

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10
11.

1674.

1. Ansinelli, Timotheus: De obligatione ex literis, communem dabitur
2. Bauman, Fredericus: De jure meliorationum competente emptori ex pacto revendent[?] di
3. Ulvest, Philippus Jacobus: De servitutibus s. jurebus in alium territorio quaeritis.
4. Marxias, Johannes: De his, quae de perduellione jure civiti constituta sunt.
5. Obrechtus, Abricus: Sacra terminum.
6. Rebban, Johannes: De iurjurando litis decisorio
7. Sachs, Christophorus Melchior: De orphanotrophis
8. Schude, Johannes: De jure naufragii colligendi.
9. Schilling, Fredericus: De approbatione medicorum.
10. Schull, Bartholdus Hieronymus: Sautis regimen antecedentia.
11. Stapfont, Andreas: De alienatione actionum in potest. Lirono.

1674.

12. Stocken, Gerardus von: De lege unica C. de mutat.
nom.
13. U. Gauer, Abraham: De S. R. imperii Receptoribus
14. Vesmer, Franciscus: De admiralitate
15. Villingen, Johannes Regulus: De principio. 2 Bände
16. Waldschmidt, Johann Meuser: De pacto renunciatio. ...
7. Wieger, Fridericus: De renovationibus bannorum.

1675

- Erasmii, Otto Johanes: De compensatione delictorum
- Hartman, Franciscus Thomas: De salvo conductu judiciali
- Haelst, Sigismundus Henricus: De litium expensis, quas
viches ob non iustam litigandi causam praestare
tenentur.
4. Kämpffer, Johann Nicolaus: An modo in Caesae majest.
statibus criminali procedatur et qui sint rebelles?
Ad cons. Henrici VIII Rom. Imp.

1675

5. Meijer, Conradus: De manu longa et brevis.
6. Mictus, Guilielmus: De culpa ejusque natura in actibus
libris

7. Broeckhus, Ulricus: Excerpta historica ex actis com-
situm imp. Rom. Germanici de reservato ecclesiasticis

8. Broeckhus, Ulricus: Sporus pacis sine de garantia

9. Rau, David: De promissionibus in vim juramenti
factis

10. Reibhan, Johannes: De statutis civitatis^{um} imperii libera-
rum et immediatarum

11. Reibhan, Johannes: Quasda^m quaestiones juridicas

12. Reibhan, Johannes: Quasda^m ex libris hantibus delib-
Forum

13. Salgemann: Joh. Rudolphus: De lege

1675

14. Stocken, Gerardus vrn. De capitacione civium
causibus emenda. Ripontalis et l. un. Cod.

15. Stocken, Gerardus vrn. : Quaestiones juris mor-
cellanae.

16. Noenius, Godefridus : Selectarum juris quodlibet
decas diversa.

ms

7-

ms

DISSERTATIO JURURALIS

OBSTACULO

IN HONOREM

ACADEMIAE

ALMA MATER

UNIVERSITATIS

HALENSIS

LICENTIA

IN HONOREM

FRIEDRICH
UNIVERSITÄT
ZÜRICH

AMSIINGK

STORATI

Typi J. W. FREDERICI SPOOR,
ANNO M. DC. LXXIV.

13080.

DISPUTATIO INAUGURALIS
JURIDICA,

DE

JURE MELI-
ORATIONUM
COMPETENTE EMPTORI EX
PACTO REVENDENTI,

QUAM,

Divina Aspirante Gratia,

EX DECRETO

Magnifici, Amplissimi ac Consul-
tissimi Juris Consultorum Ordinis, in Florentissima
Argentinesium Universitate,

PRO

Consequendis Summis in Utroque Jure Honoribus,

SOLENNI

Examini submittit

FRIDERICUS *Baleman/*

Lubecensis.

Die 6. Julij Anno M DC LXXIV.

ARGENTORATI,

Typis JOHANNIS WILHELMI TIDEMANN.

1674, 252

S. R. IMPERII
ILLUSTRIS ATQUE LIBERÆ
REIPUBLICÆ
LUBECENSIS
DOMINIS CONSULIBUS,
SYNDICIS,
SENATORIBUS
&
SECRETARIIS
VIRIS
Generis, Virtutis, Dignitatis,
meritorumque gloria & splendore
*Generosis, Magnificis, maxime Srenuis, Am-
plissimis, Consultissimis, Prudentissimisq;*
DOMINIS,
PATRONIS
&
COGNATIS.

humillime suspiciendis

disputationem hanc reverenter
& submissè

dicit
AUTHOR.

Thef. I.

Ummam Reipub. tutionem de

stirpe duarum rerum, armorum scil. atque legum venire, ait sacratissimus Imperator, dum confirmationem Codicis sui exorditur. Unde Lex inventum & munus Dei, omniumq; tam divinarum, quàm humanarum rerum Regina in *l. Nam & 2. ff. de LL. sustentaculum & fundamentum Reip. in pr. Nov. 36.* à Leone vocatur. Est enim illius, omniumque actionum nullus alius finis, quàm ut lites in iudicio pendentes terminentur, atque jus suum unicuique publica autoritate reddatur. *arg. l. 1. ff. de Re. jud. c. 2. & 6. X. de sent. & re. jud. §. 1. l. de Actio. Coler. de process. Exec. in prafat n. 1.* Cùm autem per *l. bona fides. 31. §. 1. ff. deposit.* hæc vera demum dicatur iustitia, quæ suum cuique ita tribuit, ut non distrahatur ab ullius personæ iustiore petitione; ita præprimis hæc ipsa attendenda est, ubi de re restituenda agit actor, reus verò impensas in eam factas repetit. Licet enim ipsa persecutio, quæ actor experitur, iusta sit; iniqua tamen est adversus eum, cum quo agitur, antequam de meliorationibus ipsi satisfaciatur *pr. 1. de Except.* De hoc itaque juris præsidio, quatenus aliàs cuilibet melioranti; hic vero solum emptori in re emta, pacto tamen retrovenditionis obnoxia, competat, *V. ib. 14.* Dissertationem Inauguralem Divina annuente gratia conscripturus, consultum duxi, pauca de significatione ipsius Tituli referre. *l. E re est 1. ff. de Reb. Cred.* Cùm enim ex diversimoda nominum significatione facile ambiguitas & obscuritas oriatur, necessitas requirit, ut, antequam ad ipsam materiæ tractationem descendamus, terminorum explicationem paucis præmittamus.

II. Occurrit autem primò Vocabuli Juris notio, in cu-

jus ambiguitatem jam excurrere hujus loci non est. Ex variis, quæ à compilatoribus in *l. ult. & pen. ff. de l. & Jure* referuntur significationibus, ac uberius enarrantur ab *Erico Maurino, J. Cio. Celeberrimo*, *Præceptore meo quondam in Academia Kiloniensis ac Patrono æternùm colendo, Illustri jam Camere Imperialis Assessore*, in *specimine de princip. Juris publ. cap. 1. ut & schemate comprehensæ* repetuntur à *Viro Magnifico Johanne Rebhan, J. Cio. itidem Celeberrimo, Patrono, Hospite ac Præceptore meo, non sine grate. mentis recodatione nominando*, in *Hodogeta juris Chart. 2. clim. 1. n. 8. editione novissima*, eam hic nostram facimus, quâ juris vocabulum accipitur specialiter pro facultate & potestate huic vel illi hoc aut illud faciendi agendi jure tributa. *C. I. A. th. 5. d. 1. & I. Unde jus testandi, jus stipulandi, jus retinendi, jus eundi agendi, utendi fruendi &c. Vinnius in Comment. Acad. & Forens. ad §. 1. de actionibus. Quo sensu etiam Grotius de jure B. & P. lib. 1. cap. 1. n. 4. juris vocabulum ad personam refert, dum inquit: quòd jus interdum sit qualitas personæ competens ad aliquid justè habendum vel agendum. Erir proinde hic jus meliorationum nihil aliud, quam facultas lege alicui competens meliorationes faciendi & servandi. Quatenus autem per hanc facultatem omnia & singula commoda, beneficia ac prærogativæ personæ jure tributa intelliguntur, non inconcinne hoc loco inferendum putarem: Hoc jus consistere in provisione aliqua vel legali vel pactitia, illis personis indulta, quæ meliorem rem vel fundum fecere.*

III. Melioratio nomen satis latinum est, à verbo meliorare derivatum; quo verbo utitur *Ulpianus in l. si cuius. 13. §. 5. ff. de Usifructu*, idemque significat, quod rem meliorem reddere. *cap. 1. X. de in integr. restit. pro ut in d. l. 13. §. 4. l. solvendo 39. ff. de Negot. gest. l. Servitutes. 20. §. 5. de servit. præd. urb. 2. Feud. 28. §. si vassallus dicitur: quòd quis alterius rem possit quidem meliorem facere, non tamen deteriore; Vel fructuosiore rem facere l. fructus. 7. §. 13. ff. soluto matrimonio; pretiosiore fundum facere l. in furdo. 38. ff. de R. F. Meliorationis verbo utitur Imperator in *Auth. qui rem. C. de SS. Eccles. l. 2. & 3. C. de jure Emphyt. l. ult. C. de Negot. gest. l. ult. §. ult. C. Commun. de Legatis, Nov. 7. cap. 7. §. 2. l. 16. in fine C. de præd. & aliis reb. mim. non alien. l. 16. C. de Evict.**

IV. Pa-

IV. Patitur autem & meliorationis vox varias significaciones, german. dicitur **die Besserung** / sumiturque 1. Pro **überbesserung oder verbesserung** in pignoribus, quando pluris pignus valet. **Straßburgische Ordnung von Execution.** §. 45. & seqq. *La plus value, la prevalence* de hac specie meliorationis loquitur. *l. & qua. 15. §. ult. ff. de pignorib.* 2. Pro multa nota, **besseren** / sive emendare, *amender.* *Statut. Argent. art. 52. 54. 57.* 3. Pro rebus ipsis in fructum venientibus, quomodo sterquilinum sive stercora (quæ aliquibus in solatium conceduntur) *l. 7. C. de Cursu publico angar. & parang.* **die Besserung** ab effectu nuncupantur, quia illis agri pinguescunt; *l. fundat. 17. §. 2. ff. de A. E. l. plenum. 12. §. 2. de usu & habit.* **Die Tunge die sich Jährlich auff den Gütern zu thun gebühret.** Quantum enim momenti sterco ratio ad fundi emolumenta conferat, ipsi quoque Jcti non verocundati sunt annotare & prohteri. *l. cum quæreretur. 60. §. 3. in f. de leg. 3. l. in instrumento 8. de instructo vel instrum. leg. l. si alius. 7. §. si quis. 6. quod. vi aut. clam. Magnif. Joh. Otto Tabor, Jct. Celeberrimus ac Preceptor meus in Giesensi Academia plur. venerandus, de jure & contractu colonario provinciali th. 44. Wissenbach, ad l. 79. de V. S. 4.* Pro Emponematibus in Emphyteust, vel, *ἀπό τῶ ἐμφοτευσίῳ*, pro subtiliori cultura: parte, implantatione & insitione scil. ut vult *Cujac. in parat. german. Ufern Haven Impffen.* *C. A. th. 5. hie* vel pro quavis melioratione, quia per cultum & sationem, implantationemque agrî meliores redduntur, **Kommen in Bau und werden gebessert.** *Wesenb. in parat. n. 7. hie. l. 2. & 3. C. de Jure Emphyt. Nov. 120. cap. 8. Franskius de Laudemis. cap. 15. In Ordinatione Solmensi part. 2. tit. 7. §. 47.* Melioratio Emphyteutica vocatur **das Schaufschrecht / Jus Palare. si Jus Bipaly,** quod jus per imputationem, non quod propriè jus dicatur, vel quod æquum sit, peculiari disputatione. *Dm. D. Davit Bengen, Assessor quondam Cameræ Imperialis,* definit, quod sit usurpacio colonorum, qui ex imperitia vel improbitate fundos alienos sub certa pensionis annua sibi elocatos ad alios transferunt, dominis insciis. Hinc cum propter hujus juris abulum verus rei usus interverteretur, *Inchyra Resp. Argent.* huic malæ consuetudini expressa constitutione Anno 1662. ult. Julij lata, obviavit, salvis co-

lono aliis jure competentibus remediis, de quibus *Magnif. Dn. D. Tabor de Jure & Contractu Colonario* th. 58. & *pasim Dn. D. Berger de Jure Bipali* th. 50. Palare autem quare dicatur hoc jus palæ, vel ab instrumento, pro assidua palæ adhibitione, vel, quòd barbaro juri nomen quoque Doctioribus seculis incognitum congruere videatur. in *all. disput. videre licet.* 5. Pro melioramentis feudalis seu accessionibus. *l. 1. ff. de usuris & fructibus* tum naturalibus, pro omni fundi incremento; 1. *Feud.* 4. *S. si quis de manso & seqq.* tum industrialibus, præcipuè verò pro prædii rustici accessione, seu servitute; 2. *Feud.* 8. *S. E. Contrario.* Pro accessione itidem industriali, in specie tamen pro prædio urbano, sive ædificio. 2. *Feud.* 28. *S. si vasallus.*

V. Ex quibus quidem generaliter apparebit, meliorationes nihil aliud esse, quàm augmenta quædam, quæ rei ex quacunque causa seu naturali, seu industriali, seu civili accedere solent; hacque accessione faciunt meliorem, seu augmenta illa fiant de novo ædificando, sive vetusta reficiendo. *Garsias de Expens. & Meliorat. cap. 1. n. 8.* dummodò rei ita sint affixa, ut efficiantur pars rei, *Marta. digest. nov. Neap. lib. 4. tit. Meliorationes. c. 1. Boerius decis. 4. 4. num. 6. Menoch. conf. 64. n. 5.* ac vâlor & æstimatio ejus inde augeatur, ita ut accessiones quascunque contineant, quæ rebus vel fundo accedunt, omniaque comprehendant augmenta, quæ eum meliorem faciunt, sive contingant cum illius mutatione, sive absque eadem. *Garf. all. cap. 1. n. 8.* Reficere enim non est formam mutare. *l. 3. S. 15. ff. de itinere & actu privat. nam & usufructuarius meliorare fundum potest. l. 13. S. 4.* qualitatem fundi mutare non potest. *l. usufructus. 7. S. 3. in fin. l. 4. 4. l. 13. S. 7. ff. de usufr.* Et in hac significatione distinguantur à sumptibus & impensis, cùm fieri possit, ut expendantur in fundû, nihilq; melioretur, expensæque considerentur non simpliciter, sed quatenus utiles ac proficuae fundo fuere. Ceterùm cùm, ubi de meliorationibus contenditur, & earum ratio nonnunquam habeatur, quæ necessariò & utiliter factæ, licèt periere, & quando solvuntur, meliorationes factæ, aliquando earum fiat æstimatio, prout expensum, *Garsias de Expensis & meliorationibus. cap. 24. n. 1.* aliàs etiam eadem, quæ de impensis dicuntur, in meliorationibus observen-

observentur; Vocabulum meliorationum hic in latissima si-
 gnificatione accipimus, quatenus Melioramenta & reparatio-
 nes dicuntur, per quas domus vel aliud ædificium vel res
 conservatur, & consistunt in & sub verbo reficere, restaurare,
 regere, substruere, sarcire, ædificare, advehere ea, quæ ad ean-
 dem rem necessaria sunt. *Tuse concl.* 174. *Boer. decis.* 44. *pr.* Nec sic
 quoque nomine meliorationum saltem comprehendimus,
 quod ex Patrimonio possessoris circa rem alienam consumum-
 tum vel impentum (quo sensu quis hoc nomine non solum
 omnia commoda, augmenta, accessiones, obventiones, emo-
 lumenta, erogationes, impensas. *l. un. C. de Expens. lud. publ. ubi
 in rubrica vocantur expensa. Sumtus. l. 2. C. de servit. & passim imp-
 pendia. l. 14. §. 1. ff. com. divid. l. 27. §. 4. ff. mand. l. 15. ff. de impens.
 in res dot. pensiones. l. 8. §. 2. ff. de N.G. pensiones. l. 7. §. 11. solut.
 matrim. expensas etiam judiciales, cum non magis melioret,
 qui parietem fulcit, quam qui contrariam actionem repellit.
 Boer. decis. 44. num. 15. Marecot. lib. 2. resol. cap. 109. num. 5 Gars. de
 exp. & meliorat. cap. 14. n. 27. sed etiam damna posset continere,
 quoniam damnum est diminutio patrimonii. *l. 3. ff. de damno
 infecto ac colonus ob fundi evictionem omnia detrimenta, quæ
 passus est, recipit. l. 9. §. 2. & 3. ff. Locat. ubi Mornac. Magnif. Dn.
 D. Tabor de F. & Contr. Colon. th. 32. in fine. quod tamen negat Boer.
 decis. 52. num. 5. & 7.) sed iisdem etiam annumerabitur labor per-
 sonæ, si scilicet rusticus cum sua familia vel pecunia laboraverit,
 & pretium operarium, juxta quantitatem, quæ aliis pro eis-
 dem operis & operibus danda. Cum enim impensarum ap-
 pellatione non tam pretium materiæ, quam opera & merces
 veniat. *l. Mercedes. 29. ff. de H. P. §. 2. l. de Societat. l. 4. l. fin. de ope-
 ris fervor. & industriæ ac laboris proprii æstimationem in hac
 materia habendam esse existimo. Quamvis enim etymon no-
 minis impensæ vel expensæ non videatur ferre, ut aliud dica-
 tur expensum, quam pecunia & alia res data, cum dictæ vo-
 ces nomen trahant à veteri ritu, quo ante inventum num-
 mum in permutationibus res pondere constantes permu-
 tandæ appendebantur. *arg. l. 1. ff. de contr. emt. & §. 1. l. de
 restam. ord.* quo pertinet quod in *tit. C. de ponderator. aurum æ-*
qua lance à collatoribus suscipi debere, & in l. 4. C. de liberis
*prate.****

præteritis & §. 3. v. quare l. de legit. agnator. success. æqua lance ad hæreditates vocari dicitur, de quo veteri ritu videri potest. Garf. cap. 1. Attamen cum non tantum res in commercium veniant, sed de factis etiam contractus fiant. l. 3. pr. de O. & A. factaque hominum æquè compensentur. l. 22. ff. locat. l. 22. ff. præscr. verb. & opera ac labor nomine impensarum venient. arg. l. 27. §. 5. de R. V. l. 6. ff. de impens. in res dot. l. 55. §. 1. ff. locat. c. 1. X. de in int. rest. vers. labore add. l. 5. ff. de duob. reis. Bald. & Salycet. ad l. 11. C. de R. V. Covarruv. l. 1. var. resol. cap. 3. num. 3. Garf. de Expens. & Meliorat. c. 1. n. 14. Hartman. Pistoris. quest. 42. n. 28. vers. 6. Molineus in Cons. Paris. t. 1. §. 1. gl. 5. num. 100. Marefcot. var. resol. lib. 2. cap. 108. num. 6.

VI. His quoad nomen præmissis, progredior ad ipsius rei tractationem: quæ ut ed melius intelligatur, monente Cicerone. l. 1. offic. descriptionem juris propositi hæc ponimus: *Quod sit remedium juris, competens emtori fundum vel rem apud se constitutam retinendi, donec de meliorationibus in eam factis ipsi satisfiat.* Neque tamen eo ipso excludimus emtorem ab actione, quâ, si casu aliquo possessionem amittat, meliorationes recuperare possit, sed quoniam saluberrimum hujus juris remedium in retentione consistit, præcipuum illius effectum in hæc exceptione fundamus. Conf. th. 3. & 58.

VII. Divisionem meliorationum quod concernit, illa varia est: cum enim meliorationes sint augmenta & accessiones: 1. Quædam sunt naturales, in quibus sola natura operatur, nullo operæ aut industriæ hominis facto concurrente. Marta. digest. nov. Neap. lib. 4. cap. 14. & si factum hominis intervenit, tamen natura elementorum ei prævalet, suntque iterum vel latent, vel apparentes. Latentes sunt, quæ ita accedunt, ut intelligi non possit, quanto quoquo temporis momento, quidque adjectum sit. §. præterea. 20. l. de R. D. l. 7. §. 1. ff. de A. R. D. l. 9. §. 4. ff. de usufructu. l. 1. C. de alluv. Joseph. Ludovis. decis. Perusin. 24. num. 3. Apparentes è contra, quæ ita accedunt, ut protinus incrementum conspici possit. §. quod si vis fluminis. 21. l. de R. D. l. 7. §. 2. ff. de A. R. D. Insulæ fluviatricæ. §. Insula. 22. l. de R. D. l. 9. §. 4. ff. de usufr. l. 30. pr. ff. de A. R. D. Fransk. de laudem. cap. 15. Naturalibus etiam annumerantur mineræ, salinæ,

salinæ, arenæ, metalli, auri, argenti, cretifodinæ, de quibus
in l. 13. ff. de publican. & vectigal. & Garfias cap. 22. n. 47. l. 3. §. fin.
& seq. de reb. eorum qui sub iuvela. Ad naturales etiam fructus pen-
 dentes referri possunt *arg. l. 9. ff. ad L. Falcid.* pars enim fundi
 esse putantur, *l. 4. 4. ff. de R. V. l. 25. §. 6. ff. que infraud. cred.* quam-
 vis fundus in se spectatus ejusdem valoris dicatur tempore
 autumno, ac hyberno *d. §. 6.* quod & de foetu, qui in utero est,
 procedit, cum pars viscerum matris habeatur *l. 1. §. 1. ff. de*
Ventr. insp. 2. Aliæ industriales, quæ opera & facto hominis ac-
 cedunt prædio, cooperante natura, in quibus factum confide-
 ramus ejus, qui accessionem fieri curavit. *Maria Neap. 4. dig.*
cap. 14. Quæ sunt vel Ordinariæ vel Extraordinariæ. Ordini-
 nariæ sunt, ad quas faciendas quis vel expressè ex lege nimirum
 vel pacto contractui adjecto, vel tacitè ex natura contra-
 ctus tenetur; veluti quas facit fructuum cogendorum causâ,
 vel de quibus verisimiliter inter contrahentes actum. *l. 61. ff.*
Locati l. 7. §. 16. solut. matrim. l. 3. §. 1. de Impens. in res dot. fact.
Garfias. c. 1. n. 10. Menoch. de recup. poss. remed. 15. n. 501. 513. & ibi al-
legat. Industriales extraordinariæ sunt, quæ simplicem debita-
 tæ æstimationis formam excedunt, ut si quis novas mansio-
 nes urbanas & rusticas magni sumtus & valoris fundo adje-
 cerit, vel stagnum vel molendinum magni redditus. *c. 1. §. è*
Contrario 2. Feud. 8. quæ etiam appellantur per se non subsisten-
 tes, intrinsecæ seu intensivæ, inseparabiles, quæ non augment
 quantitates sed valorem, & ita prædio intrinsecè cohærent, ut
 per se subsistere non possint, qualia incrementa sunt castrum,
 molendinum, ædificium *l. 7. §. 2. & 3. ff. & l. 7. C. de usufr. l. 7.*
§. 10. ff. de A. R. D. l. 34. pr. de contr. emt. quæ quidem, quatenus sine
 læsione prioris status auferri ac sine dispendio tolli possunt,
 non absolute inseparabiles appellari possunt *l. 37. 38. ff. l. 5. C.*
de R. V. & distinguuntur ab extrinsecis seu extensivis, per se
subsistentibus & separabilibus, quando augmentum corpora-
le vel incorporale facto hominis contingit, ut jurisdictio vel
prædium à vasallo comparatum & feudo adjectum, quod va-
lorem auget. l. 3. §. Divis fratres vers. sicut n. de Fur e Fisci. Pruckman,
Conf. 29. n. 42. vol. 1. ac per se potest separari & subsistere Garf. d.
tr. cap. 22. n. 3. Carolus Molinaus in Consuet. Paris. tit. 1. §. 1. gl. 5. n.

15. 29. & imprimis 123. ubi 7. augmentorum divisionum mentionem facit, quas tamen magis exempla vel accidentia membrorum, quàm divisiones appellat. *Schrad. de feud. 2. part. 9. part. princ. sect. 2. n. 1. Harum. Pistoris. lib. 2. quæst. 42. in princ. Vultei. lib. 1. feud. cap. 11. n. 137.* Industriales intrinsecæ per se non subsistentes, sub duplici sunt respectu, aut enim pretio, impensis & industria, factoque hominis accedunt, aut temporis beneficio rerumque vicissitudine, ut si domum pro mille emerim, postea verò dum possideo, variante tempore crescat ejus pretium ad duo millia l. 3. ff. de eo quod certo loco. *Garfius cap. 22. n. 18. & 20.* Extrinsecæ, quæ factio hominis accedunt & per se subsistere possunt, quoque trifariam sunt considerandæ. Vel enim primò accedunt rei principali, in eadem qualitate, sub eadem natura & conditione eodemque acquirendi vel amittendi modo, cujus est res principalis; prædico enim vendito, donato, in dotem dato, legato, aut alio titulo acquisito, augmentum prædij tali modo acquisitum intelligitur, cum accessoria sequantur naturam & conditionem rei principalis l. 35. §. 2. cum l. seq. l. 52. §. ult. ff. de A. E. l. 10. §. 1. de usurp. & usucap. l. 91. §. 4. §. fin. de Legat. 3. l. 25. §. 2. ff. de pact. det. l. 41. in pr. ff. de S. V. P. l. 19. §. 1. ff. Commun. Divid. Et hæc augmenta comparantur naturalibus l. 24. §. 2. de legat. 1. l. 18. §. 1. ff. de pignorat. act. l. 16. pr. ff. de pignor. l. 29. §. 2. eodem.

Vel 2. rei accedunt, non quidem semper in eadem qualitate & natura, vel eodem acquirendi modo, atramen semper occasione causæ & tituli rei principalis, ut si possessor rei feudalis vel Emphyteuticæ rem per se subsistentem occasione causæ vel tituli rei feudalis vel Emphyteuticæ acquirat, sine qua aliàs nunquam acquisiturus fuisset. *Afflict. in c. 1. §. si Vasallus 2. Feud. 28. 2. F. 8. §. de contrario tit. de investit. in re alien. fact. Garf. cap. 22. n. 8.*

Vel tandem 3. accedunt rei, non in eadem qualitate, natura & conditione rei, nec eodem acquirendi modo, sed uniuntur ex destinatione patrisfamilias, ut si quis fundo partem alterius fundi adjecerit l. 10. ff. de leg. 2. aut partem communis fundi cum alio univerit. l. 20. §. 1. ff. si servius vindicet. facit l. 91. §. 3. & fin. ff. de legat. 3. vel si vasallus possedit fundum, ex alio autem

autē titulo acquisivit agrum confinē, quem univit feudo, forte sub eadem clausura, redivitibus & rationibus confusus, sub denominatione unius feudi, ex quibus parer, partem ita adjacentam iterum separari & per se subsistere posse *per supra alleg. 2. F. 8. & Molinaum all. n. 20.*

Quædam 3. sunt Civiles, quas Molinaus antea alleg. loco incorporales vocat, quæ fundo hominis industria absque ulla naturæ operatione ad instar fructuum civilium accedunt, *Marta Neap. 4. dig. cap. 14. Ex decisione Perusina 24. Josephi Ludovisij.* Hujusmodi sunt servitutes, jurisdictiones, libertates, exemptiones, *Schrader. l. all. quæ iterum sunt duplices, quædam simpliciter tales sunt, quæ ex solo hominis facto proveniunt, quædam mixtæ, quæ partim ex facto hominis, partim ex dispositione legis vel præscriptione descendunt præter all. Schrader. p. 2. part. pr. sect. 2. num. 1. & seqq. Molinaus d. l. n. 108. Garf. c. 22. n. 2. & 3. Rosenhal. de feud. tom. 2. c. 10. concl. 43. n. 1. & seq. & iterum dividuntur, quod vel sint per se subsistentes ut jurisdictiones, vel per se non subsistentes ut servitutes reales 2. feud. 8. §. 1. Molinaus d. l.*

4. Quædam sunt casuales & micæ fortuitæ, quæ ex solo casu fortuito beneficio fortunæ proveniunt, ut inventio thesauri, de quo *Garf. c. 22. n. 49. & seqq.* Quamvis alij putent thesaurum inter melioramenta rei numerari non posse, cum rei melioratæ non cohæreat, nec cum illa sit unitus *l. 3. §. 3. ff. de A. vel A. P. nec fundus inde melior dici possit, unde & ea, quæ in fundo ad usum habentur, cum non cohæreant cum ipso fundo, non melioramenta sed instrumenta appellari. Menoch. d. conf. 64. num. 7.*

VIII. Et hæc quidem meliorationum divisiones propriè in materia feudali adhibentur, quatenus autem hic nomine meliorationum etiam expensas comprehendimus, harum aliæ sunt vel consuetæ, circa & post contractum fieri solitæ, eæque vel necessariæ, utiles & voluptuariæ, In quibus describendis operam supervacaneam esse existimo, cum passim occurrant. De necessariis *Vid. l. 1. §. 1. l. 3. pr. & §. 1. de impens. in res dot. fact. l. 79. de V. S. l. 39. de H. P. §. 4. versu in rem 1. quod cum eo qui in aliena potest. Menoch. remed. 500. 501. Et exempla ca-*

rum habentur in l. 5. ff. qui potior sunt in pign. l. 2. §. 2. v. *idem agi-
ratum* ad l. Rhod. de *Factul. unic.* §. 5. v. *sed nec ob impensas C. de Rei
Uxor. act. Gædd.* ad l. 79. de V. S. l. 14. ff. de *impens. in res dot. fact.* l. 1. §.
ult. l. 2. ff. *cod.* l. 7. §. ult. *solut. matrim.* l. 78. §. 4. de *jur. dot.* De *uti-
libus Gothofr.* ad l. 5. §. 3. & l. 6. de *impens.* l. 14. *cod.* l. 39. ff. de H. P.
l. 79. de V. S. l. *fm.* ff. de *fundo dotali* *Wissenbach.* ad l. 79. de V. S.

Voluptuariarum *icidem* exempla subministrantur in l. 79.
de V. S. l. 9. l. 14. §. 2. de *impens.* l. 13. §. 4. ff. de *usufr.* l. 39. §. 1. de H.
P. l. 15. §. 1. ff. de *servit.* l. 9. & 11. ff. de *supell. legat.* l. 12. de *instrum.*
& *instruct. legat.* *Gædd.* & *Wissenbach.* *cit. loc.* Neque eæ Dd. *divi-
siones* hic prætereundæ, quando aliæ dicuntur perpetuæ, aliæ
ad præsentis tantum temporis utilitatem vel duraturæ ad
tempus l. 3. §. 1. de *impens. in res. dot. factis* separabiles, insepara-
biles l. 37. 38. ff. l. 5. C. de R. V. Aliæ extantes, non extantes l. 38. de
H. P. l. 10. §. 1. de *Negot. gest.* l. 37. de R. V. Modicæ & immodicæ l.
18. §. 2. ff. *Commodati* l. 12. 15. ff. de *impens. in res dot.* liquidæ, illiqui-
dæ arg. l. 5. ff. de *statu lib.* quæ quatenus scopo nostro conveniunt,
quidque in *ingulis* juris obtineat, infra pluribus profecturum
sumus.

IX. Ratio hujus juris consistit in æquitate, quam non
Jus Civile, sed naturalis ratio induxit. Quamvis enim Jure
Cæsarum scripta sit illa æquitas, qua cuique suum reddend-
um esse arbitramur, quia tamen jura illa nihil aliud effece-
runt, quam naturali huic juri vim quoque & potestatem ci-
vilem addere, qua Cives in rebus gerendis artius vinciren-
tur; merito leges illas, quæ naturalem æquitatem continent,
naturalis juris instituta censet *Garf. c. 1. n. 27.* Id quod inde
magis apparet, quod præcipuus hujus juris effectus in exce-
ptione consistat, quæ species est defensionis *Colerus ad cap. olim*
X. de Except. num. 8. quæ cum ex eodem fonte descendat, cui
omnes aliæ defensiones ortum suum debent, nullo jure, nullo-
que legis vel statuti vel principis edicto censetur exclusæ, ne-
minique quantumvis contumaci & negligenti deneganda l.
Defensionis 7. C. de jure fisci. Vasq. illust. Controv. l. 1. c. 18. Hinc consue-
tudinem non restituendi melioraméta odiosam ac juri divino,
Naturali, Canonico ac Civili contrariam asserit *Decian Vol. 2.*
resp. 29. n. 15. Quæ conclusio à Dd. eò usque extenditur, ut si sta-
tutum vel rescriptum Principis extaret, non posse excipi de
compen-

compensatione, possit tamen excipi de retentione melioramentorum, quæ non censetur prohibita *l. si necessarias* 8. §. 1. ff. de pignorat. act. quem textum ad hoc propositum citat *Paul. de Castro Conf.* 39. col. pen. l. 2. *Cravetta Conf.* 148. n. 2. *Anton. Niger. de Except. remorantibus faciendam vel factam sed non consummatam rei iudicata executionem cap.* 8. pr. num. 79. *Molignat. tr. de retentione quest.* 90. *Schrader. de feudis* 2. p. 9. part. pr. sect. 2. n. 111. Et si omnes vi statuti rejicerentur exceptiones, melioramentorum exceptionem ad eò favorabilem esse, ut illud non extendatur ad hanc exceptionem de melioramentis sive impensis factis *Boer. decif.* 43. num. 15. quia, licet legibus cautum sit, ei qui restitutionem rei depositæ petit, per *l. si quis pen. & ibi Dd. C. depositi* nullam exceptionem objici posse, ipsi tamen objici potest exceptio de melioramentis seu impensis in rem depositam factis *Schrader loc. all.* cùm ratione melioramentorum detur retentio & reliquæ exceptiones legitimæ & rationabiles arg. ex parte 13. X. de offic. & potestate judicis deleg. Cùm non verisimile sit, Principem qui jura tuetur verbis generalibus tollere vel le juris observantiam *l. si. quando* 35. C. de inoffic. testam. summaque videtur iniquitas, si reus justis ejus exceptionibus ac defensionibus rejectis, id solvere teneretur, quod non deberet *l. 14. 66. ff. de Condiçt. indebiti Berlich. part. 1. concl. 84. n. 3. Andreas Rauchbar. 9. p. 2. quest. 25. num. 98. & seqq.* Et *Carolus de Grassis in Tract. de Exceptionibus ad materiam statuti eas excludentis quadraginta sex consignavit*, quæ omnes contra tale statutum pro re nata opponi possunt, quem *V. imprimis Except. 13. Confer Mysing. Cent. 6. Obs. 5. Petr. Gregor. Tholos. lib. 50. c. 2. n. 20. Joseph. de Sesse in tractat. de inhibit. c. 4. §. 11. n. 47. & cap. 5. §. 7. n. 4. & §. 8. passim. Gutierrez. præf. quest. 167. n. 3. Octav. Cacheran. conf. 67. n. 24.*

X. Neque per antea dicta æquitatem in hoc jure ita semper locum obtinere existimo, ut legibus & juri scripto prævaleat. Licet enim in his impensarum & melioramentorum quæstionibus æquitatis rationem maximè judices habere debeant, *l. 48. de R. V. l. 37. de H. P. l. 14. §. 1. ff. Commun. divid. cum in iis sub autoritate juris scientiæ etiam peniciosi errores*

contingere possint *l. 91. §. 3. de V. O.* attamen quatenus naturalis illa æquitas scripta, & lex scripta ex naturali æquitate temperatur, civiles illæ leges meritò æquitati anteferendæ, cum folius æquitatis intuitu facilè subverterentur leges ac Reip. instituta conculcarentur. Nam quæ æquitas sine jure, sine Legge quæ scripta non est, sine quâ nil vel certum in jure vel perpetuum, *Garf. cap. 1. n. 28.* cum omnia ad imaginariam & cerebrinam æquitatem vel potius iniquitatem facili negotio detorqueri possint *Garf. d. l.* Ut vel hinc satis colligi putem, causas hujus juris in jure nostro Civili esse expressas, & quamvis variæ reperiantur, quæ eisdem cum hoc jure operetur effectus, quorum præcipui consistunt in exceptione & retentione, attamen pro ratione instituti nostri eæ nobis causam propinquam constituent: Quando 1. pars rem aliquam melioratam petens fraudulenter aut culpa solutionem melioramentorum differt. Siquidem ideo retinetur res, ut debitor ad solvendum adigatur; quem autem per hæc remedia cogere necesse habemus, eum utique dolo vel culpa solutionem denegasse vel protraxisse oportet. 2. Si à parte possidentis Meliorationes vel impensæ in eam rem factæ *arg. §. 31. l. de R. D. §. 39. l. de Act. l. 48. de R. V. l. 14. §. 1. ff. Com. Divid. l. 38. 39. ff. de H. P.* Quod multò magis obtinere videtur, si ab utraque parte, tam petentis quàm possidentis, tale pactum de retinenda re, donec de meliorationibus satis factum, vel contractui vel alio negotio sit adjectum, cum ea quæ mutuo consensu placuerunt sint custodienda *l. 1. de pactis.*

XI. Cæterùm cum genera possessionum tot sint, quot & causæ acquirendi ejus, quod nostrum non est; Et in summa magis unum genus, species infinitæ *l. 3. §. 21. ff. de A. v. A. P. Magisf. Dn. D. Rebhan. in Hodoget. ch. 2. cl. 3. p. 419. & ch. 2. cl. 4. p. 808.* Eæ omnes tamen ad generalem illam divisionem reducuntur. Quod omnes possessores rei alienæ vel bonæ fidei sint, vel malæ fidei *l. 1. §. 6. & l. 3. §. 22. de A. v. A. P. & plur. all. à Briffon. de V. S. l. 2. verbo bona fidei & lib. 6. verbo fides.* Qui bonâ fide, possident, iterum distinctionem recipiunt, aut enim ex titulo acquirendi dominij (vel vero vel ex justa causa præsumto *l. 33. §. 1. de usurpat. l. 11. ff. pro emptore l. 4. §. 1. l. 5. pr. & §. 1. ff. pro suo*) animo

animo & opinione domini possident, & cum bonæ fidei possessores dicuntur, qui ignorant rem possessam esse alienam *l. 3. pr. ff. ad l. Flavian. de plagiar. l. 109. de V. S.* vel qui eam suam existimant *l. 48. §. 1. de usurp.* Aut non possident animo & opinione domini, nec ex causa dominij acquirendi, sed sciunt rem alienam esse, eamque voluntate domini ex conventionione cum eo inita, vel alio jure in re constituto possident; quamvis hi & similes, qui non suo sed alieno nomine possident, in possessione potius esse dicantur. *l. 10. §. 1. ff. de A. vel A. P. l. 10. §. ult. de A. R. D. l. ult. §. 8. ff. uti possidetis* cum lex conventionionis ita concepta sit, ut ministerium tantum præbeant *l. 18. pr. l. 1. §. 20. de A. vel A. P.* Eos etiam ad b. f. possessores hic referimus, qui rei possessæ ad tempus domini certis tamen casibus aliis restituere tenentur.

XII. His ita præmissis, superesset ut considerarem, quomodo jus hoc nostrum in singulis possessorum generibus locum haberet, cum non ante juris, quam personæ ratio sit habenda *l. 14. pr. de Jure Codicill.* ac in quovis negotio semper de personis quibus jus aliquod competit, quive actum facere volunt, prius despiciendum, anne idoneæ & habiles ad perficiendum actum existant *arg. l. 4. qui testament. fac. possunt.* Cæterum cum in hisce melioramentorum controversiis non tam facile in universum definiri, quid eo nomine à quocunque possessore deduci debeat, quam ex variis diversisque negotiorum circumstantiis per singula æstimari possit. *l. 17. ff. fin. de impens. in res dot. fact.* & propter particulares possessores, naturam contractus, vel alias causas, à communi regula nonnunquam recedendum, præcipueque in hac materia obtineat, quod mutata personæ causâ jus ipsum mutetur. *l. 1. C. de imponend. lucrativ. inscriptione.* omissis aliis, de quibus prolixè egerunt, qui de jure Retentionis passim scripsere, de Emptoribus pro ratione instituti imprimis aliquid disserendum putavi, quatenus in hujus juris communionem vocandi sint ij, qui rem emtam meliorarunt, quam certis tamen casibus restituere tenentur.

XIII. Neque tamen eo excurrere intendimus, ut in omnibus hisce emptoribus meliorationum jus enodemus, inter quos primo loco referri posset emptor evictionem passus *l.*

45. §. 1. de A. E. in quem licet dominium non transferatur, usufru-
capiendi tamen conditio transit. l. 74. ff. de contrab. Empt. Vel qui
rem sub pacto in diem additionis, vel legis commissoriae l. 1.
2. 4. §. 3. ff. de in diem addict. l. 1. 5. ff. de leg. commiss. vel ita emit, ut
contractus rescindatur, vel per restitutionem in integrum l.
40. §. fin. ff. de Minor. l. 16. C. de pradiis & al. reb. minor. Garf. c. 18.
n. 15. vel propter immodicam læsionem ex l. 2. C. de Rescind. Vend.
Garf. cap. 18. n. 18. Fachin. 2. controuv. cap. 20. vel propter vitium rei
actioni redhibitoriae locus sit T. T. de Ædil. edicto.

XIV. Sed talis emtor subiectum juris nostri recipiens con-
stituet, qui consummata legitima emtione & venditione rei
alicujus dominium pleno jure consecutus, facultatem tamen
venditori concessit redimendi, ut restituto pretio rem vendi-
tam iterum recuperare possit. l. 2. C. de pact. inter Empt. & vendit.
Et sanè nemo facillè in dubium vocabit, quòd ea, quæ jure no-
stro civili de bonæ fidei possessoribus in hisce melioratio-
num controversiis præclare passim disposita reperimus, opti-
mo quoque jure Emtori intra retrovenditionis tempora pro-
prietatem melioranti, competant. Etsi enim hujus juris
effectus maximè sint favorabiles, in jure & æquitate fundati,
l. un. C. etiam ob Chirogr. nullo tamen in casu favorabiliores esse
possunt, quàm ubi proprietarius rem suam, quam animo &
affectione domini possedit, melioravit, eam restituere tene-
tur. Id quod maximè ampliandum, si emtor per aliquot se-
cula eam, non optimo saltem & justissimo, sed etiam onerosis-
simo titulo possedit. Neque tamen hoc in casu litem nostram
facere intendimus annon emtor, licet venditori facultatem redi-
mendi quandocunq; libuerit, in instrumento concesserit, ni-
hilominus præscriptione longissimi temporis se tueri possit, l. 3.
C. de præscript. 30. vel 40. annor. l. 1. §. 1. C. de annal. Except. Tiraq. de
R. C. §. 1. gl. 2. n. 1. & 2. Bachov. in not. ad Treutl. disp. 28. th. 10. lit. d. vol.
1. Vinn. lib. 2. quæst. 6. Mantica de iac. & amb. convem. l. 4. t. 31. n. 22. &
seqq. Boer. decis. 182. n. 3. ita ut ad hæc remedia, quæ meliorantibus
concessa, ipsi confugiendū non esset, cum contraria sententia
in praxi obtineat Gail. 2. obs. 18. eamq; defendat Wehner obs. pr. voce
ablösung Speidel. in specul. voce Pfandschilling. ubi elegans in
hac materia V. Responsum Tremacing. lib. 3. Variar. resol. 10. n. 27.
& seqq.

et seqq. Sed quatenus meliorationes facere, nec earum onus sustinere debeat, in subfequentibus videbimus.

XV. Jam ordo nos vocat, ut de personis nonnulla dicamus, quæ ita emere possint, & quæ à tali contractu excludantur, & cum hæc à Dd. ad *Tit. de contrahenda emt*: prolixè enumerentur, eapropter otiosè illas repetere supersedeo. Generaliter dixisse sufficiat; quòd omnis ille sub pacto de retrovendendo contractum emtionis venditionis constituere possit, cui potestas negotiandi non est adempta, hoc est, cui concessum est plenum commercium. Nam ut emptio venditio consistat, illud requiritur *l. ult. ff. de A. E. C. l. A. de contrab. Emt. th. 7.* & ita vulgata illa regula prohibitoriorum hinc quoque procedit, quòd quilibet, qui non prohibetur, censeatur admissus *l. 28. §. 2. quibus ex causis majores l. 43. §. 1. de procurat. cap. 23. X. de sponsal. Matt. Berlich. p. 2. concl. 2. num. 1.* Omnes ergò hinc excluduntur, qui emere & vendere non possunt.

XV. Quia verò de quibusdam personis specialiter dubitari solet, lubet de iisdem breviter quædam hinc annectere, & quidem 1. Quoad personam Emptoris: potest sub hoc pacto emere filiusfamilias adhuc in potestate patris constitutus. *arg. l. 28. §. 2. l. 29. ff. de pact. Nicol. Boër. decis. 282. n. 30. Berlich. d. Concl. 2. n. 2. Mantica. de tacit. & Amb. Conv. l. 4. tit. 31. n. 13. 2. Tutores & curatores, licet rem immobilem pupilli vel minoris sine decreto magistratus alienare vel obligare non possint. *l. 1. C. de prædiis & aliis rebus minor. ementes vel vendentes tamen rem pupillo vel minori pactum hoc contractui apponere possunt. Et licet pro minore sententia lata, ex causa restitutionis in integrum non est restituendus, nisi velit omnes expensas, quas b. f. emptor fecit, præstare. l. 39. §. ult. ff. de minor. Menoch. de recup. post. remed. 15. num. 512. & 522. Anton. Nigev. pr. cap. 8. n. 28. & 29. Mantica. d. tr. lib. 4. t. 32. n. 35. arg. l. 1. C. quando decreto opus non sit. Tiraqu. de R. C. ad fin. tit. n. 2. & seqq. Mantica. d. l. n. 15. Ipse verò minor emens rem cum hoc pacto absque interpositione decreti iudicis, aliisque solennitatibus à jure requisitis, non obligatur. *arg. l. 6. 7. C. de præd. & aliis rebus minor. l. 1. §. ult. l. 5. §. 4. ff. de rebus eor. qui sub tut. vel curat. Fachinaus. 2. Controv. juris. c. 3.* Si tamen minor 25. annis emptori hæres existat, venditori ejusque hæredibus**

redibus redemptionem desiderantibus satisfacere cogitur, per restitutionem rei emptæ, etiamsi magistratus decretum & curatoris autoritas non accesserit, per *Text. in l. i. C. quando decret. opus non sit. Tiraq. de R. C. §. i. gl. 6. n. 28. & seqq. Boer. decis. 182. num. 24.* quos sequitur *Berlich. concl. 2. part. 2. num. 30. Carpzov. 2. def. 14. c. 1.* Sic eadem ratione mulierem quoque bona retrovenditioni subiecta possidentem, ad postulationem venditoris sine curatoris consensu illa revende. e posse concludit *Wibelius ad Constit. Ducat. Würtemb. que extat in jure Würtemb. part. 2. sub tit. 29. Von Contracten der Weibspersonen und wann solche kräftig. §. 4. num. 55. pag. 33.* 3. Prælati emens nomine Ecclesiæ, aliique administratores possunt in actu contrahendi præjudicare ecclesiæ & iis quorum administrationem gerunt, ut probant *Tiraqu. de R. C. ad fin. tit. num. 20. C. de quarta & cap. Veniens. X. de prescript. Manica. d. n. 17.*

XVII. Quoad personam venditoris, quin etiam usufructuarius sub hoc pacto usumfructum vendere possit, nulli dubitamus per *l. 12. §. 2. l. 35. §. 1. l. 38. 39. l. 67. ff. de Usufr.* Venditur autem in tali casu non ipsum jus personale utendi fruendi *l. 8. §. ult. de peric. & comm. Rei Vend.* sed jus percipiendi fructus, quod scilicet principaliter in persona venditoris consistit, & emptori non nisi ex persona venditoris competit, ideoque mortuo venditore extinguitur. *C. 1. A. de Usufr. th. 27. num. 4. Bachov. in not. ad Treutl. disp. 16. th. 10. lit. A. vol. 1. Sutholt. diss. 5. th. 43. Reimck. de Retractu consang. q. 3. n. 93. & seqq.* De vasallo, licet cautum reperiamus, quoddam feudum inconsulto domino vendere non possit. *1. Feud. 5. 1. Feud. 13.* aded ut etiam tabelliones scienter super hoc contractu instrumentum conficientes infamiæ & amputationis manus dextræ pœnâ plectantur. *2. Feud. 52. v. si quis verò & tit. 55. in pr. vers. scriba* tamen sub hoc pacto incontinenti venditioni adjecto alienantem, feudi privationem evitare concludunt per *l. 4. §. 10. ff. de Usurpat. & Usuc. Schrader. de feud. p. 9. c. 1. n. 29. Zas. in Epitom. feud. part. 10. n. 4. & seqq. Molinaus in Comment. ad Consu. Paris. §. 51. gl. 2. n. 13. & seqq.* quoddam non censetur fundum alienare, qui actionem ad eum recuperandum habet. *l. 52. ff. de A. R. D.* Et is, qui actionem ad rem recuperandam habet, ipsam rem habere videatur. *l. 15. ff. de R. I. Tiraq. de R. C. §. 1. gl. 7. n. 4. & ad fin. tit. n. 155.* Ubi hoc quoque in emphyteuta alienante emphy-

emphyteusin obtinere ait. Videtur enim pactum hoc tantum operari, ut originale jus feudi penes ipsum vasallum manere censeatur. Præsertim verò hoc procedet ex consuetudine resignationis *Der Auflassung* / ut vocant hodie in Imperio Germanico, recepta, quâ vasallus, licet alteri feudum vendiderit, nihilominus pro vasallo habetur, nec feudum amittit, donec jus suum coram Domino feudi cesserit & refutaverit, *bis er das Lehen auffgelassen*, de qua testatur *Hartman. Fistoris lib. sing. observat. 230. per 101. V. th. 22.*

XVIII. Quæcunque antea quoad personam emptoris retulimus, eadem asserimus etiam de ejus heredibus. *Trentacing. resol. X. lib. 3. num. 2. Ludovic. de Casanate. conf. 6. n. 26.* quia meliorationes sunt quid hæreditarium, ad omne genus hæredum transitorium. *Boër. decis. 182. n. 21. Schrad. 2. p. 9. sect. 2. n. 51.* Accedit quòd jus ex pacto quæstum regulariter in hæredes transmittatur. *l. 4. §. ff. de O. & A. sive illud pactum de dando sive faciendò sit conceptum l. 13. C. de Contrah. stipul. nulla etiam hæredum facta mentione, d. l. 13. Quoniam plerumque tam hæredibus nostris, quam nobismetipsis cavemus ex sententia Celsi in l. 9. ff. de prob. Perez. ad l. 2. C. de pact. in em. n. 13. Boer. d. l. Bertich. p. 2. concl. 2. n. 22. & 23. Mantica de tac. & amb. conv. lib. 4. T. 32. n. 19. & seqq. & n. 34. Quam asserionem in successoribus ampliamus, & licet pro ratione dubitandi facere posset, quòd pactum cum una persona factum, non habeat locum in alia l. si unus. 27. §. 4. v. ante omnia ff. de patris ac jure tertii nemo regulariter se juvare possit, l. loci corpus 4. §. 7. competit. ff. si servit. vindic. l. cum servum. 6. C. de servis fugitiv. fallit tamen hoc, si quis succedat in locum & jus tertii, ab eoque causam possessionis habeat. cap. 46. de R. 1. in sexto Reink. de Retractu Consanguinit. cum allegatis quest. 2. n. 484. & seqq. successor autem causam habet ab antecessore, ideoque non immeritò eidem suffragari debet jus, quòd habuit antecessor l. 13. §. 1. & seqq. ff. d. vel A. P.*

XIX. Ex eadem ratione nec singularem successorem ab hoc jure excludunt. p. l. 14. §. 1. vers. sed si is qui à me emerit. ff. commun. divid. Socin. conf. 158. lib. 2. num. 28. Cravetta. conf. 148. §. 1. quia omnes exceptiones, quæ competunt venditori, competunt etiam ipsis singularibus possessoribus habentibus causam

ab eo mediante venditione, cum jus accipiendi transeat in singularem successorem *l. fin. ff. de Exc. Rei Vend. l. 8. ff. de iurej. l. si mater. II. §. item Julianus. 3. & §. si egero. 9. l. si Exceptio. 28. ff. de Exc. rei judic.* Et emtor semper ex persona venditoris experitur. *l. dolia 76. §. 1. de contr. empt.* ejusdemque eadem causa esse debeat circa perendum ac defendendum, quæ fuit venditoris *l. 156. §. 3. ff. de R. I.* Quæ quidem licet regulariter in persona emptoris obrineant, ita ut, sicuti pactum venditoris nocet emptori, *l. Venditor. 13. pr. ff. communia prædior.* uti & factum venditoris *l. ult. & ibi. Bart. ff. de nov. oper. nunc & l. stipulatio ista 38. pr. & §. sicut. 5. ff. de V. O.* ita & pactum venditoris profit emptori, *arg. l. secundum naturam 10. de R. I.* Cum dispositum in uno correlativorum censeatur etiam dispositum in altero *l. fin. C. de indict. vid. tollend. Bapt. de S. Blasio ad reg. Correlativ. ac prædium ita venditum non possit aliter in secundum emtorem transferri, quam cum sua causa & onere. l. 2. l. fin. C. sine consensu vel reliq. & in l. alienatio. 67. ff. de contrah. empt.* Attamen cum pactum hoc retrovenditionis rem non afficiat, adeo ut nec primus venditor pecuniâ oblatâ in rem agere & eam à tertio vindicare, ex veriori Dd. sententia *Faber. decad. 24. Error. 1. & seqq. Bachov. ad Treuil. 1. disp. 28. th. 10. lit. A. & O. disp. 4. de Act. th. 16. fol. 148.* sed eo in casu contra primum emptorem vel ejus hæredes tantum ad interesse agere possit. *Gail. 2. Obs. 16. Magnif. Dn. D. Tabor de pacto retrovendit. th. 38. cum all. Reink. de Retract. Consangu. quest. 9. num. 81.* Consequenter actio ex hoc pacto sit personalis, cujus perpetuam notam esse, quod non detur adversus tertium possessorem, constat ex *l. fin. §. fin. ff. de contr. emt. l. 1. §. si hæres. 16. ff. ad Sc. Trebell. l. 17. C. de donat. l. 13. C. de O. & A. & Gail. all. obs. 16. num. 4.* Quam sententiam judicio Cameræ Imperialis approbatam esse scribit *Carpzov. 2. const. 1. def. 16.* Necessariò sequitur, jus meliorationum, quod in exceptione consistit, & quatenus hic illud consideramus, in singularem successorem non transire. *Mantica. d. Tr. lib. 4. T. 32. num. 45. & 51. & 59. 62. & seqq. Trentacinq. lib. 3. var. resol. 10. num. 17. vers. secunda est opinio. Berlich. part. 2. concl. 2. n. 13. & seqq. Argentraus consultat. 2. num. 18.*

XX. Progredimur ad subjectum occupans, quod complectitur

plectitur personas, adversus quas jus meliorationum compe-
 tar; Et ex natura correlatorum facile apparebit, contra quem-
 vis venditorem, jus ex pacto repetendi habentem, illud com-
 petere. Quamdiu enim ille meliorationes, quas emtor vel
 hæres ejus ac successor erogavit, refundere detractat per l. 12,
 §. 8. ff. de A. E. actionem cum effectu intentare nequit, obstatit
 enim illi semper hæc exceptio. Improbè enim facere vider-
 tur, qui non patitur retineri, quod mox reddendum; & ani-
 mum satis malitiosum declarat, se nimirum nullas meliora-
 tiones esse soluturum, nisi fundo, qui pignoris instar, care-
 ret, ut ait Cuiac. in Parat. & Peretz. ad l. un. C. etiam ob Chirog. pe-
 cum. Adeoque contra edictum quod quisque juris in emtorem,
 statui desiderat, quo ipse uti recusat. Ex quâ conclusione,
 si res vendita sit sub conditione seu pacto de retrovenden-
 do, retrahens non nisi cum eodem onere admittitur arg. eo-
 rum quæ tradit Martin. Pegu. in tract. vom vorbehaltener
Widerkauffen. cap. 12. & lib. 1. vom Verkauf oder Ein-
stande. cap. 5. allegat. à Reinck. cum multis aliis de retr. consangu-
 quæst. 5. n. 13. & seqq. Pari modo repellitur hæres, quia regula-
 riter pacta non tantum activè, sed & passivè ad hæredes trans-
 eunt, etiam si de illis mentio facta non fuerit l. stipulatio ista ha-
 bere licere. 38. pr. l. 56. §. 1. ff. de V. O. l. 1. C. de constit. pec. ideoque
 annotant Dd. ad l. 2. C. de pact. int. emt. jus implendi conditio-
 nem ex pacto quæsitum transire ad hæredem ejus, qui debet
 implere Tiraqu. de R. C. §. 1. gl. 6. n. 27. Gail. 2. O. 2. n. 4. Unde
 est quoddam acceptans ab altero contractum celebratum singu-
 las condiciones ac pacta contractum concomitantia quan-
 tumvis onerosè acceptare intelligatur l. Cajus. 23. ff. de manu-
 mis. l. 1. l. fin. autem. 29. ff. de pact. Treul. cons. 39. n. 90. v. 1. Quia
 pacta dicuntur leges contractuum l. 10. C. de Pactis, ac pars con-
 ventionis l. si venditor. 6. §. fin. ff. de serv. export. l. pen. ff. de hered.
 vend. Schurff. cons. 3. n. 3. cent. 1. Qui itaque pacta antecessorum
 in onerosis non vult agnoscere, verus hæres non est æstimandus,
 & per consequentiam actio etiam ex hoc pacto ipsi est
 deneganda. Et quamvis pro ratione dubitandi opponi possit,
 quoddam antecessor in præjudicium successorum, præsertim
 de rebus feudilibus, ita pacisci non possit, quia res inter alios

acta tertio non præjudicat, ne alteri per alterum iniqua conditio inferatur *l. non debet 74. ff. de R. 1. & successor*, qui causam non ab antecessore, sed primo acquirente habet, ejus nomine gravetur, contra *l. 22. §. 1. de adopt. l. 3. ff. de interd. & releg. Nov. 22. cap. 33. l. ab eo C. de Fideicommiss. Attamen hujusmodi pacta etiam hæredes obligare docet arg. §. 1. 1. de perpet. & temp. act. Covarruv. pract. quest. cap. 39. Et quatenus successor in Electoratu, Principatu &c. teneatur stare contractibus, pactionibus &c. ab antecessore initis, fuse prosequitur Magnif. Dn. D. Tabor in Tract. synops. de obligat. success. in offic. Reinking. de Retr. consangu. quest. 3. n. 163. & seqq. & de Regim. sec. & Eccles. lib. 1. cl. 3. cap. 10. n. 25. & seq. & n. 32. Ubi tantò magis hæredes obligari dicit, si in contractu addita sint verba, pro se & successoribus, ibi alleg. Quibus add. Rebell. de Obligat. Justitia lib. 7. quest. 9. sect. 1. & 2.*

XXI. Datur quoque exceptio de non solutis meliorationibus contra cessionarium, in quem venditor per donationem, venditionem, vel aliam cessionem jus retrahendi transulit, cùm enim ea, quæ de prohibita cessione juris retractus passim invenire licet, non veniant extendenda ad retractum conventionalem, nisi expressè conventum fuerit, quòd venditor alteri cedere non possit, quæ conventio utique servanda arg. l. 1. §. si convenerit 6. ff. de pos. Cagnol. ad l. 2. C. de pactis inter Emt. n. 42. Mantica de T. & A. C. lib. 4. T. 32. num. 13. Trentacinqu. lib. 3. Var. Resol. 10. n. 5. & seqq. & Tiraqu. all. ac proinde quævis actiones conventionibus in alios transferri possint l. ult. C. de hæred. vel act. vend. l. 1. C. de novat. Bachov. in not. ad Treut. 1. disp. 28. ib. 10. lit. C. Carpzov. p. 2. jurispr. forens. const. 1. def. 11. Berlich. part. 2. concl. 2. n. 27. Carol. Molin. in consu. Paris. tit. 1. §. 20. gl. 1. num. 20. Mantica de T. & A. Conv. lib. 4. t. 31. & tit. 32. n. 13. Ludovic. de Casanate conf. 6. n. 17. nihil obstat quòd minùs hæc quoque actio aliis cedi possit. Teneatur itaque talis singularis successor adimplere pacta inter primos contrahentes inita, quia surrogatur in locum venditoris, ac per omnia idem habetur, & in ejus vestigia transit, proinde ac si ipse vendidisset. Carol. Molin. per antea tradita, & magno numero allegata à Reink. de Retr. consangu. quest. 5. num. 1.

XXII.

XXII. Quibus cognitio patefcit, materiam objectivam five circa quam hujus juris eſſe & rectè conſtitui Rem Venditam, pacto tamen retrovenditionis obnoxiam. Vocabulo rei hic comprehendimus 1. Propriam, licet enim regulariter hujus juris effectus dentur in re aliena p. l. 48. pr. de R. V. l. 33. de condit. indeb. ac propterea qui in rem ſuam impendit, ſuum negotium gerere videatur, qui proinde hoc juris remedio per l. 58. §. 2. ff. ad SCT. Trebellianum carere deberet; quoniam tamen eæ quoque res in jure noſtro alienæ dicuntur, quæ non tantum ipſo actu in alterius dominio ſunt, ſed etiam illæ, quæ licet tempore factarum impenſarum in dominio poſſeſſoris ſint, in ea tamen cauſa conſtitutæ, ut certo caſu inde in alterius dominium tranſituræ ſint; Quomodo res aliena dicitur, quæ fideicommiſſo obnoxia. l. ult. §. 2. & ult. C. commun. de legat. res vendita ante traditionem l. 21. ibi ſi neglexiſſet ut alienum. ff. de hæred. vel act. vend. l. 18. §. 9. ff. de damno infect. res dotalis l. 7. §. 12. in f. l. 24. §. 5. ff. ſolut. matrim. quæ propter impenſas juſtè retinentur, atque hiſce rem pacto retrovenditionis obnoxiam merito annumeramus Ant. Faber. in Cod. lib. 8. tit. 16. def. 4. neque tamen cum Berlichio. 2. concl. 2. n. 57. emtori noſtro dominium denegamus, ac juſ ſaltem uſufructuario ſimile tribuimus, quem refutat Carpzov. 2. conſ. 1. deſin. 18. n. 13. 2. Præcipuè immobilem l. 2. in pr. C. de pact. int. em. ibi ſi fundum cujus vocabuli ſignificationem variare patet ex l. 60. 115. & 211. de V. S. Gadd. ibid. cum illi hoc pactum plerumque in venditionibus adjiciatur ne quis ſcil. re ſua, quam forte ex ſucceſſione majorum accepit l. 22. C. de adminſtrat. tur. vel curat. t. t. C. de reb. minor. non alien. in perpetuum carere cogatur l. 38. ff. de R. V. l. 25. ff. de pign. act. quæ ratio in rebus mobilibus ceſſare videtur, cum illæ facile pecuniâ parentur & diſtrahantur, ut loquitur Molinæus ad conſu. Paris. t. 1. §. 13. gl. 5. n. 49. ac omiſſâ & neglectâ eorum cuſtodia, fluxa admodum ac quodam modo abjecta ſit earum poſſeſſio. l. ſi rem immobilem. 47. ff. de A. vel A. P. l. 44. eodem l. 15. pr. qui ſatis dare cog. Reink. de retract. conſang. quæſt. 3. num. 105. & ſeqq. licet de pertinentiis rerum immobilium, quales ſunt caſtrorum muniones, ſi caſtrum cum tormentis bellicis vendatur de quibus C. A. ad tit. de contrah. empt. th. 29. cum allegatis videre licet, ut & de mobili-

mobilibus pretiosis aliud dicendum l. 22. C. de administ. Tut. Molin d. l. Venditioni etiam rerum moventium, quæ mobilibus annumerantur in l. 93. & ibi Gædd. de V. S. hoc pactum ad jici solere probat Francisc. Zoanet. ad h. l. 2. C. de pactis inter empr. & vend. num. 130. Nec refert 3. Allodialis sit seu feudalis cap. 1. vers. Titium 2. Feud. 26. Mynsinger. 10. cent. 4. obs. 85. n. 6. Amon. Gothofr. disp. de feud. 9. th. 5. g. C. A. ad tit. de contr. em. th. 29. in annotatis Hartm. Pistoris p. 2. quæst. 5. & 7. Rosenthal de feud. c. 9. memb. 2. conclus. 87. & seqq. Schrad. p. 8. c. 3. & seqq. Fachin. 7. controv. c. 8. conf. th. 17. 4. Secularis an Ecclesiastica c. 1. X. de restitut. in integr. Garf. de Expens. cap. 18. n. 16. & n. 34. & 36. Marta digest. 4. tit. meliorationes cap. 15. Anton. Niger. pr. cap. 8. n. 30.

XXIII. Immobilibus seu rebus soli annumerantur 1. etiam res solo cohærentes, ut arbores, sylvæ, molendina &c. & licet de iis, quæ vento agitantur, controvertatur: an rebus mobilibus vel immobilibus accenferi debeant? pro conciliandi tamen ratione hæc distinctio facit, quod immobilibus ascribantur, si ita facta, ut loco non moveantur arg. l. 1. §. plane 8. ff. de vi armat. l. 18. ff. d. A. E. si vero eâ intentione comparata sunt, ut hinc inde transferantur, mobilibus accenseantur l. 60. de A. R. D. Rosenthal. de feud. cap. 4. concl. 4. n. 1. Vult. de feud. lib. 1. c. 5. n. 4. Regner. Sixt. de Regal. lib. 2. cap. 2. n. 71. & plures all. à Reinck. d. tr. quæst. 3. n. 116. & seqq. 2. Anni redditus, qui licet per se & ex sua natura neque mobiles neque immobiles sint, sed tertiam quandam speciem constituent §. 1. I. de acquis. per arrogat. Carol. Molinaus in consv. Paris. §. 94. gl. 1. num. 18. Köppen. p. 1. dec. 24. n. 7. regulariter tamen tam Jure Civili, quàm Canonico hos immobilium jure cenferi patet ex l. jubemus nulli 14. §. 1. C. de SS. Eccles. l. hæc edictali 6. §. huius illud 1. C. de secund. nupt. l. ult. §. praterea 2. ibi vel ades vel certum redditum, C. de jure dot. Clement. Exivi, ibi cumq; annui redditus inter immobilia censeantur d. V. S. Schrad. p. 3. c. 3. num. 2. Gaik. 2. O. 10. n. 1. Reinck. de R. conf. quæst. 3. n. 77. & seqq. venditioni autem horum reddituum ferè semper pactum redimendi ad jici solet teste Carpzov. part. 3. Jurisp. forens. consl. 24. def. 13. num. 1. An fructus pendentes? Aff. ab Afflicto de jure protimisios ad pr. consl. Frid. n. 4. Reinck. & all. ab ipso d. quæst. 3. n. 89. sed verior videtur Negativa Idem n. 90. & seqq. C. A. ad tit. de C. empr. th. 29. in notis.

notis. 3. Porro immobilibus cohærent pisces in lacu vel stagno, eodum multiplicentur repositi, castrorum munitiones, si castrum cum machinis bellicis vendatur; Item jura incorporabilia, ut jurisdictio vel potius commoda jurisdictionis *Cagnol. ad l. 2. C. de pactis inter emt. n. 248. servitutes Gail. 2. O. 11. num. 11. Jus exigendi vectigalia, pedagia, gabellas, decimas Cagnol. d. 1. Gail. 2. O. 64. n. 5. & seqq. quod extenditur ad actiones & nomina Tiraqu. hic §. 1. gl. 7. passim. Reinck. quest. 3. num. 101. & seqq. C. A. ad tit. de cont. emt. l. all. Gail. 2. O. 11. n. 9. unde videre licet, instrumenta hujusmodi contractuum ita formari: Nos &c. profiteamur quod N. vendidimus oppidum vel castrum, cum stagno, sicut jacet, cum advocatia nostra, que ad dictum castrum pertinet, cum curia nostra habitatio- nis ibidem, thelonio & redditibus, cum omni jure & judiciis, molendinis, agris cultis & incultis, pratis, pascuis paludibus, cespitiibus, aquis aquarum decursibus, viis & inviis, exitibus & regressibus, stagnis instagnationibus, piscariis, rivis & aliis fluminibus, terminis & terminorum distinctionibus, lignis, sylvis, rubetis, cum omni usufructu ac omnibus & singulis conditionibus ac appertinentiis suis univrsis, prout nostris progenitoribus & nobis hæcenus omnia & singula pertinebam &c.*

XXIV. Pactum retrovenditionis dicitur aliàs pactum de retrovendendo, vel simpliciter pactum revendendi, *gl. & Dd. comm. ad l. 2. C. de pact. int. empt. & vend. 2. Pactum redimendi Oldendorp. in Lexic. juris verbore dimere vel reemendi Tiraq. de R. C. in præfat. n. 1. Boer. decis. 1. n. 27. Charta de gratia & pactum redemptivum. Joseph. de Sesse in decis. Regni Arragon. 17. & 18. 3. Redhibitio pactitia, quod synonymum assert Pet. Gregor. Tholosanus in Syntagmat. Jur. universi lib. 25. cap. 20. n. 2. 4. Venditio aut mancipatio fiduciaria, ita Guiliehm. Budaus ad l. 2. ff. de O. l. fol. m. 18. 5. Germanicè dicitur ein vorbehaltenes Wiederkauff / P. Matth. Wehner in Observat. practic. verb. Ablösung Jacob. Speidel. in specul. eod. verb. Martin. Pegius in lib. singul. von vorbehaltenen Widerkauffen / Cap. 1. Jure Provinciali Württembergico vocatur Wiederlösung oder anbedingtee Lösung. Fürstl. Württenb. erneuert Landrecht iii. 12. wann etz was verkauft wird mit dem geding der Wiederlösung & iii. 26. von Lösungent fol. 290. §. von anbedingten Lösungent. Quod pactum licet à Tiraq. de R. C. in præfat. n. 1. & aliis*

D

promis-

promiscuè retractus conventionalis appelletur. *Peretz. in C. lib. 4. tit. 54. de pact. inter Emptor. & vendit. in expl. l. si fundum 2. ejusd. tituli.* Atque ita etiam voce retractus generaliter utatur *C. I. A. de Contrah. Empt. th. 26. num. 5.* quando retractus conventionalis, quo ex pacto venditionis venditor rem venditam retrahit, definit allegando *d. l. 2. C. de pact. inter emt. & vendit. nemque Wesenb. ad tit. de Rescind. vendit. n. ult. Peretz. ad d. l. n. 12.* Attamen ex *all. l. 2.* patet, retractum illum, qui à Doctoribus conventionalis appellatur, magis juridicè vocari pactum de retrovendendo, non verò jus congrui, & hæc duo jura à providis *Dd.* non sine magna confusione æquiparari posse dicit *Magnif. D. Tabor in sine disputat. de pacto retrovenditionis.* Definitur enim pactum illud quoddam sit conventio, inter emptorem & venditorem, ut si venditor pretium quodocunque vel intra certa tempora offerat, res vendita restituatur. *Heig. de pact. retrovend. th. 4.* Retractus autem conventionalis definitur: jus prælationis certis personis specialiter in contractu emptionis reservatum vel concessum. *Marc. Mantua ad L. 14. de contrah. empt.* Adeoque valde differunt conventiones istæ effectibus, cum retrovenditio fiat ex necessitate, retractus conventionalis præsupponat liberam venditoris voluntatem. *Tabor all. disp. & in annexi responsi rationibus decidendi num. 6. & th. 40. in fine inquit:* Eodem modo retractus hic genericè appellatur jus recomprationis apud *Bonavent. Gaver. de retractu. concl. 1. lit. b.* Qui etiam retractum simplicem cum isto pacto confundit *thes. 42.* Pejore errore pactum hoc cum jure protimisicos simplici, quod alij præsentationis, præexhibitionis, congrui, prælationis, den **Vorkauff / Einstand / Mehrgeltung** vocant, commisceitur, quam ambiguitatem præcipuè observasse videtur *Martin. Pegius: cum enim tres libros de jure protimisicos scripsisset, vom Einstand und Vorkauff / Postea peculiarem subjecti liberam pag. 37. Ein besonders Buch von vorbehaltenen Wiederkauffen / in cujus libri præfatione conqueritur: Er habe unter andern auch in dieser Materie der vorbehaltenen Lösungen der Advolaten Unfleiß verspüret / daß sie die Sache nicht wie sichs gebühret / hetten auff die Bahn gebracht. Hucusq; Magnif. D. Tabor, qui porro utriusque negotii differentias à causis & effectibus th. 37. in all. disp. pluribus persequitur*

sequitur. *Conf. Carpzov. part. 2. const. 32. def. 19. pr. & d. const. def. 8. §. 1.* Ubi videre licet, differentias inter retractum conventionalem, quem nos pactum retrovenditionis appellamus, & jus protimiseos conventionale, quod *Dn. D. Tabor* videtur proprie appellare retractum conventionalem.

XXXV. Refertur hūc tanquam affinis species à nonnullis illa conventio, quā contrahentibus placuit, ut si intra certum tempus pecunia emptori restituatur, res sit inempta; adeoque subsecuta obligatione pecuniæ cum consignatione ac depositiōne, res venditori redhibeatur juxta. *l. si à se 7. C. de pact. int. emi. & vendit. composit.* quam conventionem vocant pactum de restituendo, sed à pacto de retrovendendo multum differre tradunt *Hieron. Cagnol. ad h. l. 2. num. 32.* aliique ab eo citati, imprimis verò in eo, quòd pactum de retrovendendo nudum contineat factum, ita ut præcisè emtor rem ipsam præstare non cogatur, sed id quod interest solvere possit juxta. *l. 72. pr. vers. Celsus ff. de V. O. pactum* verò de restituendo causam bonorum in se contineat, i. e. dominii translationem per *l. 52. d. tit. iii.* Quam differentiam etiam exhibet *Joh. Covasius lib. 3. Miscell. jur. c. 9. in pr.* sed *Arius Pinellus in comment. ad l. 2. C. de rescind. vend. p. 2. cap. 3. num. 27.* graviter eos reprehendit, ac præposterè subtilitate ad sonum verborum, non ad rem ipsam attendentes ita distinguere dicit, cum hæ conventiones quoad effectum ipsam re vera à se invicem haud distent *Mantica de tact. & ambig. convent. lib. 4. tit. 31. num. 3. Francisc. Caldas ad typum instrument. emi. & vendit. cap. 28. num. 19.* Inter contractum hunc retrovenditionis & contractum pignoratitium tam arcta existit affinitas & cognatio, ut contrahentes sæpissimè contractus hosce confundant & in instrumentis verbo retrovenditionis & pignorationis promiscuè utantur, teste *Carpzov. part. 2. const. 1. def. 1. pr. Wehmer. pract. obs. in vocab. Ablösung* dicit: quòd illud vulgo appelleretur retractus, *der Widerkauff*/ porroque notat: *Dasz bißhero zwischen den beyden Contracten hypothecationis und venditionis wenig unterschied gebraucht worden ist/ denn man fast eines vors ander gebraucht/* qui tamen plurimùm à se invicem differunt, ut præter *Carpzov. d. 1. ostendunt Myusing. cent. 6. obs. 70. per tot. Gail. 2. O. 18. &*

Joh. Köppen. p. 1. decis. 1. à n. 24. usq; ad num. 39. Speidel. specul. juridico voce, Pfandschilling / pag. 949. Limneus in Capiulat. Caesar. Carol. V. fol. 151. n. 7. Georgius Everhardus citatus à Christoph. Besoldo in Thesaur. pract. lit. P. num. 19. Mudæus tract. de pignor. rubr. de pact. pignor. Berlich. part. 2. concl. 1. Et quamvis circa meliorationum jus communes harum conventionum possent esse effectus, attamen cum nobis solummodo propositum sit de retrovenditionis pacto agere, diversitatis ratio magis in legis analogia investiganda, quam ad communem loquendi usum respiciendum. Wehner. pract. obs. vocab. Ablösung Speidel. l. all.

XXVI. Pactum itaq; retrovenditionis illud appellamus: cum venditori concessa sit potestas rem, cujus dominium in Emptorem est translatum, pretio restituto redimendi l. 2. C. de pact. int. empti. & vendit. cap. ad nostram 5. de Em. vend. c. illo nos 4. de pignoribus. Ubi notandum, quod hoc pactum non solum adjiciatur in gratiam solius venditoris, si nimirum vendas domum eâ lege, ut quando tu pretium idem solveris, aut reddideris, domus tibi restituatur; verum etiam interdum in gratiam solius emptoris, si emas ita, ut restituta venditori domo, debeat ille pretium tibi reddere: interdum in gratiam utriusque, ut quando venditor reddiderit emptori pretium, reddatur venditori res vendita, & contra, ubi emptor reddiderit venditori rem emptam, statim & pretium emptori reddatur, qui modi omnes liciti. Hahn. ad Wesenb. tit. de resind. vendit. Mantica de iac. & amb. convent. lib. 4. t. 31. num. 68. Initur etiam hoc pactum vel certe & præscripto tempore, quod vel iterum adjicitur ut terminus à quo, post cujus lapsum venditor demum potest restitutionem petere, quod exprimitur per verba *auff 10. Jahr / quo elapso facultas redimendi demum competere incipit Carpzov. p. 2. const. 1. def. 9.* quod quando fœnoris præsumtionem inducat V. Mantica de T. & A. C. lib. 4. t. 31. num. 33. n. 41. Berlich. part. 2. conc. 1. n. 11. 12. & seq. & n. 58. ubi disseit quando hoc pactum præsumatur contractus usurarius. Add. Carpzov p. 2. const. 1. def. 2. Fachineus 2. cont. 12. Trentinq. d. l. num. 7. & seqq. vel ut terminus ad quem est restricta potestas redimendi, seu usque ad quem & intra quem, v.g. *binnen 10. Jahr* exerceri queat jus retrovendendi, quo elapso non amplius integrum est redimere

mere *Mantica all. l. n. 34. 35.* limitationes tamen addit *n. 39. & seqq. add. num. 68. Carpzov. d. l. def. 8. Caldas. loco supra cit.* Aut fit absque ulla temporis determinatione, ut fas sit venditori, quandocunque ipsi placuerit, offerre, *Peretz ad t. Cod. de pact. int. emt. & vend. D. Tabor all. disp. th. 16. Carpzov. p. 2. const. 1. def. 8. & 5. Resp. Elect. 28. Conf. Mantica de Tac. & amb. conveni. lib. 4. tit. 31. qui undecim modis hoc pactum concipi posse tradit.*

XXVII. Haftenus consideravimus materiam juris nostri circa quam: Sequitur objectum ad quid, quod nihil aliud intendit, quam ut emtor ratione meliorationum & impensarum indemnis praestetur. Quarum quidem cum variae à nobis enumeratae sint species; singulas paucis percurremus, & qua ratione emtor in ultimo *th. prac.* casu vel eas retinere, vel pretium earum consequi possit, videbimus. Ubi tamen prius generaliter praemonuisse sufficiat, quod ea, quae ex pacto & conventionem partium factae sunt, omni juris dispositioni praevalent per ea quae tradit *Gars. all. rr. de Exp. & Mel. c. 7. n. 20. & c. 23. n. 52.*

XXVIII. Et quidem *1.* de meliorationibus naturalibus expressi juris nostri extant textus: quod omne, quod per alluvionem vel per vim fluminis fundo accedit, jure gentium iis acquiratur, quorum praedia sunt. Sequitur enim incrementum naturale naturam & qualitatem ejus rei, cui accedit; Unde si fundus, cui incrementum ejusmodi naturale adjicitur, ad me proprietatis jure pertinet, illud quoque jure proprietatis meum efficitur *S. 20. & 21. I. de R. D. l. 9. S. 2. ff. de damno infecto. l. 7. S. 1. & seqq. ff. de A. R. D. l. 1. 2. & 3. C. de alluv. Et omnino hujusmodi incrementum efficitur simile ei, cui accedit, ut inquit *Ulpianus in l. 11. S. 7. ff. de publ. in rem act. Joseph. Ludovis. decis. 24. num. 4. Dd. in l. 1. C. de jure emphyt. 1. Feud. 4. S. si quis de manso.* ejusque naturam & jus retinet *Gars. all. rr. cap. 22. num. 35. 36. 37. Molin. conf. Paris. S. 1. gl. 5. n. 115. & seqq.* Ex hac itaque regula, quae inde formatur: omne augmentum, quod contemplatione alicujus rei contingit ex ejus titulo & causa, ad eum pertinet, ad quem ipsa res pertinet; de qua late *Gars. all. loco & num. 42.* dicimus incrementa seu commoda naturalia, quae rei venditae accesserunt, ad emtorem pertinere, nec venditori ex pacto retrovencionem exigenti, ea esse re-*

firuenda, nisi æstimationem eorum solvat **Sürstl. Württenb.**
ernewert Landrecht / d. 1. 12. de pact. retrovend. §. und dan
einem Gut pen. fol. 279. Anton. Thesaur. decif. Pedemont 140. n. 4.
 Jacob. Menoch. l. 1. conf. 26. Marc. Mant. ad sep. all. l. 2. C. de P. int. E.
 & V. num. 35. Carpzov. p. 2. const. 1. def. 18. Quæ assertio inde fir-
 matur, quòd confestim, atque venditio impleta est & res em-
 tori tradita, is fiat illius rei dominus, Et quamvis à *Berlich.*
part. 2. conc. 2. num. 52. & seqq. & aliis à *Carpzov. d. l. allegatis* hu-
 jusmodi commoda ad eum tantum emptorem referantur, qui
 perpetuò dominus factus, attamen certum est; pactum de re-
 trovendendo translationem domini haud impedire. Non
 enim minus est dominus pleno jure, à quo revocari aliquo ca-
 su potest fundus tali pacto venditus l. 66. ff. de rei V. Gail. 2. obs.
 139. num. 15. & seqq. Neque conditio efficit quin perfecta dica-
 tur emtio, ut ait *gl. in l. 1. C. de peric. & commod. Rei Vend. Zas. 1.*
conf. 12. num. 34. Mynf. 6. O. 70. Ludov. de Casanate conf. 6. n. 4. Præ-
 fertim cum hoc sit ex futuro eventu & arbitrio, qui non con-
 sideratur. *Wesemb. conf. 123. num. 13.* Nam ne quidem esset ven-
 ditor, nisi hoc ageretur ut dominium transfret in emptorem.
Tiraqu. de retr. proxim. §. 1. gl. 2. num. 24. & de R. C. §. 1. gl. 6. n. 1.
& seqq. quoniam à quo removetur proprius emtionis effectus,
 nempe domini translatio, seu usucapiendi conditio l. 74. ff.
de cont. emt. ab eodem etiam removetur species. Speidel. in spec.
voce Pfandschilling. §. auch 2. derjenige. Accedit quòd re
 vendita omne commodum & incommodum ad emptorem rei
 spectet, l. id quod post empt. 7. ff. de peric. & commod. Rei Vendit. l. 1.
 C. eodem. *Matth. Afflic. dec. Neap. 280. num. 5.* Ex quibus conclu-
 dimus: si concedatur venditorem redimere posse, non aliter
 hoc accipi debere, quàm si venditor æstimationem augmenti
 solvat per tradita à *Carpzov. sup. all. loco V. tn. Fachinaum lib. 2. cont.*
6. & Mantiam distinguentem lib. 4. t. 32. num. 124.

XXIX. De mineris seu mineralibus, salinis, arenis, me-
 tallis, auri, argenti, cretæ fodinis, lapidicinis, quas naturali-
 bus annumerari supra diximus, illa traditio, ut si rebus super-
 veniant, rebus acquirantur & regulariter proprietarium se-
 quantur l. 4. §. 7. de censibus l. 3. §. fin. & l. seq. de reb. eor. qui subrut.
 qui igitur invenerit lapidicinas aut instituerit hujusmodi fo-
 dinas

dinas, eo ipso, quòd renascantur, meliorem facit fundum, quasi instituta re fructuosa, ac impensas in eam rem factas meliore facto fundo recuperat l. 18. ff. de fundo dotali & per ea quæ tradit *Gars. tr. all. cap. 22. n. 47.* quatenus autem ejusmodi fodinæ numerentur inter regalia, perspicere licet ex c. 1. quæ sunt Regalia 2. Feud. 56. A. B. Caroli IV. sub. tit. von Gold/Silber / und andern Erzwegen. Henning. Goden. Cons. 2. de argenti fodin. Sneidervvin. ad S. pen. 1. de usuf. Limmaus. 1. P. lib. 3. cap. 2. Joh. Jacob. Speidel. rub. Bergwerck. item Rubr. Erz/Gruben. Buxtorff. ad A. B. th. 89. De fructibus ultimi anni quid statuendum sit? variant Dd. 1. sunt qui dicunt fructus pendentes esse venditoris, è contra ad emtorem eos pertinere alii statuunt, communem tamen & verissimam eorum opinionem qui inter emtorem & venditorem pro rata eos dividi debere putant, sequitur *Berlich. p. 2. conc. 2. n. 69. & seq. Carpzov. p. 2. Const. 1. def. 20. Fachin. lib. 2. contr. 14. add. Tiraq. de R. C. §. 5. gl. 4. Covarruv. Var. resol. l. 1. cap. 15. V. Mantica. d. l. n. 102. itemq; Bachov. ad Treuil. disp. 26. th. 5. lit. C.*

XXX. Progredimur ad industriales ordinarias, quas emtor noster fructuum cogendorum gratià arando & ferendo impendit, ex quibus, cum venditor nihil utilitatis percipiat, earundem nomine repetitionem non habet, quia has tanquam ad culturam agri pertinentes facere tenetur, atque ad curam sartorum tectorum congruæ culturæ obligatur, *Molinaus ad Consuetud. Paris. tit. 1. §. 1. gl. 8. n. 57.* eo enim in casu uberiores percipit fructus, l. 1. §. ult. de aqua & aqu. pluv. arcend. l. 7. §. 16. soluto matrimonio, quos ad tempus redemptionis lucratur, cum illud regulare sit, quod fructus dominum sequantur. l. Heremius 4. 2. ff. de usuris & fruct. l. fructus 4. 4. l. 35. de R. V. Tiraq. de R. C. §. 5. gl. 2. & §. 2. gl. 1. n. 34. & per l. 12. §. 3. ad Exhib. quod ex re mea nascitur, mihi acquiratur l. 6. ff. de A. R. D. Carpzov. l. F. p. 2. c. 1. def. 18. Reinck. de Retr. Consang. quest. 8. num. 53. & 26. cum allegat. adeo ut nec compensare eosdem nec restituere tenatur. l. 2. & §. C. de pact. int. emi. & V. gl. & Bald. in. l. 65. verb. superfluam ff. de R. V. ex generali regula dominij, quæ compensationem absolvit, eamque à Dd, quos multa serie commendat & laudat, receptam esse dicit *Valasius I. E. quest. 25. n. 29. Tiraq. gl. 1. §. 7. n. 4. Boer. decis. 44. n. 20, 25, 26. Schrad. de feud. 2. part. pr. sect. 2.*

n. 29. *Rebel. de Obl. Just. lib. 7. quest. 3. n. 5. & quest. 5. n. 2. Marefcot. var. res. lib. 2. c. 112. n. 39. & n. 58. Pruckman. conf. 4. num. 195. vol. 1. Garf. cap. 23. n. 52. & seqq. Tusc. concl. 178. n. 13. 17. 20. Amon. Nigr. in all. tr. cap. 8. §. 48. n. 41. Peregrin. de fideicommiss. Art. 50. n. 64. Molinaus Conf. Paris. tit. 1. §. 1. gl. 5. n. 91. Mantica de tacit. & ambig. convent. lib. 4. tit. 32. n. 4. & seqq. qui addit num. 99. & seqq. hoc esse memoria tenendum, & habere locum in conscientia: Quòd verò in lege Moisis scriptum sit: venditorem, qui ex pacto redimebat, computatis fructibus ex tempore venditionis, quod reliquum erat duntaxat reddere debere, hoc in foro conscientie non obstringere, cum ea lex sit forensis, & idè nisi specialiter à legibus nostris sit comprobata, servari non debeat, ut ex sententia Theologorum & jurisperit: copiosè etiam asserit Tiraqu. de Retr. lign. in prefat. n. 8. & 9. & de R. C. §. 5. gl. 2. n. 6.*

XXXI. Sed annon emptor noster à tempore litis contestata ad consumtos fructus teneatur, ut eosdem cum impensis compensare cogatur? non immerito Q. Quod quidem affirmandum videtur, si confideramus, quòd is qui b. f. ab initio rem possedit, justamque habuit possessionis causam, si vel postea conscius rem esse alienam vel ipsi controversia mota lisque contra ipsum contestata; ex b. f. possessore dicatur m. f. possessor l. 25. §. 5. 6. 7. de H. P. l. 9. §. 1. v. sed ei ff. de Edendol. l. 1. C. de H. P. l. 7. §. 5. ad Exhib. l. 7. §. si cuius dolo 2. ibi sed re comperta ff. de tributor. act. Quòd a. m. f. possessor ex tempore scientie vel litis contestatæ fructus restituere cogatur constat. ex l. 20. §. petitam 11. l. sed & 25. §. 3. 4. & seqq. ff. de P. H. l. 2. C. de fruct. & lit. exp. Fachin. lib. 1. controv. c. 59. atq; ita fructus à tempore litis contestatæ petitori adjudicatas esse ex Rutgero Rulando in tr. de Commissar. & Commission. p. 4. lib. 6. c. 7. n. 9. testatur Reinking. all. tr. de R. C. q. 8. n. 65. qui etiam videri potest à n. 59. usq; ad n. 68. Cæterùm hisce, non obstantibus ex l. 40. ff. de H. P. contrarium patet, in quâ etiam b. f. possessores appellantur, quorum non evidens calumnia apparet; conscientiam enim qui ab initio illæsam habuit, retinere censendus. Cujac. 20. obs. 35. & mala fides non nisi iudiciis peripicuis probanda arg. l. 6. C. de dolo eaque semper interpretatio capienda, quæ delictum excludit. facit l. 49. de P. H. ubi inter moras litis b. f. possessor dicitur. Vid. tradita ab Hillig. Dom. Enucl. lib. 19. c. 14. lit. O.

lit. O. cum allegatis. Textus in contrarium allegati non ita sunt accipiendi, quod denuntiatio, protestatio & controversia mota vel lis contestata in & per se inducant statim b. vel m. fidem, (aliàs qui iudicio aliquo pulsati fiducia juris sui contendere, quam cedere mallent, inter malæ fidei obnoxios indignè reputarentur) sed quod hoc fiat fictione juris, quia plerumque & frequenter tales sunt, quibus lis moveretur, denunciatio vel protestatio intimatur, non enim opinio adversarii, sed mea conscientia inspicienda. *Garf. all. tr. c. 6. n. 2. & 3. & cap. 23. num. 24.* inquit: cum enim, ut sepe diximus, bona vel mala fides consistat in facto, non in jure. l. 48. §. 1. ff. de A. R. D. nihil curamus titulum, sed conscientiam aliena vel propriæ rei, unde qui habet titulum reprobatum à jure, potest habere nihilominus bonam fidem juris ignarus l. 2. C. si quis ignorans rem minoris. Hinc quod attinet ad bonam vel malam fidem, conscientia inquirenda est, neque enim vera mala vel bona fides à jure iudicii dependet, sed à sui justificatione quæ fit probationibus & instrumentis *Dd. in Leg. qui in aliena 6. §. Celsus 7. de acqu. hered.* prout hæc prolixius explicat *Garf. loc. all. & cap. 23. n. 13. & 14.* huc pertinent quæ n. 30. ex *Capitio decis. 69. n. 24.* refert; Juris ambigui vel controversi errorem nil nocere ad fructus lucrandos & acquirendos, quod ex allegatis receptissimum esse dicit. Neque ad decisionem propositæ quæstionis ea videntur aliena, quæ *Donellus lib. 4. comment. cap. 24.* dicit: licet statim is, postquam cognovit rem alienam esse, incipiat m. f. possidere, non tamen, si neget, id ante constare potest, quàm lite per sententiam finita, itaque cognitio rei alienæ superveniens facit m. f. possessorem, naturâ & veritate rerum attenda, non statim tamen talis intelligitur ab nostram ignorantiam; quod facit, quod in l. 25. §. si res ff. de H. P. dicitur: Hunc non esse prædonem qui dolo caret, quamvis in jure erret; distinguendum itaque omnino erit, utrum vera an ficta mala fides supervenerit, ficta enim qualem hîc vocamus litis contestationem, petitionem, controversiam motam, cum veram fidem non inducant, per ea quæ tradit post *Garfiam loc. supra all. Felinus in c. illud n. 10. de prescript. Brunne-man ad l. 1. C. de hered. petit. Hartman. Pistor. lib. quæst. 27. n. 7. Marefcot. d. resol. 112. num. 54. & seqq.* multum hoc in casu arbitrio iudicis prudentis tribuendum;

E

dum;

dum, qui ex variis causis & circumstantiis dijudicare debet, quid deduci & conservari debeat, idque ex communi regula: ea, quæ post litem contestatam contingunt, arbitrium iudicis desiderant l. 31. §. 13. de Edil. edict. Covarruv. var. resol. l. 3. cap. 17. n. 6. Tiraqu. de retract. lign. §. 1. gl. 18. n. 63.

XXXII. Sed utrum casu aliquo condemnatione factâ fundi cum fructibus post litem legitime motam veniam fructus meliorationum, hoc est, utrum hi fructus saltem compensentur cum impensis, quos lucratus est emtor secundum antiquum statum, an etiam illi, quos ex suis meliorationibus percepit? Q. Et quod neque m. f. possessor rei, de quâ lis mota est, restituat fructus meliorationum suarum, quia hos jure dominij habet, contra Covarruviam lib. 1. var. resol. cap. 8. n. 4. aliosque concludit Garf. cap. 23. num. 54 & cum huic quæstioni in b. f. possessore non sit locus, multò minùs de ea in domino dubitandum, ad quem jure proprio fructus pertinent. per th. anteced. usque ad sententiam vel ejus executionem & cæterum 31. ff. de R. V. Marefcor. lib. 2. variar. resol. cap. 112. & num. 52. seqq. ubi hanc opinionem contra Covarruviam communiorem atque in praxi magis receptam asserit, quam suo tempore servasse Rotam ex Galefio ad formam oblig. Cameral. 4. pract. quæst. 2. n. 13. in fin. referent, citans in eam rem l. fin. §. fin. ff. de fundo dotali, cujus arg. ratione interessè verisimilis fructus meliorationum impendenti deberi dicit. quibus add. Afflic. decis. 87. n. 7. Valascus tr. de jure emph. quæst. 25. n. 26. asserens eam sententiam apud Lusitanæ tribunalia admiffam fuisse.

XXXIII. Aliud autem videtur dicendum de iis fructibus, quos emtor post legitimam venditoris ex pacto retrovencionem exigentis, pretij solutionem, oblationem & ejus loco depositionem & consignationem percipere non desit, in iis enim cum arg. eorum quæ per sep. all. l. 2. C. de pactis inter emt. & Vend. tradit Boërius decis. 47. in terminis retractus, venditor ab eo tempore jus quæsitum habeat, eosque suos faciat, jure meritoque in compensationem sunt deducendi. Anton. Fab. in C. lib. 4. tit. 36. def. 17. n. 8.

XXXIV. Cæterum cum hic solutionis aliorumque requistorum, quæ effectus dominij in emptore tollunt, eosque in venditorem redimentem iterum transferunt, mentio facta, propter materiæ affinitatem, operæ pretium erit ea paucis aliquantò

quantò attingere. Neque i. quantum ad materiam solutio-
nis attinet, illa revocat dominium, nisi facta sit integra pretij
oblatio, quòd ante ab emtore perfolutum. *Manica de sac. &
amb. convent. lib. 4. n. 31. n. 21.* Partis enim solutio, ut non rectè sit
invito, cum plura incommoda habeat. *l. 3. ff. fam. hercis. l. quidam
existimaverunt 21. ff. de R. C. l. qui pignori. 19. ff. de pignor. & hypoth.*
ita nec oblatio. *Peretz in C. ad Tit. de pact. int. emt. & V. n. 17.* & licet
actio ex empto non datur, nisi soluto pretio integro, ita neque
ex hoc pacto, cum unius ejusdemque obligationis unam ean-
demque indivisam solutionem esse oporteat. *l. 13. §. 8. ubi gl. ff.
d. A. E. l. quamdiu 6. C. de distract. pignorum. l. ob signatione 9. C. de so-
lut. Hottoman. Illustr. quest. 22.* Et hanc esse communem opinio-
nem testatur *Bart. & Jason. ad d. l. quidam de R. C.* ideoque mo-
ram committere censetur non solum is, qui nihil solvit, sed &
qui nec totum *l. solidum 85. ff. de solut. l. 12. §. 1. de V. S. prolixè Rein-
king. de R. consang. quest. 6. à num. 16. ad num. 25.* nec audiendus ex
pacto venditor, si unus obulus offerendi pretij deficiat, nisi forte
per errorem calculi unus vel alter nummus deesset; tunc
enim modicus iste error non noceret *l. quamvis 32. ff. de condit. &
demonstr. l. un. & ibi Sichard. C. de error. calc. Sichard. ad l. acceptam 19.
n. 4. C. de usuris ad l. quamdiu 6. C. de distr. pign. Tiraqu. de R. C. §. 4.
gl. 6. num. 23. & 24. facit. text. in l. 2. C. debit. vendit. pign. imped. non
poss. Reimck. all. l. Kitzel. de fure moneta cl. 2. quest. 2. sect. 3. n. 11. cum
citatis Schrad. vol. 5. Consil. Kirchhoff. conf. 23. num. 28. quia cum
pretium rei venditæ in quantitate pecuniæ certâ consistat, ut
scilicet appareat, quid, quale & quantum illud sit §. 1. *l. de empt.
l. 8. pr. ff. de peric. & com. rei vend.* pretium non est, quod quanti-
tatem illam non plenè & exactè continet. *l. 12. in fine ff. de V. S. &
nihil actum censetur, donec aliquid superest agendum eorum,*
quæ uno verbo, unâ oratione, una conventionione & dispositione
continentur *l. 11. in fine C. de his quibus ut indignis l. 110. §. 3. de R. l.
Schrad. d. conf. 23. n. 27.* semper enim opponi potest exceptio ad-
implementi, quæ generalis est & semper obstat, ubi adhuc ab
actore aliquid implendum est, si enim is ante implementum
agere intendit, à iudicio repellitur, nisi ipse primò impleat; &
qui perit aliquid ex contractu reciproco, debet probare, se ex
parte sua implevisse, nec sufficit ex parte licet majore esse im-
pletum.*

pletum, sed requiritur ut in totum. *Menoch. Conf. 1. lib. 1. n. 370. Cagnol. in l. 2. C. de pact. int. E. & V. ubi in terminis loquitur: Summa debet esse integra Surd. conf. 101. n. 2. & seq. & si saltem adimplementum stet in modico, tamen retardatur processus ad ulteriora. Anton. Niger. supra all. tr. cap. 9. §. 6. num. 2. Graffius Except. 13. n. 39. qui enim vel in minimo differt facere quod debet, non potest perere quod ei debetur per tradita à Reimk. supra all. loco. n. 23. l. 85. §. 6. de V. O. Quæ conclusio etiam obtinet in casu, ubi plures res unica summa sunt venditæ; ut si pretium non offeratur integrum, sed pars tantum major, de quo casu Anton. Niger. cap. 8. §. 12. n. 2. & pr. cap. 9. n. 14. 30. cum allegat. Tiraq. de Retr. convent. §. 7. gl. 1. n. 11. vel pro una tantum re, quam tamen sine altera per expressam conventionem redimere non debebat venditor, quod emtor ex pacto de retrovendendo eam restituere non teneatur, donec pro cunctis solutio fiat, Anton. Fab. lib. 8. Cod. tit. 16. def. 4. ubi addit, quod si is, qui retrovenditionem urget, cunctante emtore solum emtionis pretium ob signaverit, manca & imperfecta sit ob signatio, ideòq; nec restituendorum fructuum lucrum acquiratur ob signanti, si modò emptor idemque reus velle se dixerit uti jure suo & pro pecunia quoque chirographaria rem retinere per l. un. c. ob Chirogr. deb. pign. quod per l. 2. C. de sive juss. in pignore per expressam conventionem constituto magis obtinebit, licet res ex causa rei judicata restituenda, & de debito alio chirographario vel pignoratitio in processu vel sententia nihil dictum, nec de eo quicquam actum vel conventum sit. Tiraqu. supra all. l. num. 14. quod rei judicatæ autoritas ex una causa non perimat causas alias, de quibus non est judicatum, & cessante potestate judicati supersit causa juris communis, ut bene ratiocinatur Ant. Fab. d. l. Limitationis loco hic autem observandum est, si emtor ipse non paratâ pecuniâ, sed diversis temporibus, auff gewisse Zeit und Ziel / solutionem fecerit, tunc venditorem quoque in persolvendo pretio iisdem dilationibus justè uti posse l. tutor. 41. §. 1. vers. Modestinus ff. de usur. Carpzov. p. 2. c. 1. def. 21. Schaeffer. 3. quest. 10. Berlich. p. 2. concl. 41. n. 28. & concl. 2. n. 41. Reimk. d. l. n. 27. cum citatis qui & alias limitationes addit n. 39. usq; 52. de quibus etiam latè Anton. Niger. all. cap. 8. n. 12.*

XXXV. Secundò ex pacto retrovendere ac dominium revocare volens pretium non solum integrum, sed etiam in moneta proba ejusdem ponderis & bonitatis, sicut illud ab emtore solum fuit, offerre debet; ne emtor incommodo aliquo afficiatur *Tiraq. de R.C. § 4. gl. 2. n. 2. Wehner. in obs. pract. verbo Goldgülden vers. an in retractu sol. 254. & seqq. cum allegatis*, per regulam quam *Joach. Scheplitzin statuit. der Chur Brandenburg part. 4. tit. 2. §. 6. n. 9.* immotam & panaceam scribit: solutionem faciendam esse, ut creditori nihil absit quicquam. *Alemannus de jure monetae consult. 8. questione 2. extens. 3. p. 681.* In pecunia autem vel moneta proba quotuplex spectetur justitia, cujus vel una deficiente, moneta non censetur proba & justa; cum ad veritatem copulativæ concursus omnium & singulorum copulatorum requiratur, *vid. Reink. d. l. num. 153. & multis seqq. Conf. Alem. in pr. d. consult. ubi de tribus monetae cujusvis requisitis in proleg. usq. ad quest. 1. prolixè agit.* Ex qua conclusione porro inferitur: si mutatio monetae facta sit, sive in bonitate intrinseca, h. e. in materia seu ligâ, vulgò dicitur **das Gehalt oder Korn Gewicht oder Schrot** / sive extrinseca, h. e. æstimatione & valore ab Imperatore vel alio, cui is regale cudendi monetam concessit, nummis imposito. *Schneidev. ad §. bonæ fidei 1. de action. n. 33. Gail. 2. obs. 73. n. 7. & 8.* tunc venditor pretium in illa bonitate & valore offerre ac solvere debet, qui fuit tempore contractus per *l. 24. §. 1. ff. de pignorat. act. cap. olim causam 20. & cap. cum canonicis 26. sub finem X. de censibus.* Quam sententiam communem multarumque curiarum & superiorum tribunalium suffragiis comprobata restantur *Gail. 2. O. 73. Berlich. 2. pract. concl. 35. num. 8. & seqq. & concl. 36. n. 5. & seqq. Bocer. in tr. de jure Monetae c. 2. num. 129. & seqq. Georg. Schultz. in tract. de oblat. & deposit. ac consignat. pec. deposit. c. 4. n. 7. Carpzov. p. 2. c. 28. def. 3. 4. & 5. add. Reink. d. l. num. 290. & seqq. & alii magno numero adducti.* Imprimis hanc sententiam à praxi Cameræ, aliorum Statuum statutis, autoritate interpretum juris ac 23. rationibus prolixè firmat *Aleman. d. l. quest. principali 1. & 2. per tot.*

XXXVI. Ex quibus facile apparet, quid de diversis inde resultantibus quæstionibus statuendum, quas cum proli-

E ;

xè

xè tradiderit Alemannus , brevitatis gratiâ lectorem eò remitto. Hanc saltem obiter tetigisse sufficiat, si inter emtorem & venditorem conventum sit , ut in certis speciebus & eadem aureis ponderatis pretium exsolvatur, quòd eo casu eadem species, eodem numero à venditore iterum sint solvenda *l. solutionis 176. ff. de V. S. l. 2. §. 1. mutui ff. si certum petatur. l. si quis aliam. 46. §. fin. ff. de solut. l. 34. §. si decem. eodem tit. Webner pract. obs. verb. Goldgülden Münz d. l. Aleman. d. conf. qu. 6. ibiq. text. all. quia provisio & cautio hominis etiam hic tollit dispositionem legis, & conventio de iisdem speciebus reddendis rumpit leges & præjudicat legibus, quibus in genere aliud est dispositum Coler. de proc. execut. part. 1. cap. 5. num. 36. in terminis per l. 1. §. 6. ff. depositi text. ibi. cu. & qui ipse sibi cavet, cautelis juris non indiget; Neque passionis adjectio contra intentionem contrahentium vana esse debet & inutilis *l. contractus 23. de R. I. l. ult. in pr. ff. de R. C. & ita communiter tenent Dd. quòd promissa solutio in certis monetæ speciebus in ea quoque facienda sit, pertradita & allegat: à Reink d. l. n. 334. l. 34. C. de sentent. quæ sine certa quantitat. profer. l. 15. §. 4. fin. ff. de re jud. Nic. Eberh. Praes. conf. 168. num. 5. & num. 1. & seq. dicit, si non offeratur totum, quod debetur, nec consignatio fiat in ea moneta, quæ fuit tempore emtionis, nihil prodesse oblationem & consignationem, nec posse procedi ad ulteriora, nisi priùs per iudicem competentem decisum sit, an oblatio & consignatio congrua facta sit; cum id aliter sciri non possit. Unde sequitur, quòd si in instrumento obligationis aureorum moneta aurea denotetur. Modestini. Pistoris conf. 27. num. 4. fol. 464. vol. 2. ubi refert: aureum in substantivo acceptum intelligi pecuniam auream, quæ est solidus Aleman. cum allegat. qu. 6. ratione decidendi 5. Besold. ih. pract. voce Gülden. Conf. Boer. decis. 327. num. 1. Mev. lib. 1. ad jus Lübb. tit. 1. artic. 11. & Marquardus Inclita Reip. Lübec. quondam Consul optimè meritis lib. 3. de jure mercaturæ cap. 11. num. 19. Magnif. Dn. D. Rebhan. in Hodoget. ch. 2. cl. 2. sub th. 29. Quod eo magis dubio carebit, si vocabulum ponderatorum aureorum additum fuerit aut aliud synonymum **vollweichtige / zugewogene / gut vom Golde / und schwer**
vort**

von gewichte / recht gewogen und der Landswahrung
gute gänge und gäbe / quæ verba aliam interpretationem
non admittunt, *Mynsing. l. O. 65. incipit dubitatum in fine, ubi duo
prejudicia Cameralia afferunt. Wöhner. supra alleg. loco. Berlich. part. 2.
concl. 37. num. 13. Aleman. quest. 1. partit. 10. in rat. decid. restrict. 1. ubi
de interpretatione quorundam privilegiorum de non appel-
lando.*

XXXVII. Prædicta tamen limitationem admittunt, si
moneta conventa interim ex usu discesserit & non amplius re-
periat, quia tunc solutio facienda est de nova moneta pro-
portionaliter ad æstimationem antiquæ seu conventæ in bo-
nitate intrinseca. *c. olim causam 20. c. cum canonicis 26. X. de censu-
sib. Coler. de process. Exec. part. 1. cap. 10. num. 18. & seqq. cum multis
cit. Kitzel. de jure monetae l. 2. quest. 1. num. 17. & num. 32. &
qu. 3. Gail. 2. O. 73. Mynsing. 4. O. I. Carpzov. part. 2. const. 28. def. 4.
Reink. d. l. num. 347. Idem dicendum, si non planè nummi con-
venti ex commercio exierint, difficulter tamen propter rar-
rissimum eorum usum & non nisi magnis sumptibus comparari
possint. quamvis enim certa monetae species in obligationem
deducta, ac debitor in mora solvendi constitutus propter
augmentum illarum specierum, incommodum sentire debeat,
*Aleman. quest. quinta non tamen ad impossibilia tenetur debitor,
cùm nimis difficilia eisdem annumerentur, arg. l. 55. ibi tam
difficilis ut pene impossibilis videatur ff. fam. hercis. & posse non di-
citur, quæ cum difficultate nimia quis potest. gl. in §. penalis
l. de Act. Perinde itaque hoc in casu æstimatio sufficit, quæ
speciebus istis quoad bonitatem intrinsecam æquipolleet
Gail. d. O. num. 7. & Mynf. d. O. n. 6. Berlich. p. 2. concl. 35. n. 10. Quæ
autem ratio ineunda sit, ut idem valor & æstimatio eadem
alio in numismate reddi possit, si creditæ pecuniæ genus in
usu ampliùs non sit, per tres distinctos casus explanat Boër.
cap. 2. dis. de retr. th. 116. Berlich. d. l. n. 11. & seqq. Ita quippe dici
non potest aliud pro alio solvi, cùm eadem censeantur, quo-
rum idem est effectus, virtus & operatio, modò illa moneta,
quæ substituitur, proba sit, ejusdemque materiæ & ligæ,
cujus ea erat, quæ data fuit, quamvis stampæ sit diversæ:
quia moneta censetur eadem, cujus est bonitas intrinseca. Co-**

varruv. de vet. numism. Coll. c. 7. §. 1. & seqq. Sigum. Scaccia de commerc. & cambiis §. 2. gl. 5. num. 102. Quid si contrahentes certum quidem genus monetae expresserint; sed simul estimationem subjecerint: An species conventa vel aestimatio adjecta sit praestanda? Et aestimationem unice spectandam esse, concludit Alemannus d. l. quest. 8. Ubi hanc sententiam à textibus juris, statutis aliorum Principum & autoritate concordique interpretum opinione firmat. Molinaeus de contract. quest. 90. num. 686. & 689. Nicol. Boër. decis. Burdegal. 327.

XXXVIII. Et hæc requiruntur in oblatione quoad materiam. Modum & formam quod concernit: 1. Requiritur ut oblatio fiat realiter; cum verbalis non sufficiat. Udalricus Zasius ad l. prator ait 20. §. si quis paratus 5. in pr. ff. de op. nov. nunc. Ubi dicit quod verbo se offerens, non satisfaciat l. 34. ff. in fine de statu liberis l. 72. pr. & 76. ff. de solut. l. 13. §. 8. de A. E. l. 2. C. de pact. int. Em. & c. Tiraq. de R. C. §. 4. gl. 2. n. 1. & Georg. Schultz. d. tr. c. 4. n. 2. Et huc pertinet quod dicimus, verba non sufficere, ubi factio opus est. l. domicilium 20. ff. ad municipal. l. 1. C. qui potiores in pignore. Reinking d. l. quest. 6. n. 57. Gail. lib. 7. obs. II. num. 5. Hartm. Pistoris obs. 225. n. 13. & plures all. à Reink. d. l. Nicol. Everhard. conf. 99. Neque sufficit si pignora vel fidejussores dare paratus sit, sed omnino pecuniam quam dedit emtor paratam offerre debet arg. l. 4. §. 3. ff. de re jud. l. 10. de pignorat. act. l. promissor. §. ult. ff. de constitut. pec. ubi constituto non satisfacit, qui soluturum se constituit, si offerat satisfactionem l. 6. §. 1. ff. quibus mod. pign. vel hypoth. serv. Treuil. vol. 1. conf. 3. num. 39. Berlich. 2. concl. 41. n. 14. & ab eo all. Hartm. Pistoris & Tiraqu. Reink. n. 60. & seqq. in quibus nonnullas limitationes subjungit. 2. Ut id numeretur in præsentia testium, quia oblatio facta in marfupio & folle sine numeratione sufficiens non est, ut dicit gl. in l. cum servus 82. ff. de condit. & demonstrat. Tiraqu. d. §. 4. gl. 6. n. 22. Georg. Schultz. d. cap. 4. num. 26. allegatque complures à Reink. num. 85. & seqq. 3. Ut commode & opportuno loco ac tempore offeratur l. 122. ibiq. Dd. ff. de V. O. l. 32. pr. ff. de usuris Suchard. ad l. 2. C. eodem l. 39. ff. de solut. l. 9. C. eodem l. 23. ff. de recept. arbit. Cathm. conf. 83. num. 130. vol. 1. aliàs emtor oblatum accipere non tenetur, perindeque habetur, ac si oblatio facta non esset arg. l. quoties

l. quoties 6. ff. qui satisd. cogantur. Inopportuno autem loco vel tempore fieri censetur non tantum, si alio loco vel tempore, quam quo dari debuit, sed & si vel sacra facienti, vel funus ducenti, vel causam apud magistratum agenti, vel aliis necessariis & legitimis impedimentis detento offeratur *arg. l. 2. ff. de in jus vocando, de quibus latius agit Georg. Schultz. d. l. n. 19. & 22. allegatq; à Reink. d. l. num. 82.* Circa tempus hic distingendum, utrum facultas redimendi sit libera, & absque ulla temporis determinatione, an verò certo tempore circumscripta & restricta. Priori enim casu, licet eam licentiam non ultra 30 annos extendendam existiment, præter supra *allegat. Anton. Faber. in Cod. lib. 7. tit. 13. def. 3. Joh. Köppen p. 1. decis. 1. num. 39. & seqq. aliiq; ab eo citati. Argentraus consult. 2. consuet. Britannicis annex. eamq; sententiam in theoria magis probabilem teneant; contrarium tamen in praxi obtinere ibidem asseruimus; posteriori verò casu tempore elapso non potest emtor cogi ad recipiendum pretium postea oblatum, quod probatur *ex l. 7. ibi leg. parato satisfacere conditioni C. de pact. int. emt. & vend. Quia juxta regulam vulgatam permillum ad tempus, post illud effluxum censetur denegarum l. si unus 27. §. 1. ubi Dd. ff. de pact. l. 11. §. Stichus de leg. 2. Tuscus concl. tom. 6. lit. P. conc. 299. Tiraqu. de R. C. §. 1. gl. 2. n. 47. Et venditor intra tempus præfinitum non redimens censetur juri suo renunciare. Carpzov. p. 2. l. f. C. 1. def. 8. & Mant. de tac. & ambig. Convent. lib. 4. tit. 31. n. 34. & seqq. ubi limitat. addit.**

XXXIX. Quod si emtor pretium hoc modo cum meliorationibus & impensis, de quibus mox pluribus acturi sumus, rite sibi oblatum accipere recuset, vel se subtrahat, ut jure domini rem retineat *v. l. 7. C. de pact. int. emt. & vend. tunc requiritur, ut venditor pecuniam integrè obfignatam legitimo modo deponat. per d. l. 7. l. 1. C. qui potior. in pignore l. 6. & 19. C. de usuris l. 9. C. de solut. Reinking. d. quest. 6. concl. 4. n. 465. cum allegatis Mantica de Tac. & amb. Convent. lib. 4. T. 32. n. 11. De forma hujus solennis depositionis V. Georg. Schultz. in d. tr. c. 4. per tot. de contraria circa eam consuetudine in Gallia ex Tiraq. refert. Reink. d. l. ubi addit, juxta Statutum Darmbstadinum obfignationem non requiri, sed sufficere depositionem factam in judi-*

F.

cio.

cio. V. Paul. *Christinaus decis. Cur. Belg. vol. 1. decis. 372. n. 6.* De jure
 Provinciali Württembergico etiam ad formam hujus depositio-
 nis requiritur, ut venditor pretium oblatum coram magistra-
 tu illius loci aut duobus honestis viris numeret. *S. W. L.*
part. 2. tit. 16. von Löfungen §. oblation vers. Wo aber der
Käufer. quia inutilis habetur oblatio, quæ sine numeratio-
 ne fit, *all. d. Reink. n. 466.* ubi de contraria aliorum locorum con-
 suetudine iterum testatur. *Conf. Viv. 1. lib. 2. decis. 300. num. 4.*
 Fieri autem depositio ista debet in eadem moneta, quæ re-
 quiritur in solutione, eaque integra, ut ne obolus quidem defi-
 ciat *Gozad. conf. 57. n. 7. Natta conf. 454. Surd. Consil. 246. Col-
 ler. de P. Exec. p. 1. c. 10. n. 4. Anton. Neger. de Except. solution. c. 2.
 §. 2. n. 12. Reink. n. 477. Tiraq. de R. C. §. 4. gl. 6. n. 24. uig. ad 34.
 Rüger. Ruland. in questionibus juxta modum referendi in Camera usita-
 tum resolutis questione 58.* ubi præjudicium Camerale assert, in
Sachen Erfurder contra **Philipp von Odenheim** / ubi
 ait: actores retrahere volentes dicebant se deposuisse pretium
 & tamē non probabant se deposuisse 62° florenos, sed tantum
 60, conclusum fuit oblationem non ritē factam & sufficien-
 tem esse. Item in causa Salomon Ridinger contra Georg Bras-
 fer. Et requiruntur hæc imprimis ad effectum constituendi
 ad versarium in mora & lucrandi fructus, uti in eodem retro-
 venditionis casu consuluit Petrus Denassus tom. 2. *consil. Klocke*
conf. 39. num. 370. Cujac. in l. Juliam §. 8. & 19. in fin. ff. de A. E. &
in l. 73. in fin. ff. de V. O. & in casu actionis pignoratitiæ referendo
obtinuit referens causæ Tesselrodt contra Gülich. ap. Klock. rel.
3. n. 160. Quamvis enim aliàs sola oblatio realis vel verbalis, in
 iudicio vel extra iudicium testato facta, recusante eo dolosē
 cui offertur *Staccia de commerciis & camb. §. 2. gl. 5. n. 165.* insignes
 quoque effectus habeat quoad purgandam moram & sisten-
 dum usurarum cūsum & alia, de quibus *Trentacinq. 3. var. res-*
sol. 1. tit. de oblationibus Anton. Hering. in tract. de fidejuss. cap. 5. n. 380.
Mantica de T. & A. C. l. 4. r. 31. num. 52. Nunquam tamen in con-
 tractibus vel distractibus ad acquirendam actionem oblatio-
 nem verbalem sufficere, sed semper necessariam esse oblatio-
 nem realem, quam deinde eo, cui offertur, accipere renuente
 subsequatur depositio & consignatio, tradunt Doctores com-
 muniter

munitur in d. l. 7. quos allegant Pruckman vol. 1. consil. 76. Nicol. Bærius decis. 124. n. 24. 25. Aymon Cravetta cons. 331. n. 4. Eamque imprimis hoc casu necessariam esse, ut omne periculum in morosum emtorem pecuniæ depositæ transferatur, notat Sichard. ad. d. l. 19. C. de Usur. isque ad restituendos fructus post depositionem factam perceptos condemnari possit. Ant. Fab. in C. lib. A. tit. 36. def. 17. num. 8. Plures effectus vide ap. Reink. d. quest. 6. num. 468. & seqq. cum allegatis.

XL. Et hæc sufficiant de requisitis ad actionem ex pacto de retrovendendo ritè fundandam necessariis. Agendum jam esset de meliorationibus extraordinariis, intrinsicis, per se non subsistentibus & quidem 1. de iis, quæ pretio, impensis & industria, factoque emtoris rei venditæ accedunt. Cæterùm cum in hisce eadem regulæ obtineant, quæ de impensis necessariis, utilibus & voluptuariis in jure nostro traduntur, quapropter de iisdem in subsequentiis erit agendum. Neque iis, quæ temporis beneficio, rerumque vicissitudine rei venditæ accessere, immorandum existimo, cum venditor non teneatur ex pacto ultra pretium ab emtore solutum, licet valor ejus ad duplum (ut hodie & olim nihil communius, cum pretia rerum variant: l. 3. ff. de eo quod certo loco) excreverit. Garf. cap. 22. num. 18. Idem de extrinsecis primi generis, quarum supra th. 7. in divisione facta est mentio, dicendum; quæ licet naturalibus æquiparentur & proinde videri posset eandem in iis juris dispositionem obtinere, quod scilicet venditori eas exigenti non antè sint restituendæ, nisi æstimationem earum solvat; si tamen eadem cum fundo in eadem qualitate venditæ, eodem etiam modo amittantur, facile patet, & in retrovenditione emtorem nostrum absque refusione pretii ad earum restitutionem teneri. Extrinsecæ secundi generis cum in acquisitionibus civilibus ut plurimum consistant, de iis th. sequenti aliquid dicemus. Extrinsecæ & per se subsistentes tertii generis, si ad nostrum casum applicandæ, e. g. si emtor noster possidens fundum emtum ex alio titulo, jure vel beneficio acquisivisset agrum confinem, quem univisset fundo emto, sub denominatione ejusdem fundi emti, patet quidem inde ex pluribus partibus fundum factum unum eun-

demque, quia destinatione patrisfamilias fundus constituitur, dilatur & limitatur. *l. 24. §. 2. ff. de legat. 1. & ultra res cedat alteri, & cuius sit accessio, ex usu rei & consuetudine patrisfamilias æstimandum, ut inquit l. 29. ff. de auro & argent. legat. 1. 98. §. 3. ff. de leg. 3.* attamen huiusmodi emtor, si agrum istum confinem proprio & separato titulo, non ex natura rei fundo emto adjunxerit, indubiè illum facit suum atque ad suos transmittit hæredes & successores *l. 64. §. 5. ff. solut. marrim. l. 69. ff. de contrab. emt.* diversa enim & incomparabilis origo & natura rei auctæ ab origine rei augmentatæ facit, ut augmentum rei augmentatæ naturam non assumat, ut inquit *Schrad. de Feud. p. 2. par. pr. 9. sect. 2. num. 8.* Et si illa, quæ factæ vasalli ex alia causa feudo adjiciuntur, propriam ac separatam conditionem habent, egentque separata possessionis apprehensione, ut dicitur *l. 7. §. 1. ff. pro Emto. Carolus Molinaus Conf. Paris. tit. 1. §. 1. gl. 5. n. 20.* in emto eadem obtinebit juris dispositio, neque dispositum in uno censetur etiam dispositum in altero, neque petitio vel sententia lata de successione extenditur ad augmentum extrinsecum per se subsistens, sed alia petitio, aliud iudicium, alia sententia necessaria. *Garf. d. c. 22. n. 6.* Quamdiu igitur clara, aperta & perspicua verba largitatis & donationis rei augmentatæ non adsunt, nec præsumtio inducetur contra juris regulas *l. 25. pr. ff. de probat. l. 55. ff. de O. & A.* quodcumque enim potest capi alia præsumtio, quàm donationis, non præsumitur donatio. *l. 47. ff. de oper. libert. Menoch. arbitr. jud. quest. lib. 2. cent. 1. cas. 88.*

XLI. De Civilibus, quarum etiam mentionem *ib. 7.* fecimus, ita existimo: si occasione rei emtæ earum facta acquisitio ab emto, ut si fundum annuis redditibus aliisque oneribus gravatum liberaverit, *l. 65. de R. V.* si servitutem prædialem redemerit, servitutes reales fundo acquisiverit, cum hæ sine prædio constitui ac subsistere nequeant, *l. 1. ff. commun. prædior. §. pen. 1. de servit.* in eisdem quidem obtinebit, quod accessorium acquiratur rei cui accedit, propter communem theoreticam: Quod acquisita ex titulo & causa alicujus rei fiant ejus cuj⁹ res est. *l. 6. ff. de A. R. D. l. 12. §. 3. ff. ad Exhib.* attamen huic adhærens est, quod quia emtor earum acquisitione rem possessam fecit melio-

meliorem, hujus meliorationis à Domino, cui res restituenda, æstimationem recipiat *arg. l. 13. l. 33. ff. de donat. mortis causa Afflicti. in §. 1. §. si Vassallus 2. F. 28. & in cap. 1. §. E contrario 2. F. 8. Garf. c. 22. n. 817. arg. l. 14. ff. de condic. indeb. Rosenthal. de Feud. c. 10. concl. 44. n. 4. Schrad. sect. 2. n. 3.* Quòd si emtor separatim titulo proprio jurisdictionem in castro emto acquirat, nihil pertinet hæc ad venditorem, ejusque successores, sed ad emtorem ejusque hæredes, quia territorium potest esse sine jurisdictione, & jurisdictione sine territorio, utpote quæ est qualitas à terra separabilis, & valebit hîc regula, quòd tantum & tale præscribatur, quantum & quale possidetur *p. l. 1. §. 5. ubi Bart. ff. de iim. actuz. privat. c. 29. X. de decim. latè Felin. in cap. auditu col. 5. & 6. de præscript. Gail. l. 2. O. 62.* quod etiam ad gabellas, decimas, aliaque jura à fundo separabilia & per se subsistentia referri per allegata probat *Garf. d. l. Fachin. lib. 7. cont. 89.* An autem hoc saltem de Civilibus meris & simpliciter talibus, quæ titulo oneroso fuere acquisitæ; non verò iis, quæ beneficio à lege introducto, veluti præscriptione, fundo accessere, asserendum sit? jam non disputo; præterquam enim quòd in Vassallo hæc controversia non satis sit expedita, si dubiterur, utrum jure suo, an verò jure feudi incrementum tale præscripserit, *Tiraqu. de R. P. §. 32. gl. 1. n. 76. Rosenthal. de feud. c. 10. concl. 44. num. 7.* major adhuc ratio pro emtore nostro militabit, quòd minùs venditor à solutione pretii ejusdem liberari possit, si tale quid præscriptione acquisitum cum prædio ad eundem revertatur *per supra all.* De meliorationibus casualibus, inter quas supra thesaurum retulimus, licet ob varios casus, qui accidere solent, certi quid statui non possit, generalem tamen juris dispositionem si sequimur, eum ab emtore repertum, ad eundem pertinere, ejusque commodo cedere, patet *ex l. un. C. de thesauris,* quæ non tribuit facultatem Dei donum invidiosa calumniâ persequi, & superfluum judicat hoc precibus postulare, quod jam lege permissum; secus esset si venditor recõdidisset pecuniam in agro quem postea vendidit, tunc enim non fiet emtoris. *l. 67. de R. P.* In dubio autem si constare nequeat, an illa pecunia abscondita sit thesaurus nec ne, inventore asserente esse thesaurum, venditore verò negante, onus probandi incumbet asserenti.

ferenti. *Alvar. Valasc. de jur. Emphyt. quest. 15. Garf. d. l. n. 56.* quod si probaverit, thesaurus ad emtorem pertinebit *d. l. 67. de R. V. Utrum autem hoc in casu emtori inventum ita relinquendum, ut propter eandem accessionem venditor ultra dimidium læsus actionem ex l. 2. C. de Resc. V. inveniari nequeat? dubitatur per ea quæ tradit Ludov. Roman. in l. si quis 36. ff. de V. O. & affirmativam juri magis consentaneam existimo per l. 67. ff. de R. V. Est enim thesaurus nihil aliud, quam vetus quædam depositio pecuniæ, cujus non extat memoria, ut jam dominum non habeat *l. nunquam 31. §. 1. ff. de A. R. D. conf. l. 22. ff. fam. hercis.* Si ergo ea pecunia dominum non habuit *l. un. C. de Theaur. lædi venditor non nisi in suo potuit,* hæc autem pecunia ejus non fuit, imò nullius, ergo & is qui nescit, non possidet thesaurum, quamvis possideat *l. 3. §. Neratius 3. ff. de A. vel A. poss. ergo læsus in pretio dici non potest, si quis pro thesauro, quem non possidebat nihil acceperit. Arum. disp. 13. ad l. 2. C. de R. V. th. 19. Fachin. 2. cont. 20. p. 155.**

XLII. Agendum jam de iis meliorationibus, quæ in expensis consistunt; Has quoque is, qui ex pacto de retrovendendo reemere vult, tenetur refundere *arg. l. 13. §. 8. ff. de A. E. quia pretij nomine omne comprehenditur, quicquid ejus causa additum est rei emtæ l. fundi partem 79. ff. de contrab. emtione. Const. Frid. de jure protimis. vers. licet ibi: debent solvere justum pretium cum expensis. Tiragu. gl. 1. §. 7. n. 4. 13. & seqq. & all. l. 82. de condit. & demonstr. l. 34. §. 1. ff. de statu liber. verb. nec minus computare rationes. Modestim. Pistor. conf. 27. n. III. Matth. Berlich. p. 2. concl. 41. n. 31. Carpzov. p. 2. const. 1. de fin. 27. Reimck. de R. C. quest. 6. n. 367. cum allegat. Garf. cap. 18. pr. Inter eas autem primo se offerunt sumtus & expensæ consuetæ in vel circa contractum factæ: quales sunt sumtus vini, vulgò *der Weinkauff* / quæ expensæ integræ refundendæ. *arg. l. 37. ff. de H. P. Gail. 2. obs. 19. n. 9. Wöhner obs. pract. verbo Weinkauff fol. 687. vers. qui rem retrahit, Berlich. p. 2. concl. 41. n. 32. Reimck. d. l. n. 369. 2. Arrhæ venditori datæ. Köppen. decis. 52. n. 24. quod cum distinctione admittit Carolus Molinaus ad Conf. Paris. tit. 1. §. 20. gl. 5. n. 18. & T. 1. §. 13. gl. 9. n. 3. etenim si in certa specie consistant, tunc repetuntur per conditionem sine causa per l. ex emto II. §. is qui 6. v. ego illud, ubi Bart. ff. de act. empti si verò in pecunia, computantur in pretium, l. 2. verb. recuperare. C. Quando li-**

cet

ret ab emt. disced. in dubio autem censetur actum, ut cedant pretio per l. fin. ibi reliquæ pecuniæ. ff. de lege commiss. Reinck. d. l. n. 371. & seqq. Vultei. conf. Marp. 15. n. 268. vol. 1. & conf. 17. n. 97. Alcuius inter necessarias expensas refert eas quoque, quæ ex consuetudine regionis sine dedecore omitti non possunt, in expl. l. impensæ ff. de V. S. impensæ verò necessariæ sine controversia refundendæ, de quibus mox pluribus agemus. 3. Quod Laudemij & gabellæ nomine datum, vel proxeneticis, mediatori- bus ex consuetudine loci, quæ impensæ utique etiam restituendæ, per l. 27. ibi vel si quid accessionis nomine & ibi, sed & si quid emptionis causa, & paulo post, indemnus enim debet emtor discedere. ff. de Ædil. Edict. jubent quippe Ædiles restitui & quod venditioni accessit, & si quas accessiones ipse præstitit, ut uterque resoluta emtione nihil amplius consequatur, quàm haberet, si venditio facta non esset, verba sunt l. 23. § 1. ff. d. 1. & facta redhibitione omnia in integrum restituuntur, ac si neque emtio neque venditio intercessisset. l. 60. eod. Si itaq; emptor ejusmodi laudemia solverit, ad quæ ex venditione jure tenetur. l. fin. C. de jur. Emphyt. l. 27. in fin. ff. de Ædil. Edict. Molinæus in consuet. Paris. tit. 1. §. 23. gl. 1. n. 8. Welfenb. conf. 16. n. 1. part. 1. venditor reemens ea refundere tenetur, per ea, quæ ex pluribus allegat. tradit. Reinck. d. l. à n. 378. ad 381. qui licet loquatur de consanguineo retrahente, idem tamen de venditore ex pacto testatur Pet. Gregor. in Syntagni. l. 25. c. 16. n. 6. Boer. decis. 181. n. 8. Berlich. p. 2. concl. 41. n. 34. Garf. cap. 18. n. 46. & seqq. Mantica de Tac. & Amb. convent. lib. 4. tit. 32. n. 120. Tiracqu. de Retr. conv. §. 6. gl. 2. n. 2. qui etiam 4. per d. text. de oneribus, tributis & vestigialibus idem tenendum existimat, quòd scilicet ille, qui contractum rescindit, obligetur ad restitutionem ejus, quod fisco vel domino solutum. Garf. d. l. n. 53. & seqq. Id quod èò magis obtinerè dicendum, si emtor fortè venditoris gratià onus aliquod in se suscepit, cujus æstimatio, cum pars sortis & contractus principalis sit, omninò emtori refundenda, Paul. Christianus decis. belgic. 281. n. 7. vol. 1. Peregrin. de fideicom. art. 50. n. 50. l. 16. C. de N. G. quamvis ante retrovenditionem eorum erogatio spectet ad emtorem; l. 28. ff. de usuf. cum & fructus percipiat l. 13. §. 20. ff. de A. E. quorum talia onera sunt pedissequa l. 13. ff. de impens. in res dos. Reinck. d. tract. quæst.

8. n. 57. *Garf. cap. 16. n. 36. 37. Add. Molinaum in Conf. Paris. S. 33. gl. 1. n. 33. Daniel Möller lib. 4. semestr. 6. 4.* Ampliatur 5. hæc conclusio, si emtor venditionis gratiâ mutuaverit aliquid venditori, ut ejus etiam sit in retrovenditione habenda ratio, ex quo interesse illius mutui pars pretij videatur per tradita à *Tiraqu. de Retr. lign. §. 1. gl. 18. n. 69. & seqq. Reinck. d. l. n. 383. Paul. Christianus decis. cur. belg. 281. n. 6.* 6. Tenetur venditor ad expensas instrumenti deluper confecti, *arg. l. Titius 43. pr. & S. de sumptibus ibi non enim pretium continet tantum, sed omne quod interest servum non evinci. ff. de act. empt. Reinck. n. 385. & cit. qui ex Chassanao eam addit rationem: quia emtor tenetur facere cessionem, seu transportum juris sui per emtionem acquisiti in retrahentem, simulque instrumentum emtionis ei cedere, ideoque nec immeritò ejus sumtus recipiet. Mantica de tac. & amb. convent. lib. 4. tit. 33. num. 119.*

XLIII. Sed & impensas post contractum in rem pacto retrovenditionis obnoxiam factas venditor offerre ac restituere tenetur, quod 1. in impensis necessariis absque dubio verum est. *l. 16. ff. de in diem add. l. 61. locati l. 29. §. 2. & seq. l. 30. ff. de Edict. l. 39. §. 1. ff. de minor. cum eæ in conservationem rei factæ augeant illius pretium l. 6. C. de pignor. juncta l. 79. de V. S. & efficiant, ut rei substantia maneat salva l. 5. 6. 7. ff. qui potior. in pign. l. 14. de impens. in res dot. fact. quamobrem cum hæ impensæ habeant necessitatem impendendi, quæ si factæ non essent, res aut peritura, aut deterior futura fuisset. d. l. 79. semper deducuntur etiam à malæ fidei possessore l. si necessarias 8. ff. de pignorat. act. l. 7. §. impendia ult. ff. solut. matrim. l. domum 5. C. de R. V. l. in rebus 18. §. possunt 2. ff. commod. Gail. 2. O. 19. n. 8. Berlich. Carpzov. supra all. locis. Boerius decis. 47. n. 8. allegatig. à Reinck. d. l. n. 386. quibus add. *Garf. c. 1. n. 24. & cap. 2. n. 1. Georg. Everhard. conf. 54. n. 35. Anton. Niger. pr. cap. 8. n. 31. Franciscus Caldas Peirera de emtion. vend. cap. 27. n. 24.* Huc pertinent, cum in exstruendas exustas ædes sacras, ad cultum divinum peragendum, in habitationem Domini civitatis, in exactionem teloniorum impensæ insumptæ sunt; has enim plus necessarias, quàm utiles esse apparet. *ex l. 58. ff. de Legat. 1. l. 1. §. 3. de impens. in res dot. Menoch. de arbitr. jud. q. lib. 2. cent. 3. cas. 215. n. 5. Marta digest. nov. tom. 4. tit. melioratio cap. 8. ejus-**

ejusmodi sunt etiam non solum eæ, quæ in arce vel castro aliquo ædificando vel reficiendo, sed etiam illud custodiendo, ab omnibus oneribus incurfionibus tempore belli liberando, è manibus hostium recuperando, atque muniendo factæ sunt, quæ etiam ut omninò necessariæ refundendæ, antequam res per venditionem restituenda. *cap. 2. in fine X. de desponsat. in dabe- rum.* ubi ea quæ pro bono pacis fiunt urgentissima, necessitate interveniente fieri dicuntur *Bald. 1. conf. 303. n. 2. cum alleg. Petra de fideicommiss. quest. 15. n. 227. Alciat. 9. conf. 69. n. 20. Mangil. de E- vick. quest. 185. n. 112. & in terminis Schrad. de feud. 2. par. 9. par. sect. 2. n. 22. Tuscus. concl. 182. melioramenta n. 59. Amat. resol. 14. n. 27. contrariatur Bart. in l. cum quaereretur 60. §. prædiis 3. ff. de Lega- tiis. 3. quæ concordat, Peregrinus de Fideicom. art. 50. n. 21. vers. in- terdum allegat, ab Anton. Nigro pr. cap. 8. n. 37. & §. 8. & §. 19. num. 23. Add. Marefcot. var. resol. lib. 7. cap. 119. n. 5. Rebell. de oblig. just. l. 7. quest. 3. n. 7. & 8. qui tamen hanc sententiam limitat in iis im- pensis, quæ confueverant fieri ab ipsi castri redditibus, quia hoc si non expressè, saltem tacitè videtur conventum, ut ex eis- dem custodiæ impensa compensetur.*

XLIV. Quæ de necessariis diximus, extendimus etiam ad utiles impensas in rem emtam factas, quæ eam meliorem faciunt, cum passim videre liceat necessarias cum utilibus con- jungi *per supra all. textus l. 5. §. 2. ff. de in rem verso in l. 38. 39. de H. P.* & ita tener *Chassanaus ad Consuetud. Burgund. tit. de Retract. verb. les fruits raisonnables n. 1. conjungens utiles & necessarias, similiter eas jungit Gail. 2. O. 19. n. 9. Tiraqu. de R. C. §. 7. gl. 1. n. 5. Garf. c. 1. n. 25. 26. & 27. allegatiq. à Reinck. de R. C. quest. 6. n. 401. & seq. cum qua juris civilis dispositione concordat *Ordinat. Sol- mens. tit. 12. §. wann aber / ibi. nothwendige und nützliche Arbeit gethan hatte. & Ordin. Hasso Darmstad. in verb. neben der Besserung so einige nothwendig oder nützlich in das Gut gewandt &c. zur gnüge erstatten.* Anton. Nigro. cap. 8. §. 3. & 4. ubi exempla utilium melioramentorum, qualia sunt plantatio vineæ, & oliveti, disboscatio fundi, plantatio ulmo- rum, late refert. *Garf. c. 15. n. 4. & remissiones Tiraq. d. l. n. 16. Marefcot. var. resol. lib. 2. c. 109 n. 10. Contrarium autem videntur tenere allegati à Reinck. quest. 6. n. 403. & de contraria aliquot**

locorum, Regniq̄ue Galliā consuetudine testatur Nicol. Boerius
decif. Burdegal. 47. n. 8. & n. 10. quem refert Daniel. Möller *ad const.*
Elect. Saxon. §. 2. C. 32. n. 23. & seqq. ubi indefinitam locutionem
d. const. Besserung ad necessarias saltem restringendas exi-
 stimat, de quo etiam videndus *Berlich. p. 2. concl. 41. n. 41.* Ratio-
 nes suæ opinionis adducunt *ex l. fin. §. emtor C. comman. de Legat.*
 Quodd omnis emtor scire debeat rei gravamen, ideoque pro-
 spicere & cogitare, ut res retrahatur, per *l. etsi 26. §. si feria 7. v.*
quia prospicere ff. ex quibus caus. majores & plures text. all. à Reink. n.
405. sicut etiam, quodd non sit, dominus irrevocabilis *l. 4. §.*
sed & Marcellus 2. ff. de in diem addit. l. si servos 25. ff. de pignor. act.
 Cæterum cum ratio ex *d. l. fin.* desumpta loquatur de grava-
 mine rei fideicommissio subjectæ & alienari prohibitæ, in
 quam emtor meliorationis impensas faciens, eas non repetit;
 nos autem hîc in eo versetur casu, ubi quis in rem suam, nec
 alienari prohibitam impendit, quodd gravamen præcisum rei
 venditæ fuit annexum, naturalis rationis dictamen in hoc ca-
 su præcipue militat, ne venditor cum emtoris detrimento lo-
 cupletetur, & illa notat *Gothoff. ad d. l. fin. §. emtor & ad l. plane*
38. ff. de H. P. licet etiam emtor verisimiliter præscire possit,
 evenire posse, ut res per retrovenditionem exigatur, quia ta-
 men de futuris contingentibus non potest certa determinari
 veritas, *Bart. in l. 83. inter stipulantes §. sacram. 5. de V. O.* præler-
 tim in casu ubi res per aliquot secula in emtoris dominio per-
 mansit, bona fides non patitur ut in tali incertitudine consti-
 tutus emtor, utiliterque in rem emtam impendens, damno
 afficiatur; venditor autem cum illius injuria contra natura-
 lem æquitatem locupletetur, contra *l. 90. ff. de R. l. Reinek. num.*
422. & seqq.

XLV. Quæ quidem assertio de meliorationibus perpetuis indubie vera, *Mantica d. T. & A. C. lib. 4. t. 33. n. 118. Marefcot.*
d. l. n. 19. nam si solum ad præsentis anni fructuum impensa
 facta est, ut agri colendi, non deducitur, sed fructibus imputa-
 tur, per *l. 3. §. 1. ff. de impens. in res dot. fact. Menoch. lib. 2. arbit. jud.*
cas. 215. n. 4. & seqq. & remed. recup. poss. 15. n. 513. & seqq. Perpetuæ
 autem meliorationes quæ dicantur? videndi sunt *Menoch.*
cas. 258. Petra de fideicom. quest. 15. n. 245. cum decem seqq. Carec. de
locat.

locat. §. 4. de Expens. n. 48. & seq. Peregrin. de fideicom. art. 50. n. 4. vers. Non exigo. Rosenhal. de feud. c. 10. concl. 43. num. 62. & seq. Natæ conf. 256. n. 3. ubi in perpetuam utilitatem fieri dicit quod decennio durat n. 2. Surd. conf. 333. n. 29. Barbosa in l. 7. §. 1. divorzio §. fin. ff. solut. matrim. n. 21. vers. quarto. Sed si non perpetuam fundi utilitatem respiciunt, sed certum tantummodo tempus, quid dicendum? Et quod necessariae & utiles, modò tempore, quo factæ fuere, tales fuerint, etiam si eo quo refici debent, desierunt esse, deducendæ sint tenet Castr. in l. sumus 61. ff. de legat. 1. n. 4. circa med. all. ab Anton. Nigr. pr. cap. 8. n. 74. idem statuit Riminald. Jun. Conf. 411. n. 21. de duraturis non quidem perpetuò, ultra tamen tempus, quo res meliorata restituitur, qui in subsequ. loquitur de fossatis expurgatis, quorum expurgatio est duratura & futura utilis fundo postquam fuit domino restitutus. Alexand. in l. 7. §. 1. divorzio fin. ff. soluto Matr. n. 3. Tusc. concl. 176. n. 30. exemplum referens conductoris, qui vineam fulsit pallis duraturis finitâ locatione. Peregrin. de fideicommiss. art. 50. n. 4.

XLVI. Sed anne venditor à præstatione melioramentorum liberabitur, si emtori præstet ea tollendi facultatem? quod videbatur affirmandum, quatenus scilicet sine dispendio soli auferri possunt per l. 37. 38. ff. de R. V. Locam. quest. 141. cum in alternativis electio semper debeat esse debitoris l. 10. §. fin. ff. de jure dot. cap. in alternativis 70. de R. 1. in 6to. arg. 6. l. 2. Feud. 28. §. si. Vasallus. Cæterum cum hæc electio debitoris multis modis restringatur, & ad eos ferè casus coarctetur, quibus ea Jure Civili Domino adversus alios b. f. possessores concessa est, per tradita à Schrad. Sect. 2. n. 96. Hartm. Pistoris quest. 42. n. 9. Rosenhal. d. concl. 43. n. 157. ita in venditoris libera electione non consistit, utrùm emtori ablationem permittere velit, sed necessariae & utiles impensas præcisè emtori restituere tenetur, si fundum recipere velit, alias enim per exceptionem doli mali repelletur. §. 31. v. certe l. de R. D. Dd. in l. 38. ff. de R. V. Zang. de Except. p. 3. c. 13. n. 59. & 60. regulariter enim in sumtibus à b. f. possessore factis nihil interest, an impensæ à re tolli & separari possint, an secus? l. 43. v. de sumtibus ff. de Act. E. V. l. 4. §. 9. de dol. Exec. l. 11. C. de R. V. cum textus isti generaliter loquantur; Impensæ etiam necessariae & utiles ita sint comparatæ, ut sint inseparabiles, vel

sublatæ nullius usus. Sicut enim malitiis tollentis non est indulgendum, si offeratur ab actore meliorationum æstimatio, per *all. l. 38. ff. de R. V.* sic nec domini eligere volentis, ut interrelata idem jus & æquitas bene inviolata custodiatur. *Rosenhal. d. l. n. 174. conf. de hac quest. Anton. Nigr. cap. 8. §. 33. Garf. cap. 12. n. 85. vers. quia in legibus.* Quod quidem absque dubio verum, si dominus sit solvendo, & si easdem probabiliter facturus fuisset *l. 30.* vel sciens passus sit emptorem impensas facere *l. 38. l. 27. §. 5. l. 29. ff. de R. V. l. 5. §. 2. ff. de doli Excepti.* si verò solvendo non sit, facultatè tollendi præstita liberabitur per *d. l. 38. de R. V.* modo sine interitu & dispendio meliorationes tolli possint, quoniam arbores vel vites plantatæ, postquam radices egerunt, evelli prohibentur. *l. 26. §. 2. ff. de A. R. D.* Sed si nihil absque dispendio tolli posset, frustraretur hoc ipso emptor suis expensis? Officio judicis hoc ipsum contineretur, ut & venditori egenti & emptori æquè succurratur. Huc quadrat regula, quam *Anton. Nigr. d. l. num. 3.* refert: quòd in alternativa legis electio est judicis, præsertim si expressè non sit à lege vel hominis dispositione dictum an reo vel actori sit concessa optio: *Add. Marescot. var. Res. lib. 2. cap. 90. n. 30. 31. & n. 32. Menoch. recap. poss. remed. 15. n. 524. & Zas. in l. divortio §. impendia n. 6. & 9. ff. solut. matrim.*

XLVII. Neque immeritò emptor repetit tam usuras pretij, si scilicet ex re emta non percepit tantum fructum, qui legitimis usuris respondeat, vel quem ex pacto adjecto percipere debebat, quam expensarum necessariorum ac utilium, per *text. in const. Frideric. de Jure protium. v. & licet ibi debent solvere jutum pretium cum usuris.* Constat enim ex Jure, quòd totum debitum fortis & usurarum solvendum sit, antequam actio ad reluendum nascatur, *l. 9. §. 3. ff. de pign. act. cum per l. 4. C. de usuris* per retentionem pignoris usuræ servari possint, de quibus præstandis convenit, licet stipulatio interposita non sit & pignora conventionem pacti etiam usuris sint obstructa. *l. 22. C. eodem Mant. de tac. & amb. conv. lib. 4. tit. 32. n. 117. & seqq.*

XLVIII. Sed quoniam utiles impensæ ex arbitrio judicis temperamentum accipere debent, *p. l. 25. de pign. act. & l. 34. ff. de Negot. G. prædicta 1.* limitanda in impensis valdè modicis

dicis & exiguis *arg. l. 12. ff. de imp. in res dot. l. 7. §. hactenus ff. de Usufr. quas ut dicitur non solet curare prætor l. 4. scio de in integr. rest. l. 9. in fin. l. 10. ff. de dol. l. 54. ff. de contr. empi. Gail. 2. de pat. publ. c. 10. in fin. 1. O. 151. n. 12. & 2. O. 207. n. 6. hæ enim cum fructibus compensantur. Marefcot. resol. 109. n. 18. Molognat. de revent. quest. 403. Peregrin. de fideicom. art. 50. n. 45. Daniel Möller ad supr. all. const. Elect. 32. n. 27. Reink. quest. 6. n. 395. usq. ad 400. Modicæ autem quænam dicantur V. Anton. Nig. c. 8. §. 4. d. n. 8. Menoch. de arbit. jud. quest. cas. 215. num. 7. & seqq. Schrad. de feud. 2. p. 9. p. sect. 2. num. 69. 2. In immodicis, insolitis, & nimium fraudulentis & onerosis quæ duriorem venditori redimendi conditionem facerent: quæ autem dicantur magnæ? V. Bart. in l. cotem. 11. §. 1. qui maximos 5. ff. de publican n. 13. in pr. Jason. l. 1. C. de jure emphyt. num. 29. Natta 1. Conf. 13. n. 2. & 3. Roland à Valle conf. 83. lib. 4. n. 8. v. 6. & n. 10. & seqq. Bald. in l. licet C. Locati n. 9. in fin. Caroc. de locat. §. 4. de expensis num. 49. Quæ quidem si in fraudem juris retractus factæ, sunt, qui emtorem malignè fecisse contendunt, adeoque iisdem frustrandum. *arg. l. sed an ultro 10. §. 1. ff. de Neg. G. Tiraqu. de R. C. §. 7. gl. i. num. 5. Gail. 2. O. 12. n. 6. Boer. decis. 47. n. 10. Peregr. de fideicom. art. 50. n. 33. Molognat. de revent. quest. 401. Berlich. p. 2. concl. 41. num. 43. Menoch. recup. poss. remed. 15. num. 553. Schrad. de feud. p. 2. part. pr. sect. 2. num. 91. & all. à Reink. quest. 6. num. 409. & n. 434. Cæterum cum eo in casu ubi emtor per aliquot secula in possessione & dominio rei venditæ fuit, & in terminis meliorationis, quæ ipsi concessa, perstitit, nulla fraus præsumi possit, imò verisimile sit venditorem tacitè, ac non contradicendo tales approbasse, nulla ratio prohibet, quin etiam immodicè, modè utiliter factas æquè ac necessarias repetere poterit *arg. l. 7. §. 7. ff. de Usufr.* Frustraretur enim emtor suis expensis, venditori è contrà liceret locupletari cum alterius damno. Ideoque in hac quæstione præsertim arbitrium judicis exigitur, ut neuter ex his fraudetur, ut in simili concludit Imperator in l. 8. ff. que in fraud. cred. hoc est: officio judicis id ipsum continebitur, prout dicitur in l. 38. ff. de P. H. vel prout definit l. 38. ff. de R. V. Bonus judex variè ex personis causisque constituet, h. e. pro ratione temporis, loci, rerum melioratarum, impensa-**

rum, aliarumque circumstantiarum, facile dijudicationem inveniet: In qua æquitas maximè observanda, sicuti enim in omnibus rebus, ita & hic iustitiæ æquitatisque præcipuam rationem habere debet. l. 8. C. de iudic. l. 4. §. 1. *ibi in summa ff. de eo quod certo loco l. 8. C. de pact. conv.* Ita scilicet ut neque delicatus venditor, neque onerosus emtor audiatur; ut in simili loquitur Ulp. in l. 25. ff. de pignor. act. l. 14. ff. de cond. indeb. Tholos. *synag. p. 3. lib. 26. c. 21. n. 5. Marefcot. d. Resol. 109. num. 20. Molinaus consu. Paris. tit. 1. §. 1. gl. 5. num. 82. Cujac. lib. 10. obs. 1. 3.* Limitatur nostra assertio in iis impensis & meliorationibus, quæ post legitimam depositionem & consignationem pretii oblata ab emtore factæ, in quibus terminis loquitur Boër. *decis. 47.* qui tamen denunciatione non obstante, *arg. l. de pupillo. 5. §. si quis rivus 11. ff. de novi oper. nunc. & all. text.* valde necessarias emtorem facere & reperere posse ait n. 3. 4. Si emtor contra legem vel statutum meliorationes fecerit, perdit enim emtor eo in casu bonam fidem. de quo testatur Reink. *quæst. 6. n. 413.*

XLIX. Sed si neque tale Statutum extet, neque pretium legitimè oblatum, sufficit ne denunciatio, vel prohibitio venditoris, ut emtor impensas post protestationem factas retinere nequeat. Pro cautela Dd. hoc tradunt communiter, per ea quæ tradit Reink. *d. quæst. 6. n. 414. cum allegat. Tiraqu. de R. C. §. 7. n. 5. Boër. decis. 47. n. 3.* Verum ex l. ult. C. de negot. gest. distinguendum existimo: Aut enim illæ meliorationes & impensæ dependent ex mera voluntate prohibentis, qui adhuc plenum in re sua jus retinuit, is sanè, si protestatus sit, postillius prohibitionem, factamque testificationem pro melioramentis nulla competet actio. d. l. ult. cum non careat fraude, qui conventus testatò perseverat, l. 10. §. quod ait 2. ff. quæ in fraud. credit. quod tamen cum grano salis accipiendum esse supra ostendimus, neque d. l. ult. de necessariis impensis intelligenda, sine quibus res plane constare non potuisset, quarum nomine etiam deductio competet. l. 5. C. de R. V. *arg. l. 5. §. 11. si quis rivus ibi Jason ff. de Oper. N. N. l. 1. §. si quis purgantis. 13. ff. de cldac. junct. l. 20. §. hoc interdictum ff. de O. N. N. in primis si illæ impensæ publicam utilitatem vel interesse Reip. respiciant illas enim etiam post prohibitionem factas reperere posse, testatur*

statut. Cyn. in d. l. ult. C. de N. G. Scbrad. de feud. 2. part. pr. sect. 2. num. 81. circa finem Marefcot. d. Res. 109. num. 13. Vel non dependent ex prohibentis protestatione, sed possessori, qui expensas facit, jus aliquod quæsitum competit in illa re meliorata, vel ex lege vel ex contractu, quæ requisita in emtore nostro concurrunt, cùm pro lubitu in re sua sit moderator & arbiter, & tunc sanè arbitrio iudicis, secundum legem conventionis, quæ est pars contractus, l. 79. ff. de contrab. emt. meliorationes istæ restituendæ. arg. l. 10. §. 1. l. 27. ff. de N. G. l. 50. ff. de petit. hæred. l. 43. ff. de act. emt. Alvarus Valascus jure emphyt. qua 25. num. 9. Garf. cap. 6. num. 2.

L. Sed quid juris obtinebit, si melioramenta perierint? Communis Dd. videtur opinio, quod emtor ex pacto de retrovendendo id tantum, quanti fundus vel res tempore restitutionis melior est, etiamsi expensæ majores, deducere possit l. 39. §. 1. ff. de minor. cap. 1. X. de in integr. rest. imprimis per l. 38. ff. de R. V. ubi redditur saltem impensa, quæ pretiosior res est facta, quia re peremta non potest dici res melior vel pretiosior d. l. 38. verbo usq; ed duntaxat, quod tamen ad impensas necessarias extendi non debet, cùm hæ tam in vindicatione rerum singularium, quàm hæreditatis petitione, licet illæ non extent, possint deduci per l. 38. de H. P. l. 27. §. 3. 5. de R. V. l. 8. pr. de pignor. act. l. 3. §. 8. ff. de in rem vers. l. 4. ff. de imp. in res dot. Anton. Niger. cap. 8. §. 35. num. 30. & seqq. Menoch. racap. post. remed. 15. n. 511. Rebel. de obligat. iust. lib. 7. qua. 7. num. 5. De utilibus licet ob rationem differentia, quam refert Frankl. ad tit. de R. V. n. 58. Garf. cap. 6. num. 14. inter iudicium singulare & universale per d. l. 38. de R. V. aliud dicendum videatur, nihilominus non obstante prædicta ratione, quæ in casu nostro omnino cessare videtur, jure etiam Hispanico non attenditur, teste Garfia cap. 5. num. 7. pro emtore nostro in servatione utilium melioramentorum, licet absque sua culpa perierint, facere possit l. 10. §. 1. ff. de N. G. cum negari non possit, ut quæ semel fuere facta. l. in bello 12. §. 2. ff. de capt. & postlim. non sint facta, & quoad effectum juris satis sit, licet deinde quod factum est extingatur, per ea quæ latè disputat Anton. Niger. cap. 8. §. 35. num. 4. & seqq. qui licet distinguat num. 11. in utilibus, pro dubitandi ratione iterum

affert

afferri posset, quod emtori, qui in rem emtam aliquid impendit, quæ postea à domino evincitur seu revocatur, ex posteriori capite actionis ex emto præstandum sit, omne quanti interest, rem non esse evictam *l. 60. ff. de evict.* Quod cum recipiat augmentum & diminutionem, prout quandoque plus minusve interfuit, in eo etiam impensæ & meliorationes continebuntur, licet absque culpa emtoris perierint *l. 43. v. de sumibus l. 45. ff. de act. emi l. 8. 15. 16. 60. 66. §. 3. 67. 70. 74. & simil. de evict. quibus. add. l. domus 58. ff. de legat. 1. l. 10. §. 6. ff. de in rem verso. l. 9. §. 2. & 4. de rebus aut. jud. possid. l. 3. §. 6. ff. de in rem verso. Niger d. §. n. 44. Roland. à Valle vol. 1. conf. 28. num. 18. qui de domo constructa in fundo rustico colonorum causa, destructa à militibus, persolvenda à fideicommissario respondit, & quod ejusmodi melioramenta sint reficienda emtori, qui vigore pacti retrovendit, volunt *Tiraqu. de R. C. §. 7. gl. 1. n. 10. cum all.* ubi affert exemplum medici quem dicit posse ægroto- rum invitum medicari & impensas & mercedem repetere, etiam si is mortuus sit.*

LI. Quæ quidem stante hypothefi communis Doctorum opinio, quæ inspecto præsentis rei statu impensarum rationem habendam esse, easque, non secundum illud tempus, quo factæ fuere, sed secundum tempus restitutionis æstimandas esse tradit, *Molinaus ad consu. Paris. §. 1. gl. 5. num. 113. Peregr. art. 50. num. 72. Vincent. Caroc. de locat. cond. p. 3. rubr. de expensis num. 13. fol. 239. in emtore nostro dubio non carebit; sive enim cum Garfia c. 24. num. 1. & 2. 4. Schrad. de feud. part. 2. p. 9. pr. sect. 2. num. 100.* nullam distinctionem inter b. f. possessorem & dominum rei, qui jure dominii, licet revocabilis expendit, admittamus, ita ut etiam in emtore nostro non temerè à regula quæ traditur in *d. l. 38. de Rei. Vind.* (sc. si plus impensum quam melioratum, non in plus teneatur venditor, quam melioratum, & si minus impensum plus vero melioratum non in plus, quam impensum) sit recedendum; quo pacto emtor noster necessarias ac utiles impensas consequetur, quæ absque ejus culpa periere, & quæ inspecto rei statu præsentis temporeque restitutionis non amplius extant? quia per *d. l.* non in plus consequitur quam melioratum, è contra, si tempore restitutionis plus melioratum, quam impensum

impensum, e. g. cum in molam vel ædificium emtor non nisi centum impenderit, quæ tempore restitutionis ducenta æstimantur; quo pacto æstimatio secundum præsens tempus institui poterit? cum impensæ præteriti temporis saltem debeantur, centum nimirum, non ducenta, in quæ mola secundum tempus restitutionis est meliorata. Quodd si distinctionem præcedentem admittere velimus in domino, quod in eo non habeatur ratio expensarum, sed meliorationum simpliciter & præsentis temporis æstimatio, sive fundus modò pluris, modò paucioris creverit, uti hoc prolixè probat *Alvar. Valasc. l. E. quest. 25. n. 28. Menoch. remed. recup. poss. 15. n. 558. Garf. c. 24. n. 3. ibiq. all. & in terminis loquitur Anton. Niger. c. 8. §. 29. n. 32. cum laudat Ruin Alciat. Roland. à Vall. & c. cui opinioni tamen contradicentes allegat. n. 36. facile contingere posset, ut domus vel mola non pluris æstimeretur tempore retrovenditionis, quàm mille, cujus tamen partes separatæ & mercedes opificum ad duo vel tria millia constitissent; an hoc pacto emtor indemnis ab emtione recederet? quod tamen per *l. debet ff. de Ædil. edicto* fieri debet. Ut vel hinc Dd. dissonantiam circa melioramentorum æstimationem videre liceat, quæ quidem cum ex variis circumstantiis potissimum dependeat, certâ thesæos definitione concludi non potest. *Vid. interea Menoch. Niger. loc. all. & §. 30. Garf. p. m. 1071. Marefcot. lib. 2. var. resol. cap. 114. n. 10.* qui quidem secundum restitutionis tempus æstimationem in domino habendam asserit, verum hoc ita esse temperandum, ut fiat non simpliciter secundum tempus præsens, sed consideratis omnibus temporibus, sequendo veram & germanam Florentinarum PP. lectionem in *d. l. domos 58. ff. de Legat. 1. à cunctis recentioribus approbatam, quæ, ut attestatur Anton. Augustin lib. 3. emendat. cap. 1. circa med. ita se habet, & adificiorum ætatibus examinatis, ætatem autem eo loco pro antiquitate sumi, tradit Thesaur. decis. 251. sub. n. 3. & seqq. Roland. à Valle Cons. 28. n. 18. lib. 4. Rebellus de Obligat. justitia lib. 7. quest. 6. qui n. 5. ex Barbosa in dubio credendum dicit expensam & meliorationem æquivalere.**

LII. Et quamvis secundum regulam *d. l. 38. de R. V. etiam* pugnantes Dd. opiniones temperari posse putet *Garf. c. 24. n. 5.* in decisione quæstionis, utrum meliorationes in concreto

H

hoc

hoc est respectu totius operis, an verò in abstracto, prout singula tigna separata sunt, æstimandæ sint? Ita ut eo casu, quo magis expensum quàm melioratum, sola melioratio debeatur, ea autem, cum aliter considerari non possit, quàm respectu totius operis, sit facienda in concreto respectu pretij meliorationis, arg. 2. F. 28. §. si vasallus l. 52. §. fin. & ibi. Dd. ff. fam. hercisc. arg. l. 66. §. 4. ff. de legat. 2. Rosenb. in synops. feud. concl. 43. c. 10. n. 154. si verò minus expensum, quàm melioratum, tunc quidem æstimationi fieri poterit respectu singularum partium, & sic in abstracto, tamen res eodem recidit, & subtili ratione emtor defraudaretur suis impensis. Sive enim secundum relata ex Baldo & Jafone apud Molinæum ad Confv. Paris. gl. 5. §. 1. tit. 1. n. 114. & alios quos videre licet ap. Anton. Nigr. §. 29. cap. 8. n. 48. dicamus; meliorationes esse æstimandas in abstracto, quantum diruto ædificio singula rudera & partes vendi possent, facile patet, disruptas trabes, reflexas tabulas, disiectos lapides, nullius ferè esse pretii, sive per illam æstimationem in abstracto consideremus, quot trabes, tigna, quot lapides, quot calcis, quot argillæ menturæ, quot artificum stipendia in melioratione consumta, uti post alios sentire videtur Natta referente Marefcot. resol. 114. n. 13. Iuscius v. melioramenta concl. 176. n. 34. neutro modo emtori nostro consultum erit, neque si æstimatione in concreto fiat, ab emtione indemnis recedet. Licet enim juris intellectu totum valeat pluris, quàm omnes singulares partes per se, neque tanti valeant partes fundi seorsim separatae, quanti totus fundus simul l. 52. §. fin. ff. fam. hercisc. ibiq; Glõssa verbo partes gl. in l. 1. C. comm. div. verbo parte pretij all. à Garf. c. 24. n. 6. Sæpè tamen usu venit, ut pluris vendantur singulæ partes fundi, quàm totus valeret, ob singularem cuiusque affectionem & propter particularis cuiusque partis circumstantias; quia facilior est emtor vineæ, salicti, pineti, aut oliveti, aut horti, quàm totius fundi. Garf. d. l. & cum pretia rerum secundum tempora maximè varient, tota die contingere videmus, ut domus multò vilius vendatur, quàm impensæ in eam in abstracto consideratæ factæ fuerunt. Cæterum in tanta interpretum dissonantia præstat arbitrio iudicis, ac veræ ac naturali æquitati multa tribuere, quàm certè aliquid

aliquid statuere; præsertim cum in emtore onerosi contractus haberi debeat ratio, quæ diversa videtur in vasallo, qui ex beneficio & gratia fundum possidens meliorat. *Rebell. de obl. just. d. quest. 6. n. 8. Videatur interim Schrad. d. l. sect. 2. n. 93. & seqq. Menoch. recup. poss. remed. 15. n. 558. Harim. Pistoris l. 2. quest. 42. n. 11. & seqq. Anton. Niger. d. §. 29. n. 49. qui variis distinctionibus omnem contrarietatem tolli posse putat.*

LIII. Voluptuarias quoque impensas, quæ speciem duntaxat exornant, non etiam fructum augent, ut sunt viridaria, aquæ salientes, picturæ &c. l. 79. de V. S. *Peregr. art. 50. n. 54. emtor per exceptionem doli servat l. 39. §. 1. ff. de A. P. l. 9. de impens. in res dor. l. 10. §. 10. ff. mand. l. un. §. 5. vers. quod si voluptuaria C. de rei uxor. act. ad hoc scilicet, ut vel venditor solvat tantum, quantum emtor rebus ablatis habiturus esset vel licentiam præbeat easdem tollere, quæ sine detrimento ipsius rei auferri possunt l. 38. v. constituimus ff. de R. V. Quod si venditor pati nollit, hoc ipso declararet se eas habere pro inapensis utilibus Gadd. ad d. l. 79. de V. S. Petr. Gr. Tholosanus Molignat. Carot. Peregrinus Schrad. all. à Reinck. quest. 6. n. 442. Garf. cap. 1. n. 32. & seqq. Quod si circa eas necessariae impensæ factæ fuissent, eorum cum necessariis jure continebuntur; Nam licet hæc impensæ necessariae circa res voluptuarias factæ sint, quia tamen pro confervatione earum, quæ simul venditæ fuerunt, factæ sunt ut scilicet earum substantia salva maneat, & nisi factæ essent, illæ perituræ vel deriores factæ fuissent, necessariae censentur all. à Reinck. n. 444. V. Niger. c. 8. §. 43. n. 7. & seqq. Atque hæc de meliorationibus & expensis quatenus ab emtore nostro deducuntur dixisse sufficiat.*

LIV. Jam ordinis ratio requirit, ut de forma quæ in probatione meliorationum consistit, pauca subnectamus. In qua r. notandum, quod eas allegans emtor, sive agendo, sive excipiendo, probare teneatur; quia illæ ut res facti non præsumuntur, arg. l. 4. C. de Edendo Mascard. de probat. vol. 2. concl. 1040. n. 4. Menoch. recup. poss. remed. 15. n. 567. Rosenthal. in synopsis feud. concl. 43. c. 10. n. 166. Schrad. in feud. 2. p. 9. part. pr. sect. 2. n. 60. 2. Probabit statum rei antiquum, antequam melioramenta facta fuere, *Serafin decif. 652. n. 3. & decif. 898. n. 6. Rota divers. decif. 356. par. 2. n. 3.*

in recent. Peregrin. Conf. 3. lib. 3. n. 38. & seq. Laudati ab Anton. Nigro cap. 8. pr. n. 5. quo in casu, quomodo articuli ad probandum concipiuntur V. Cagnol. in l. 2. C. de pact. int. empr. & V. n. 275. Garf. 6. 24. n. 2. Tusc. concl. 176. n. 3. & seq. & concl. 183. n. 1. & seq. 3. Easdem à se, vel ab eo, cui succedit esse factas probet necesse est, Schrad. d. l. vers. tertio hac conclusio, & tertium hæc meliorationes contemplatione emtoris fecisse Schrad. d. l. Anton. Nigr. all. tr. pr. C. 8. n. 23. & seqq. Rosenthal. d. l. n. 140. 4. Tales eas probet quales allegat, nempe utiles & necessarias. l. III. ibi docere debet constare fidem omnibus quæ ab eo gesta ff. de condit. & demonstrat. Mascard. d. c. 1040. n. 7. Menoch. recap. poss. rem. 15. d. l.

L.V. Ac eas quidem i. optimè probabit per codicem vel librum rationum, in quo rationes administrationis, accenti & expensi scriptæ sunt l. 1. §. officio 3. & §. 19. ff. de tutel. & rat. distrah. d. l. III. arg. l. 37. ff. de fideicom. libert. l. 38. ff. pro socio l. 55. eod. l. 2. ff. de Negot. gest. l. 46. §. 4. ff. de procurat. Dd. in l. comperimus 4. C. de Navicul. l. si ex prætorigano 3. C. de Execut. & exact. Garf. cap. 20. n. 22. Ut vel inde satis constet, libros antiquos, manu officialium publicorum scriptos, ex archivo depromptos, plenam fidem facere Ruland de Commissar. lib. 5. cap. 4. 5. 6. 10. 15. Besold. Theaur. pract. verb. Archivo. Schrad. 1. conf. 5. n. 97. Klock. de contrib. c. 19. num. 49. Zas. 2. conf. 96. n. 41. Berlich. p. 2. decis. 284. n. 1. 2. 4. II. 16. & seqq. De libris censualibus, Zinsbücher / Rentbücher / Steuerserbücher idem tenet Bald. in rubr. C. de fide instrument. n. 74. ibi quantum supplementum. Carol. Molinæus Consu. Paris. §. 8. gl. I. num. 21. & seqq. Cravetta conf. 158. incip. visis actis num. 5. ibi secundo probare Hariman Pistoris O. 159. n. 15. Johan. Köppendecis. 46. n. 16. Etiam si à nullo sint subscripti. Jacob Mandel Conf. 34. incip. quamvis erudite n. 12. quod imprimis verum, si sint antiqui, Carol. Molinæus n. 917. & n. 21. Daniel. Möller lib. 4. semest. cap. 37. n. 1. sub finem sunt quia v. antiqui Francis. Bursat. conf. 330. incip. ex meritis n. 101. ibi primo quia antiqui lib. 3. Wesenb. conf. 166. incip. in der Stadt. n. 47. v. præsertim. antiqui vel quando agitur de facto antiquo, Modestini. Pistoris vol. 2. conf. 8. incip. nach fleißiger n. 10. Hariman. Pistoris d. O. 259. n. 19. 20. & seqq. vel si sint uniformes & ordinata serie conscripti. Möll. d. c. 27. n. 1. sub finem vers. ordinata serie Frid. Prückman. conf. 29. incip. Viri Nobilissimi. n. 50. v. & uniformes vol. 1. Licet

NON

non ab uno, sed multis in eodem officio surrogatis scripti, *Hartm. Pistoris d. O. num. 11. ibi. quarto plurimum n. 12. & seqq. Francisc. Bursat. d. C. 330. num. 109. ibi 5. non unus tantum, modo sint bonæ famæ Pistoris d. l. n. 9. & in ejusmodi libris quædam contineantur, de quorum fide manifestè apparet, Molin. d. S. 8. gl. 1. num. 29. Pistoris n. 29. Burs. n. 102. & seqq. Aym. Cravet. conf. 158. n. 6. ibi tertio probare & Conf. 272. incip. Q. in hac n. 8. & seqq. & in tract. de antiquit. tempor. part. 1. §. quid in libro officialis n. 25. quod etiam obtinet, sive probatio fiat contra subditos alicujus Civitatis, sive contra tertium, quoniam in his, quæ fidem & probationem horum librorum respiciunt, non inspiciuntur personæ contra quas producuntur, sed locus in quo confecti sunt, item forma, modus, dignitas & integritas eorum, qui eos confecerunt per l. si fundus 6. ff. de Evict. Molinæ in Consu. Paris. tit. 1. §. 8. n. 23. & seqq. Schrad. conf. 5. n. 97. vol. 1. Klock. all. l. Nicol. Mylerus in tract. de princip. & statib. imp. c. 46. versu qui autem, quæ omnia etiam sequitur Borginus Cavalcanus decis. 27. p. 2. incip. Petr. Anton. num. 84. ibi secus si esset liber & seq. lib. 2. ubi in terminis scribit. Si liber est antiquus alicujus archivi, civitatis aut Monasterij, aut Episcopatus, in quo varij & diversi administratores, factores, & officiales bonæ vocis & famæ variis in temporibus scripserunt, & aliqui mortui fuissent, aut aliqua essent verificata in totum vel pro parte, tunc tali casu ejusmodi liber facit magnam præsumtionem & transfert onus probandi contrarium in adversarium, quia non est credendum tot & tales personas voluisse falsum scribere & in peccato mori. Neque tamen prædicta omnia simul & conjunctim requiruntur, sed sufficit si pleraque concurrant *Hartm. Pistor. d. O. n. 23. 24. & seqq. Berlich. p. 2. decis. 283. per tot.**

LVI. Quod si ex ejusmodi libris de probatione constare non possit, quia emtor omisit codicem expensarum, eo casu contra eundem jurabitur in litem l. ult. C. de in litem jurand. l. in actionibus 5. ff. eod. arg. l. si quando. 9. C. unde Vi. l. tutor qui repletorium. 7. pr. ff. de administr. tut. l. 1. §. 3. de tutel. & rat. distrab. *Garf. cap. 20. num. 22. vers. Contra hunc qui non.* Quod tamen non procedit, si meliorationes oculis objici possint, quamvis expensæ impensas in librum rationum fortè per incuriam

non contulerit; tunc enim præsumtum dolum ocularis inspectio superveniens tollit, per ea quæ notat *Barr. ad d. l. 1. ff. de condit. & demonstrat.* Neque enim rationes quæ fieri debent ad evitandas fraudes, ad defraudandos impendentes anfa esse debet. Probantur quoque impensæ per testes, Judicem, & Peritos & ista tria capita examinat *Mascard. de probat. concl. 1040. num. 12. & seqq. Tusc. concl. 183. n. 1. & seqq. Schrader. p. 9. part. sect. 2. num. 60. Anton. Niger. §. 28. num. 10. & seqq. Marefcot. resol. 14. num. 13.* Cùm earum probationes facile interciderè possint, testes desuper ad rei memoriam sunt examinandi, si metuendum testes, eo tempore quo actio aut jus competiturum est, non amplius futuros esse in rerum natura, sive difficiles compellatu *Barr. in l. 40. num. 1. ff. ad L. Aquil. c. quoniam frequenter 5. ubi gl. ut litæ non constet non proced. c. significavit 41. de test. Myns. O. 72. num. 4. cent. 4.* Quòd si neque per testes & instrumenta judici possit constare de quantitate meliorationum, solent accedere periti æstimatores; de quibus an juramentum præstent? Q. & negatur de illis, in quos partes tanquam arbitros consenserunt, cùm partium consensus hic tollat omnem suspicionem; Affirmatur autem de illis, qui ab una vel altera parte eliguntur, & à giudice invita altera parte confirmantur *l. hac edictali 6. §. his illud 1. C. de secund. Nupt.* Subeunt enim vicem testium, quorum attestations sine juramento nullæ sunt *c. tuis 39. X. de test. Gail. 1. O. 101. num. 1.* Hinc ad minimum duo æstimatores esse debent, *arg. text. in Nov. 7. de non alien. aut permut. c. 3. §. 2. vers. quòd autem l. jurisjurandi 9. in fin. C. de testib. de quorum peritia certò constat, dict. vers. quòd autem.* Duo autem hi æstimatores communicato consilio æstimationem facient, quoniam alter ab altero in suam sententiam trahi potest, *l. 17. ff. de arbitris.* Postquam autem illi melioramenta æstimaverunt, judex sententiam proferre debet. *l. 2. C. de jure fisci.* Quòd si nonnullis in locis jurati existerent æstimatores, quibus judex committeret æstimationem melioramentorum, propter electam fidem personæ & juramenti religionem, eis credendum est per tradita *Gail. 1. O. 54. n. 4.* Quòd si expensæ sint modicæ, sufficit juramentum ejus qui expendit *Gars. c. 20.*

n. 23. Neque tamen semper hæc probatio requirit authentica instrumenta, aut testes omni exceptione majores, sed & privata admittit syngrapha; sufficiunt quoque nonnunquam conjecturæ, imprimis si res dubia est, tunc præsumuntur impensæ factæ ab eo, ad quem spectabat facere illas impensas. *arg. l. 104. ff. de V. O. l. fin. C. de alim. pup. prest. adde Dd. in l. III. ff. de condu. & demonstrat. imò fides & integritas qualitasque impendentis admittitur à iudice, cujus arbitrio in hoc plurimum est commissum* *Car. Molineus supra all.*

L VII. De probatione autem in hac materia quidam notant, eam debere fieri in continenti. *Menoch. recup. poss. remed. 15. n. 572.* quando autem facta dicatur in continenti non conveniunt *Dd. teste Schradero de feud. 2. p. 9. par. sect. 2. num. 127.* ubi refert tres opiniones. *Conf. Cöler. de process. execut. p. 4. cap. 2. n. 2. A. Niger. §. 46. n. 6. cap. 8. Joseph de Sesse decis. Regni Arragon. 16.* Alii tamen generalius id efferunt, cum dicunt, probationes debere offerri in promptu & probationes paratas dixit *Menoch. 1. remed. 1. recup. poss. n. 206.* & probationes quæ de facili possint expediri *Rosenth. synops. feud. c. 10. concl. 43. n. 128. Feira de fideicom. qu. 15. n. 31.* promptas probationes offerre dicit *Lancellotus in l. 1. can. in tit. de Divortii §. Ergò nisi legitima.* Et licet terminus iste in continenti in materia liquidationis in jure nullam certam habeat definitionem, sed breve aliquod spatium, quod à iudice pro rei conditione, qualitate & circumstantiis præfiniendum, contineat, non tamen excludit causæ cognitionem & processum brevem & summarium secundum naturam subjæctæ materiæ definiendum per *l. 3. §. 1. in fine ff. ut in poss. legat. l. 15. §. 4. ff. de re jud. Philippi in usu pract. Instit. lib. 3. t. 16. §. 2. Ecl. 46. & lib. 4. t. 6. §. 32. Ecl. 56. n. 11. Mynsing. cent. 6. obs. 4. num. 5. arg. l. 1. ff. de jure delib. Schvvaneman. lib. 1. process. Camer. O. 159. n. 22. Zang. de Except. p. 3. cap. 23. num. 38. Menoch. de arbit. jud. lib. 2. cent. 1. cas. 14. 17. 18. & recup. poss. rem. 1. post. num. 252. vers. dubitare tamen & seqq. imprimis num. 259. 260. Mascard. de probat. concl. 687. num. 22. ubi cum allegatis eam sententiam in usu fori magis communem docet. *Facult. Jurid. Ingolst. ap. Cothman. §. conf. 6. qu. 1. n. 3. ibiq. cit.* De quo tamen termino ad probandum incontinenti generaliter notandum, 1. tametsi sit peremptorius, quod non currat antequam*

antequam ab altera parte plenè impletum: ubi enim secundum naturam contractus vel per sententiam utriusque partium quid mandatur, actoris est, parendo præcedere, & ubi ex emto cum pacto de retrovendendo agitur ad rem restituendam, venditori semper obstat exceptio melioramentorum ac tamdiu in mora censetur, donec ea integrè oblata *Coler. all. l. num. 3.* Neque 2. terminus & commissio ad probationem & liquidationem melioramentorum, licet in continenti faciendam, ad terminum partitionis & executionis restringendus; Licet enim in aliquibus pro ratione subjectæ materiæ terminus in continenti, de termino partitionis & executionis intelligendus, ut in prædone, rem ob melioramenta retinente, obtinet, ut præcisè teneatur intra terminum executionis liquidare melioramenta, nec ulterius rem ex spolio restituendam retinere possit per tradita Mascardi, vel ubi nõ plena probatio requiritur, sed quæ summarie & apparenter saltem probet & præambula sit plenioris probationis; ut si post sententiam quis interveniat pro suo interesse, debeat incontinenti, summarie & apparenter de suo interesse docere, quod intelligitur intra terminum executionis. *Mascard. de probat. concl. 929. num. 8. 9. 10. 11. 12.* Tamen longè diversa causa est prædonis & veri justique domini quoad probationes in continenti faciendas. Imò voces, *in continenti*, in hac materia & casu ita intelligendæ, uti iudex emtori, promptas probationes offerenti, præfigat suo arbitrio terminum, eumque semel atque iterum prorogare debeat. *post Bald. conf. 309. in fine. Cas. Contard. ad l. un. C. si de moment. post. quest. 24. num. 20. 28. Rosenth. d. l. Consuet. Aurelian. tit. 17. cap. 14. 15. Ibiq; pyrro in terminis liquidationis melioramentorum rei retrovendendæ imprimis vero Anton. de Amat. part. 1. resol. 14. num. 43. Circa fin. & n. 45. & seqq. ubi vel unum terminum pro magnitudine causæ & loci distantia sufficientem, vel plures præfigendos esse ad liquidationem melioramentorum post sententiam licet petitorum, autoritatibus & Rotæ Rom. aliorumq; judiciorum sententiis probat; Et terminos executivos eorumque prorogationes in iudicis arbitrio residere pro conditione & circumstantiis rerum judicatarum apparet ex l. 31. ff. de re judic. Cæterum de modo probandi in termi-*

termino isto executivo pluribus agit *Bart. in l. 104. num. 4. de V. O. Petra de fideicom. quest. 15. num. 283. & n. 306. Mascard. de prob. concl. 1040. num. 17. Strad. ap. Kirchoff 5. conf. 23. n. 39. Rosenh. synops. feud. cap. 10. n. 132. concl. 43.*

LVIII. Progredimur ad effectus juris nostri, quibus scilicet remediis emtor meliorationes suas consequatur; inter quæ ipsi 1. tribuimus actionem ex vendito ad eas consequendas, per l. 13. §. 22. l. 38. §. 1. de actionibus emt. Quamvis enim textus sint expressi, qui actionem ad impensas consequendas denegant l. 33. de condict. indeb. l. 14. de except. dol. mal. l. 14. §. 1. communi divid. illi tamen eos impendentes non concernunt, qui rem quam aliquando restituendam noverunt, meliorarunt, quam distinctionem suppeditat l. 6. §. 3. ff. de negot. gestis. l. 14. §. 1. vers. diversum ff. com. div. qui cum negotium gessisse videantur contemplatione alterius, quem impensas faciendo reddidere obligatum, utique non solum actionem, sed & retentionem, exceptionem doli, conditionem, compensationem aliquamque actionem ex natura suorum negotiorum & contrarium habebunt l. 40. ff. de cond. indeb. faciunt præter l. all. l. 39. in pr. ff. sam. herc. l. 50. §. 1. de Petit hered. l. 55. §. 1. l. 61. ff. locati l. 38. §. 1. ff. pro socio l. 18. §. 4. in fin. ff. commod. & c. Garf. cap. 7. n. 5. Marescot. resol. 113. Mangil. de Evict. quest. 154. n. 19. & seqq. Ex scientia enim ejus, qui probabiliter scire potuit rem esse restituendam & ex eo quod melioravit rem, colligunt Dd. in l. 5. §. 1. de negot. gest. animum obligandi ejus qui melioravit. Et hæc quidem actio competet emtori in casu, quo non servatis impensis res meliorata imprudenter venditori restituta. Quod si rem vel fundum adhuc possideat, pro conservatione meliorationum imprimis ipsi competet retentio rei per exceptionem doli mali. §. ex diverso 31. vers. certe 1. de R. D. l. 7. §. è diverso 12. v. certè ff. de A. R. D. l. 27. §. in rem 5. l. 48. ff. de R. V. l. 11. l. 16. C. de R. V. l. 4. §. 32. l. 14. ff. de dol. mal. exc. l. un. C. ob Chirogr. l. si necessar. ff. de pign. act. ita ut non immeritò hic locum habeat regula, quod cui actio detur, eidem etiam retentio deneganda non sit l. 1. §. 4. in fine ff. de superfic. arg. l. 156. §. cui damus 1. ff. de R. l. Cum enim plus cautionis sit in re l. 66. §. 1. ff. ad SCT. Trebell. quàm in persona, ac satius sit eidem incumbere, quàm actionibus

bus experiri l. 25. ff. de R. l. Bart. in l. 1. n. 2. ff. qui satisfiat. cog. expediet emtori per retentionem factas impensas servare, quam nova actione post rem dimissam petere, l. 59. ff. de furtis, & saluberrimum remedium esse retentionem concludit Rosenth. in synopsi feud. vol. 2. c. 10. n. 116. conc. 43. cum facilius de jure detur retentio quam petitio l. 4. C. de usur. l. 1. pr. ff. de pignor. Cujac. 8. Observ. 2. Wissenb. ad l. 79. ff. de V. 3. n. 9. ac multis in casibus quis possit retinere, quod si non possideret, agendo consequi non posset. all. à Reimck, quæst. 6. n. 456. Rebell. de obl. just. lib. 7. quæst. 7. n. 2. Marescot resol. 112. n. 1. ac licet aliàs rem unam pro alia prætextu debiti retinere jura non permittant, l. 5. C. in quibus causis pign. tac. contr. l. 41. C. commodati, hæc tamen prohibitio non obligat eum, qui in re aliena necessarias ac utiles impensas fecit; huic enim retentionis jus permittitur. l. 8. ff. de pign. act. l. 50. ff. de H. P. l. 15. §. fin. ff. de furtis præterea ex l. un. C. ob Chirogr. deb. pign. patet, quod res restituenda ex una causa possit retineri ob nudum debitum chirographarium ex alia causa, donec & illud solutum. Quam ad eum quoque omnino pertinere, qui rem ex pacto de retrovendendo restituere debet, eleganter docet Anton. Fab. lib. 8. C. tit. 16. def. 4. Et regulariter jura concedunt rei retentionem tamdiu, donec solvantur melioramenta in eam facta, præter text. supra all. l. quod dicitur 5. de impens. in res dot. l. solonus 12. juncta gl. versu propter ff. de vi & vi armata Garf. cap. 1. n. 15. Anton. Capic. decis. 17. n. 7. Caroc. de locat. & conduct. p. 3. rub. de expensis n. 1. & seqq. Moliqnat de retent. quæst. 122. Cravetta cons. 928. n. 1. & 939. n. 2. Maith Cölerus de process. Execut. p. 1. c. 2. n. 220. Peregrinus de fideicom. art. 50. n. 55. & all. à Reimck, quæst. 6. n. 457. inter est enim nostra, impensas potius servare, quam ultra agere l. 17. in fin. ff. commod. l. 20. in fine ff. de H. P. non solvere, quam solutum repetere l. 3. ff. de compensat. intacta jura servare, quam post causam vulneratam remedium quærere l. fin. C. in quibus caus. rest. in integr. non est necesse. Sibi que in tempore prospicere, ut non suspensa sit causa, quam ut post tempus longum revertatur rursus exactio, ut dicit Nov. 22. cap. 44. Dan. Moll. 1. Semestri. 30. Accedit quòd exceptio retentionis sit species quædam defensionis, quâ intendimus defendere rem, quam tenemus, usque dum nobis de impensis satisfiat. Dd. in l. 5. & l. un.

C. in quibus reb. pign. vel hypoth. tac. contr. Coler. d. l. num. 214. & seqq.
 Quæ quidem assertio cum extendatur, ut etiam spoliator non teneatur rem spoliatam restituere, nisi solutis prius meliorationibus. *Gail. 2. O. 75. n. 5. & O. 12. n. 6. all. à Reinck. d. l. ed magis procedet in emtore, qui tamdiu exceptionem hanc opponere potest, usque dum illi plenè satisfactum. Sortitur autem hæc exceptio opposita effectum suum arbitrio iudicis. l. 38. vers. id ipsum ff. de H. P. l. 11. in fin. ff. de Nox. act. l. 48. ff. de R. V. qui aliquando vel restitutionem, vel deductionem, vel æstimationem, aliquando operis facti abrasionem & separationem concedit l. 37. ff. de R. V. l. 5. C. eodem. Rosenbal. c. 10. concl. 43. n. 152. Molin. gl. 1. §. 1. num. 80. Quòd si iudex eam admittere recusat, non solum appellari, sed & de spolio agi posse tradit *Pacif. de Salviano in merito decis. 74. n. 6. 8. & seqq.* hanc addens rationem: quia, quotiescunque non proceditur servato juris ordine, dicitur cum illo agi de facto & spoliari *cap. conquereute de restitu. spoliat. Ruin. cons. 102. lib. 5. num. 11. Contard. de moment. poss. quest. 24. n. 31. all. ab Anton. Nigr. §. 31. n. 20. & seqq.* An verò hæc exceptio in generali renunciatione, qua quis omnibus exceptionibus & beneficiis juris renunciavit, veniat & comprehendatur? variant Dd. Pro negativa autem facit quòd retentio propriè non sit exceptio, quia actio non elidit, eamque opponens non excipit, sed pignori incumbit & differt saltem terminum restitutionis. *Bald. in l. si traditio A. n. 6. C. de A. E. & in l. peremptorias 2. n. 12. Cod. sent. rescind non posse. Gratian. discept. for. tom. 2. c. 356. n. 30.**

LIX. Quando autem huic exceptioni locus sit? non immeritò Q. Nam cum omnis exceptio sit vel dilatoria, peretoria vel mixta; hæc autem inter dilatorias referatur, quia differt & remoratur tantum exitum actionis intentatæ, nec merita causæ contingit. *Afinius in praxi. §. 13. c. 1. num. 11. Schrad. de feud. 2. p. 9. p. secti. 2. n. 111. Anton. Nigr. §. 39. videretur dicendum, illam, nisi ante litem contestatam opponatur, deinde nullatenus obici posse. l. 19. C. de probat. l. ult. & pen. C. de except. artamen quia hæc exceptio est species defensionis à lege introducta, quæ nemini, quantumvis contumaci & negligenti, deneganda. l. 7. C. de jure fisci. ac per eam manus iudicis ligentur, ne ad ulteriora procedere possit, non tantum ab initio litis, sed in quacunque*

iudicij parte eam opponi posse docent *l. huiusmodi* 84. §. 5. *de legat.*
1. l. 7. §. 6. de pact. l. 3. de rescind. vend. Idq; tam in rei vindicatione
 quam hereditatis petitione, cum b. f. iudiciis ea exceptio ipso
 iure insit, in arbitrariis verò officio iudicis suppleatur *l. 3. §. ult.*
ff. naut. caup. stab. l. 38. de H. P. l. 48. de R. V. l. 11. de nox act. Ti-
raqu. de Retr. conv. §. 7. gl. 1. n. 14. laudatiq; à Nigr. d. l. Sed quid si
 emtor in ipso iudicio seu causa principali banc exceptionem non deduxerit, ad
 rei autem restitutionem per sententiam condemnatus fuerit, poterit ne post
 sententiam adhuc, ad impediendam executionem eam apponere? Et cum
 indubio pro validitate & iustitia sententiæ præsumatur, *l. 2.*
§. 7. ff. de hered. vel. act. vend. & res iudicata pro veritate habeatur
l. 25. ff. de stat. hom. l. 207. & ibi Wissenb. ff. de R. l. faciat de in-
debito debitum l. 36. ff. fam. herc. Cyn. in l. 1. C. de condict. indeb. in
pr. eam afferens rationem quòd sententia inducat obligatio-
nem & sit contractus vel quasi, nec detur repetitio ejus, quod
fuit solutum vi sententiæ, tantæque sit efficaciam, ut naturalia
sanguinis vincula mutet, falsum reddat verum quoad effe-
ctum, & tanquam altera natura faciat de albo nigrum, & eum
esse patrem vel filium, qui non est pater vel filius ut ex Bart. Curr.
jun. conf. 23. in fin. & conf. 177. n. 13. Cravett. conf. 79. n. 1. & ibi all. Indubi-
 tatum videri posset exceptione aliqua retardari sententiæ execu-
 tionem non posse, & laborè fore supervacaneum, inquirere,
 an emtor condemnatus casu aliquo exitum sententiæ in se
 prolatæ evitare possit. *Nepos de monte Alban. in præfat. tr. de Ex-*
cepti. Attamen cum hæc exceptio semper intelligatur opposi-
ta, etiamsi de ea nihil dictum sit in specie Carolus de Grassis de exce-
cepti. ad statut. Exc. 10. n. 4. Innocent. in cap. pastoralis de Excepti. & ju-
dex eam semper ex officio debeat supplere, etiamsi à parte non
opponatur Grassi. Excepti. 13. n. 4. Jason. conf. 9. n. 13. vol. 1. Cravetta
conf. 151. n. 10. Mascard. concl. 1387. n. 2. cum all. eam post sententi-
 am in executione opponi posse pro regula tradit *Bart. in l. 1. C.*
de jur. & fact. ignor. l. 41. §. ult. de re jud. l. 7. ff. de confess. l. 41. §. 1. de
fidejuss. Gilken. in tract. de impens. part. 5. c. 2. n. 9. Bart. in l. 17. §. 2. ff.
solut. matrim. n. 8. l. 33. de donat. Tiraqu. de Retr. Conv. §. 7. gl. 1. n. 14.
circa med. Menoch. resup. poss. remed. 11. n. 10. & seqq. Boer. decis. 43.
n. 9. & 15. Decian. conf. 29. lib. 2. n. 18. Johan. Anton. Mangil. de Evict.
quæst. 154. n. 12. Rebell. de obl. iust. lib. 7. quæst. 7. n. 11. Marefcot. d. re-
sol. 112.

fol. 112. n. 18. eam afferentes rationem; quia ista exceptio non impugnatur sententia, sed tantum illius executio retardatur, & excipiens dicitur pignori potius incumbere quam iudicata infringere. Quod autem omnis exceptio, qua non redarguitur sententia de iniustitia, nec per quam impugnatur in meritis, ad impediendam executionem opponi possit, docet porro l. 7. ff. ad Scl. Macedon l. 4. de compens. l. 2. l. 5. C. eodem. Bald. in l. peremptorias 2. C. sent. res. non posse & ita in hac materia concludunt Richard. in l. 4. §. C. de H. P. Rosenth. c. 10. conc. 43. n. 129. Gail. 2. O. 17. n. 10. Garf. c. 6. n. 16. Schrad. 2. p. 9. sect. 2. n. 33. Klocke 3. conf. 155. n. 273. Joseph. de Sesse in Tract. de Inhibit. anaceph. n. 16. & seqq. Peregrin. art. 50. n. 55. Contrard. quast. 24. num. 16. Menoch. conf. 454. & si docet n. 3. all. à Nigro S. 39. Anton. Hering. in tr. de fideiussor. c. 5. n. 372. ubi refert præjudicium Camerae Imperialis latum in causa **Bilowen** contra **Bilowen**. Aliud dicendum, si ista exceptio fuisset opposita ante sententiam & simul probata, & per iudicem reprobata, nam tunc diceretur opponi contra sententiam gl. in l. Nefennius 4. de Re Jud. Jason. ad l. 1. n. 19. C. de l. & F. ign. Boer. decis. 43. n. 2.

LX. An autem eo in casu, ubi de meliorationibus in iudicio actum, ea autem in sententia à iudice omissa ac simpliciter executio injuncta, iudicis tantum fuerit omisio, an ejusdem inde colligatur absolutio? **Q.** Quod affirmatur per l. 3. C. de fructib. & litium expensis & per l. 14. §. 1. l. 7. pr. ff. de except. rei jud. arg. l. un. C. de annal. Exc. ubi Dd tradunt, quod is qui propter impensas vel meliorationes semel contra dominum vel vasallum egerit & succubuerit, ulterius non admittatur Schrad. d. l. n. 107. In qua tamen quaestione advertendum esse dicit Garf. cap. 6. n. 17. quod meliorationes aut exigantur actione, per supra dicta, & si iudex tum non expressè de illis pronuntiaverit, omissionem illam inducere absolutionem, Covarvivas pr. quest. c. 25. n. 6. aut opponantur per viam exceptionis, & tum adhuc in executione eam posse deduci, maxime quando super illa exceptione non fuit iudicatum, & quæ cum actione non est contraria. Possunt quippe simul subsistere condemnatio ad restitutionem rei, neque ideo sequitur absolutio à meliorationibus, nisi id expressè pronuntiatum Garf. d. l. Boer. decis. 44. num. 5. arg. l. 8. §. fin. ff. de N. G. Schrad. d. l. Competunt enim tales meliorationes etiam jure actionis, at

quæ sic debentur, etiam principaliter per se peti possunt, ita ut post latam sententiam super re principali non sit extinctum jus petendi fructus & impensas. *Schneidervyn. ad §. 28. n. 41. l. de act. imprimis si de exceptione melioramentorum saltem summarie cognitum, namque tunc sententia non nocebit expendentibus l. n. §. 2. l. 14. §. 2. ff. de Exc. rei. jud. Schrad. d. l.*

LXI. Quodd si, ubi melioramentorum nulla mentio in sententia facta est, retardetur ejusdem executio, si excipiat de melioramentis factis in re dimittenda, multo magis competet excipienti retentio, si in ea continetur modus, conditio vel clausula de refectione melioramentorum. *l. 213. cedere diem ff. de V. S. Alex. cons. 119. vol. 1. quia sententia conditionalis conditione non impleta non habetur pro lata l. pecuniam quam 36. ff. si certum petatur l. necessario 8. pr. vers. si pendente ff. de petic. & com. rei. vend. Grassis Exc. 33. n. 4. & seqq. & implenda est in forma specifica, antequam executioni mandetur. Anton. Niger d. tr. cap. 8. pr. n. 21. & ab eo allegat. quam plurimi. qua deficiente ipsa quoque deficit dispositio Cravetta cons. 120. n. 8. Roland. à Valle cons. 58. n. 15. vol. 3. Surd. cons. 157. n. 8. & 403. n. 46. & qui non facit quod debet, non recipit quod oportet; gl. in l. si non fuerit 37. ff. de iurejurando, in executione enim sententiæ verba ejus attendenda sunt, ita, ut si in ea de meliorationibus prius solvendis mentio fiat, prius solvantur juxta sententiæ ordinem & Ars. c. 6. num. 18. arg. text. in l. 5. statu liber rationem §. fin. ff. de statu lib. l. promissor 21. §. 2. constituto ff. de const. pec. l. quoties 34. ff. de usuf. l. si alij fundum 19. ff. de usuf. legat. ordo enim literæ servandus est; & à forma sententiæ non est recedendum l. cum sententiam 6. l. ex stipulatione 7. C. de sentent. & interlocut. omn. jud. Executionem itaque non meretur sententia nisi conditione prius impleta. Caroc. de remediis suspensivis contra sententias præjudiciales. Exc. 150. & ex defectu conditionis non impletæ arguitur dolus ejus, qui implere tenebatur l. dolus. 44. cum gl. fin. & l. si Procuratorem 8. §. dol. 9. ff. mandati & qui petit aliquid ex sententia, debet probare, se ex parte sua implevisse conditionem sententiæ insertam l. Julianus 13. §. offerri 8. ff. de act. emt. l. filia licet 12. C. de collat. Bari. cons. 39. n. 35. cons. 47. n. 6. & 7. & allegati à Reimck. quest. 6. n. 4. Et licet communiter receptum, neganti incumbere probationem,*

si in

si in illa fundamentum positum sit negantis *l. optimam* 14. C. de Cont. & com. sup. l. 1. C. de repud. vel abst. hered. si quis tamen adversus actorem agentem ex contractu vel sententia de non adimplemento excipiat, non ipse excipiens, sed actor docere debet, fuisse adimpletum Anton. Nîger. d. 17. c. 9. §. 14. cum alleg. Decian. conf. 60. lib. 2. n. 45. Carol. de Grassis Exc. 13. n. 51. Zachias de obligat. Cameral. quest. 17. n. 49. addendo excipientem non gravari genere aliquo probationis, etiamsi assumerit onus probandi, non fuisse impletum, & in probatione succubuerit Caroc. de locat. part. 4. num. 67. laudatus ab Anton. Nîger. all. §. 14. num. 9. Probatio autem quæ hic requiritur non sufficit, si sit præsumptiva, sed requiritur legitima Caroc. cum allegat. d. Exc. 150. adeo ut non sit locus juramento suppletorio. Borquin. Cavalcan. decis. 43. par. 1. num. 40. Add. Caroc. Exc. 158. Anton. Nîger. §. 1. n. 12. ubi in terminis pacti de retrovendendo agit, arg. l. 61. ff. locat. concludens. §. 31. n. 24. Retardari executionem ubi sententia prolata est resectis melioramentis vel alia æquipollens, quæ oritur ex ventre sententiæ. Schrad. p. 2. p. 9. part. sect. 2. num. 32. v. caterum n. 16. 22. Tusc. concl. 182. n. 31. usq. ad 46. Amat. resol. 14. n. 43. ubi refert ita judicatum Rosenthal. cap. 10. concl. 43. n. 125. Gozadin. conf. 500. n. 22. circa med. & 23. 25. Et A. Nîger. cap. 9. pr. n. 13. & cap. 16. n. 34. Marescot. lib. 2. resol. 121. n. 36.

LXII. Cùm itaque ex præmissis pateat, sententiam non prius executioni esse mandandam, quam conditio de solutis meliorationibus fuerit impleta, incidit porro altera quæstio? An emtor ad restitutionem fundi condemnatus, & contra sententiæ executionem beneficium retentionis ex non impleta conditione eidem inserta opponens satisfactionem fidejussoriam vel aliam cautionem admittere teneatur? In qua quidem quæstione licet dissentiant inter se Dd. sententiam tamen eorum sequi lubet, qui huic beneficio de jure concessio simpliciter inhærendum arg. l. 15. §. fm. l. 59. ff. de furt. l. 33. ff. de cond. indeb. neque satisfactionem a venditore accipiendam esse statuunt. l. 6. §. 1. 2. ff. quibus modis pign. vel hypoth. solvitur Marescot. lib. 2. resol. 112. n. 20. Rebell. lib. 7. quest. 7. n. 2. Quod quidem evidentem habet rationem, attento, quod invito creditori alia satisfactio non possit obtiudi, tantò minus cautio, quanta qualisve illa sit,

fit, cùm & particularem solutionem non teneatur admittere. *Manit. de tac. & ambig. conven. lib. 12. t. 31.* Adde, quòd contra rem iudicatam cautio fit nullius effectus, sed factò & solutione opus sit, & qui solvere teneretur, debeat id ipsum realiter præstare, nec sufficiat fideiussorem dare *l. 4. §. 3. ff. de rejud. l. 5. ff. de statu liberis Hering. de fideiuss. c. 5. n. 371.* cùm plus cautionis in re sit, quàm in persona, *per supr. all. add. l. 21. §. 2. ff. de constit. pec. l. 10. ff. de pignor. act. l. 82. §. fin. ff. de condit. & demonstrat. l. 66. §. 2. ad SCT. Trebell. Schrad. 2. p. 9. part. pr. sect. 2. n. 30. & 120.* nec quiscquam possessionis commodo privari debeat, antequàm causà plenè discussà injustè eum possidere constet *l. 1. uti possidetis.* Et quidem hæc assertio non juris civilis tantùm sed & naturæ & gentium suffulta est rationibus, teste *Grotio de I. B. & P. lib. 2. c. 23. num. 11.* cum in pari causa melior conditio sit possidentis, ne dicam in impari, ubi possessor habet pro se documenta omni vitio carentia. Quòd quidem dubio omni caret, si causa impensarum manifesta est & liquida *l. 4. §. 5. l. ultima verbo liquida & non multis ambagibus inmodata C. de compensat. l. 5. ff. de statu lib.* vel quando melioramenta in continenti vel de facili liquidari possunt, vel quando de iis quidem constat, de quanto autem nondum apparet. *Klock. 3. Conf. 155. n. 237.* ubi plures allegavit.

LXIII. De meliorationibus & impensis illiquidis seu dubiis major solet esse dubitandi ratio, an detur retentio usq; dum fuerint liquidata vel probata? Nihilominus affirmativam tueor, scilicet emtorem non teneri rem restituere licet ipsi cautio offeratur de impensis refundendis, cùm fuerint demonstratæ: sed tum demum cùm hæc solutæ fuerint post earum liquidationem, etiamsi emtor in processu nihil dixerit de impensis, nec in re iudicata quicquam de eis contineatur. Iisdem hæc ferè verbis *Tiraqu. de R. C. gl. 1. §. 7. n. 4. 13. 14. per l. 82. de condit. & demonstrat. l. 34. §. 1. D. de stat. liberis. verb. minus computare. Marescot. d. resol. n. 20. Rebell. lib. 7. quest. 7. n. 4. Anton. Nigr. c. 8. §. 31. n. 13. & plures ab eo relati.* Est enim juris regula, quòd possidens, qui fecit meliorationes, habeat retentionem rei, in quâ impendit, donec meliorationes eæ solvantur, & jura consideraverunt, quòd meliorationes erant incertæ & non liquidæ, & nihilominus ita sanxerunt; sunt verba *Capicij decis. 17.* ubi plures juris tex-

ius asserti, in quibus se fundat & citat *Paul. de Castr. conf. 326. vol. 2.* ubi dicit: faciendam esse liquidationem meliorationum ante executionem, quando non est periculum in differenda executione, puta prolixioris tractus cognitionis, aut rei interituræ, ut in casu *l. 13. §. 3. ff. ad SGT. Trebell.* sicut decretum in consistorio Regio Neapolitano affirmat *Capic. d. l.* quod vadat commissarius, qui liquidet summarie de plano & extrajudicialiter, & sic prius liquidatum fuisse. Et quod etiam in illiquidis impensis & meliorationibus possessor retentionis jure, non obstante cautionis oblatione, uti possit, nonnullos magnæ autoritatis interpretes scribere testatur *Coibman. 5. respons. 30. num. 34.* quam etiam sententiam probare videtur *Anton. Faber in C. rerum in Sabaudia judicatarum lib. 3. tit. 22. des. 15. num. 3. Gars. cap. 6. num. 19. Decian. vol. 2. Resp. 29. à n. 1. usq. ad 20.* ubi hanc sententiam ex juris Divini, Naturalis & Civilis præceptis graviter propugnat *num. 18. & vol. 7. conf. 58. in fine.* Et latius deducit ac firmat egregie in terminis revenditionis *Schrad. inter conf. Kirchhoff. conf. 23. per integras aliquot columnas, imprimis 23. usq. ad 29.* ubi per rationes, leges & auctoritates concludit; Quod emtor non teneatur revendere rem, antequam una cum pretio melioramenta quoque simul sint ei oblata & per soluta, non obstante, quod melioramenta nec in contractu, nec in processu, nec in sententia reservata, sed in ipsa demum executione nominata & petita sint; nec obstante, quod non sint liquidata, & venditor reemturus obtulerit, obsignaverit, deposuerit integrum pretium & præterea ratione illiquidorum melioramentorum idoneam obtulerit cautionem. Pariter hæc sententia defenditur à *Rosenthal. synopsis. feud. c. 10. concl. 4. 3. num. 134. 138. 139.* ubi addit; difficile certe non fore Dominis potentibus, præsertim hoc tempore, possessores sæpè sub tali cautionis specie & metu diuturnæ litis à jure suo meliorationum rejicere, & litis immortalitate post rem restitutam à singulari processu pro consequendis melioramentis abstertere, ac proinde tutius esse, rei incumbere, quàm fidejussorem habere, citatis *Bari. & Cognol. Fafon.* Et amplectuntur eandem sententiam *Bald. 1. conf. 309.*

K

Menoch.

Menoch. recup. poss. remed. 15. num. 570. Gail. 2. O. 12. num. 6. per text. all. qui non distinguunt. Anton. de amat. part. 1. resol. 14. n. 41. 45. & seqq. ubi 100. Dd. auctoritates adducit. Et quamvis aliis durum hoc videatur, actori ob impensas illiquidas rem suam denegare, etiam si fidejussoribus vel pignoribus pro impensis solvendis cavere paratus; quippe cum in obscuris seu illiquidis cautio loco solutionis habeatur. l. 34. in fin. l. 21. ff. de R. C. & l. statu liber. 5. ff. de stat. lib. arg. l. ult. C. de compensat. nec fas sit rei liquidæ restitutionem impediri ob sumtus non liquidos l. 1. §. 11. in fine ff. de collat. l. 1. C. de procurat. Menoch. recup. poss. rem. 15. num. 568. Et rem. 11. num. 17. Hartm. Pistoris lib. 2. quest. 42. num. 32. Caroc. de locat. cond. p. 3. rubr. de expens. num. 14. Quibus Junz. all. à Nigro §. 31. num. 1. usq. ad 12.

LXIV. Cumque primarium hujus asserti fundamentum ponant in l. 5. ff. de Statu liberis videbimus paucis, quid adversus id reponi possit, ubi i. arbitramur in genere responderi posse, cautionem hanc ibi admitti ob favorem libertatis quam rationem & ipsa lex suppeditat, & urgetur explicatius in §. fin. l. de Donat. ubi dicitur favore libertatis antiquos legislatores multa contra communes regulas constituisse. 2. Respondemus d. l. 5. ex l. 6. §. 7. l. 34. §. 1. ff. eodem & l. 82. ff. de condit. & demonstrat. esse accipiendam ac restringendam ad terminos habiles, nempe ex quibus apparet, quod servus, cui sub ea conditione libertas data est, si rationes reddat, vel si reliqua inferat ac solvat; non statim oblata cautione ex dominio alterius libertati sit restituendus, sed prius ipsa volumina rationum tradenda, eaque prius per vestiganda, dispungenda atque excutienda d. l. 6. §. fin. & hæredi, à quo ad libertatem aspirat statu liber, spatium concedendum, quo accipiat rationes & reliqua computare possit, & si existimet rationes non rectè redditas, nec reliqua convenienter illata, ad iudicis, qui de libertate cognoscat, cognitionem rem deferre, isque iudex, an rectè rationes redditæ ac reliquorum ea quantitas, quæ ex fide veri refundi à statu libero debet, oblata sit, pronuntiare possit d. l. 34. atque ut oblatas rationes legere primum, deinceps computare & explorare possit computationes.

tiones, an rectè factæ sive non, examinare & desuper excipere; prout verba sunt d. l. 82. in qua lege se fundat imprimis *Tiraquell. l. all. qua cum etiam concordant l. 32. l. 50. l. iii. & 112. S. fin. ff. de condit. & demonstr.* in quibus posterioribus specialius explicatur, quinam actus ad examen reddendarum rationum requirantur, antequam statu liber restituendus, sicuti etiam in d. l. 5. de stat. liber. id saltem cautioni relinquatur, quod computatis & exploratis rationibus obscurius est, quodq; incertam causam & genus negotii incertum continet, h. e. quod rationibus legitime & convenienter examinatis & subductis, perspectis instrumentis & cautionibus, quibus veritas & iustitia earum astruenda, plane illiquidum, confusum & profusum incertum superest; quæ cuncta confirmantur ex l. 58. & 61. ff. de legat. i. Ubi ex causa fideicommissi domus hæreditariæ exustæ & hæredis humnis extructæ, deductis boni viri arbitrati sumptuum rationibus & ædificiorum ætatibus examinatis, restituendæ; juxta regulam, quod lex una intelligenda cum temperamento alterius. *Manic. de tacitis & ambig. convent. lib. 4. tit. 33. num. 11. Mavius ad l. Lübeck. quest. preliminar. 10. n. 26.* & quæ in uno loco brevius allegantur secundum juris normam explicanda *Finkeln. obs. 89. n. 33. Hering. sup. all. loco. Peregr. de fideicom. art. 50. n. 82.* qui eo in casu cautionem admittendam dicit: si meliorationes altioem indaginem requirant, vel ubi penitus illiquidæ vel ubi excipienti præfixus fuit terminus ad illas liquidandas & in termino dato non est facta liquidatio. *Contard. ad l. un. C. si de moment. poss. quest. 24. n. 18. & 20.* vel si excipiens juris præsumtionem sibi adversam habeat. *Cothm. d. l. n. 38. & seqq. & præsertim n. 46.* quod uberius declarat *Carpzov. p. 2. const. 25. def. 17.* Quando autem melioramenta non penitus sunt illiquida, sed veritas illorum præter propter est probata, ac sumptus saltem ex factis melioramentis inesse apparent, licet valor non sit sufficienter liquidatus, vel quando constat bona esse meliorata, major etiam sumptuum pars jam liquidata est, licet pars quædam adhuc evidentius liquidanda, tunc possessor uti potest retentione, donec illi restituuntur melioramentorum sumptus antequam

quam fiat executio. *Contard. n. 25. & 26. cum all. Petra de fideicom. quest. 15. n. 307. & Azar. de fideicom. part. 2. §. 66.* Quam sententiam, tanquam inter duo extrema mediam præferendam, eaque distinctione dissidentes conciliari posse arbitratur *Anton. Niger. d. §. 31. n. 12. n. 45. Negus. de pign. in 4. memb. 5. part. n. 9. 10. Alex. Raudens. conf. 17. n. 14. Balthasar Benedell. in tract. de jure prote-miseos ad §. verum si infra 35. Nic. Eberh. Jun. 2. conf. 24. n. 2. Finkelt. obs. 18. n. 64. & obs. 108. n. 12. cum cit.* Et cum utriusque partis quàm maximè consulat indemnitati, etiam utrinque nullum minimumve ingerat captionis, eam præ cæteris sequi, non minùs justius est quàm tutius. Præ reliquis autem hanc rem accuratè tradidit *Peregrin. de fideicom. Art. 50. n. 82. §. Ego in hac re, ubi docet: Quod si reus sit vir bonus, non litigiosus, aut pupillus, actor verò persona difficilis, litigiosa aut potens vel melioramenta sint multa, & possessor paratus sit ea docere & liquidare, pro eo inclinare iudex arbitrium debeat & in re dubia & pari favere possessori, cui jura retentionem rei etiam post rem judicatam concesserunt: non enim nisi ex aliqua justa causa rem cautioni esse committendam, allegans l. 4. §. ait Prætor D. de re jud. Menoch. conf. 704. n. 17.* Et hæc pro ratione instituti hæc vice attulisse sufficiat.

FINIS.

Strassberg, Diss., 1674-75

X2617022

VD 17

13780.

1694, 252

DISPUTATIO INAUGURALIS
JURIDICA,
DE

JURE MELI- ORATIONUM COMPETENTE EMPTORI EX PACTO REVENDENTI,

QUAM,
Divina Aspirante Gratia,
EX DECRETO

Magnifici, Amplissimi ac Consul-
tissimi Juris Consultorum Ordinis, in Florentissima
Argentinesium Universitate,

PRO
Consequendis Summis in Utroque Jure Honoribus,

SOLENNI
Examini submittit

FRIDERICUS *Baleman/*
Lubecensis.

Die 6. Julij Anno M DC LXXIV.

ARGENTORATI,

Typis JOHANNIS WILHELMI TIDEMANN.

